

KLAIPĖDOS UNIVERSITETAS

Socialinių ir humanitarinių mokslų fakultetas

Pedagogikos katedra

**ŠEIMOS ŠVIETIMO MODELIAVIMAS SIEKIANČI
TOBULINTI IKIMOKYKLINIO UGDYMO
PROCESO DALYVIŲ BENDRADARBIAVIMĄ:
ŠILUTĖS MIESTO ATVEJIS**

Šeimos edukologijos ir vaiko teisių apsaugos studijų programos magistro baigiamasis darbas

Darbo autorius

HMIŠE18 gr. stud. Vidmantė Miliauskaitė - Mencė

Darbo vadovas

lekt. dr. Aida Norvilienė

Klaipėda, 2020

MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO LYDRAŠTIS

VIDMANTĖ MILIAUSKAITĖ - MENCĖ

(baigiamojo darbo autoriaus vardas, pavardė)

Šeimos švietimo modeliavimas siekiant tobulinti ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą: Šilutės miesto atvejis

(baigiamojo darbo pavadinimas lietuvių kalba)

Patvirtinu, kad magistro baigiamasis darbas parašytas savarankiškai, nepažeidžiant kitiems asmenims priklausančių autorių teisių, visas magistro baigiamasis darbas ar jo dalis nebuvo panaudotas Klaipėdos universitete ir kitose aukštosiose mokyklose.

Vidmantė Miliauskaitė – Mencė

(baigiamojo darbo autoriaus vardas, pavardė ir parašas)

Sutinku, kad magistro baigiamasis darbas būtų naudojamas neatlygintinai 5 m. Klaipėdos universiteto studijų procese.

Vidmantė Miliauskaitė – Mencė

(baigiamojo darbo autoriaus vardas, pavardė ir parašas)

Magistro baigiamąjį darbą ginti .....

(įrašyti – leidžiu arba neleidžiu)

.....
(data)

.....
(baigiamojo darbo vadovo vardas, pavardė ir parašas)

Baigiamasis darbas įregistruotas katedroje

.....
(data)

.....
(katedros sekretorės vardas, pavardė ir parašas)

Magistro baigiamąjį darbą ginti .....

(įrašyti – leidžiu arba neleidžiu)

.....
(data)

.....
(katedros vedėjo vardas, pavardė ir parašas)

Recenzentu(-ais) skiriu .....

.....
(įrašyti recenzento(ų) vardą, pavardę)

.....
(data)

.....
(katedros vedėjo vardas, pavardė ir parašas)

SANTRAUKA

Miliauskaitė – Mencė V. Šeimos švietimo modeliavimas siekiant tobulinti ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą: Šilutės miesto atvejis. Šeimos edukologijos ir vaiko teisių apsaugos studijų programos magistro baigiamasis darbas; Darbo vadovas: lekt. dr. A. Norvilienė; Klaipėdos universitetas: Klaipėda, 2020. – 86 p.

Raktažodžiai: Šeimų švietimas, modeliavimas, bendradarbiavimas, ikimokyklinio ugdymo įstaiga.

Visuomenėje vis labiau aktualizuojama šeimos tematika. Vienu svarbiausių iššūkių tampa šeimų švietimas (Jovaiša, 2007; Bitinas, 2013b; Burvytė, 2016; Traškelys, Martišauskienė, 2019), susijęs su visų ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimu, kurį reglamentuoja *Vaiko teisių konvencija (1992)*, *Lietuvos Respublikos konstitucija (1992)*, *Lietuvos švietimo koncepcija (1992)*, *Švietimo įstatymas (2011)*, *Valstybinė švietimo 2013 – 2022 metų strategija (2014)*, *Lietuvos pažangos strategija 2030 (2012)*, *Šeimos stiprinimo įstatymas (2017)*.

Mokslinis probleminis klausimas – kokios yra šeimų švietimo modeliavimo galimybės tobulinant ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

Darbo objektas – šeimų švietimo modeliavimas tobulinant ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Darbo tikslas – teoriškai ir empiriškai pagrįsti šeimų švietimo modeliavimo galimybes, tobulinant ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Darbo uždaviniai:

1. Atskleisti šeimų švietimo modeliavimo tobulinant ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą teorinį pagrindimą.
2. Sukurti teorinį hipotetinį šeimų švietimo modelį ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo tobulinimui, ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.
3. Ištirti šeimų švietimo modeliavimo situaciją ir galimybes, tobulinant ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą, pedagogų ir tėvų požiūriu.

Tyrimo metodika. Atliktas pedagogų ir tėvų tyrimas. Naudotas instrumentas: anketa. Taikyta statistinė duomenų analizė (SPSS programa, 26.0 versija), mokslinės literatūros analizė, dokumentų analizė, apibendrinimas, χ^2 (chi-kvadrato) homogeniškumo kriterijus, koreliacijos koeficiento pagal Spirmeną skaičiavimas, „Kruskal'io Wallis'o“ imties kriterijus. Imtį sudarė: 98 pedagogai, 207 tėvai. Tyrimas atliktas laikantis etikos principų.

Tyrimo rezultatai. Šeimų švietimo tikslas - visokeriopa pagalba šeimai, siekiant sėkmingos vaiko socializacijos. Dominuoja informacinio pobūdžio šeimų švietimas, kryptingo edukacinio – trūksta. Dažniausiai šį procesą organizuoja ir įgyvendina ikimokyklinio ugdymo pedagogai, švietimo pagalbos specialistai, administracijos darbuotojai. Švietimo pagalbos specialistų trūkumas, socialiniai, psichologiniai, asmeniniai veiksniai daro įtaką tėvų ir pedagogų įsitraukimui šeimų švietimo procese.

Pagrindinės išvados. Bendradarbiavimas remiasi visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių sąveika. Šioje sąveikoje atsiranda probleminės sritys, viena iš jų - šeimų švietimas, kuris nukreiptas į vaiko gerovės siekimą. Tinkamas šeimų švietimų modeliavimas, pasitelkiant hipotetinį teorinį šeimų švietimo modelį, gali tobulinti visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą.

SUMMARY

Miliauskaitė – Mencė V. The Modelling of the Family Education to Improve the Collaboration between the Pre-school Education Process Participants: the Case of Šilutė Town. Master's Thesis of the study program in family education and child rights protection; Work manager: lekt. dr. A. Norvilienė. Klaipėda's university: Klaipėda, 2020. - 86 p.

Key words: family education, modelling, cooperation, pre-school.

Family issues are becoming more and more relevant in the society. One of most important challenges is educating families (Jovaiša, 2007; Bitinas, 2013b; Burvytė, 2016; Traškelys, Martišauskienė, 2019), related to the cooperation of the participants in the educational process, which is regulated by *the Convention on the Rights of the Child* (1992), *the Constitution of the Republic of Lithuania* (1992), *the Lithuanian Concept of Education* (1992), *the Law on Education* (2011), *the State Education Strategy 2013-2022* (2014), *Strategy 2030* (2012), *Family Strengthening Act* (2017).

Scientific problematic question – What are the possibilities of modeling family education by improving the cooperation of the participants of pre-school education process in kindergarten?

The object of the work – the modeling of family education by improving the cooperation of the participants of pre-school education process in the kindergarten.

The aim of the work – theoretically and empirically substantiate the possibilities of family education modelling by improving the cooperation of the participants of the pre-school education process in the kindergarten.

Work tasks:

1. To reveal the theoretical substantiation of family education modelling by improving the cooperation of participants in the pre-school education process.
2. To create a theoretical hypothetical model of family education for the improvement of cooperation between the participants of the pre-school education process in a kindergarten.
3. To study the situation and possibilities of family education modelling by improving the cooperation of the participants of the pre-school education process, from the point of view of teachers and parents.

Methodology of research. A study of pre-school teachers and parents was conducted. Instrument used: questionnaire. Statistical data analysis (SPSS program, version 26,0), scientific literature analysis, document analysis, generalization, χ^2 (chi-square) homogeneity criterion, calculation of the Spearman correlation coefficient, Kruskal-Wallis sample criteria were applied. The sample consisted of: 98 teachers, 207 parents. The research was conducted in accordance with ethical principles.

Research results. The goal of family education is to provide all kinds of support to the family in order to achieve the successful socialization of the child. Information education of families dominates, purposeful educational education is lacking. This process is usually organized and implemented by teachers, educational support specialists, administration. The lack of education support specialists, social, psychological and personal factors influence the involvement of parents and teachers in the family education process.

Main conclusions. The cooperation is based on the interaction of all participants in the pre-school education process. Problem areas arise in this interaction, one of which is the family education, which is aimed at the child's well-being. Appropriate modelling of family education, using a hypothetical theoretical model of family education, can improve the collaboration of all participants in the pre-school education process.

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo metodai.....	18
2 pav. Hipotetinis teorinis šeimų švietimo modelis, tobulinantis ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą.....	35
3 pav. Šeimų švietimo tikslas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.....	44
4 pav. Asmenys dažniausiai organizuojantys ir įgyvendinantys šeimų švietimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.....	44
5 pav. Šeimų švietimo vykdymo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje vertinimas.....	45
6 pav. Informacinio šeimų švietimo vykdymo dažnumas ikimokyklinio ugdymo įstaigose.....	47
7 pav. Kryptingo edukacinio šeimų švietimo vykdymo dažnumas ikimokyklinio ugdymo įstaigose.....	48
8 pav. Respondentų pozicija šeimų švietimo įtakai tėvų ir pedagogų bendradarbiavimui.....	57
9 pav. Respondentų pozicija tinkamo šeimų švietimo modeliavimo įtakai šeimų ir pedagogų bendradarbiavimo tobulinimui.....	58
10 pav. Specialistų trūkumas Šilutės mieste.....	60
11 pav. Šeimų švietimo įgyvendinimui ir poreikio patenkinimui trūkstami veiksniai.....	67

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Bendroji tyrimo eiga.....	37
2 lentelė. Anketos klausimų blokai.....	38
3 lentelė. Respondentų, dalyvavusių tyrime, lytis ir skaičius.....	39
4 lentelė. Respondentų, dalyvavusių tyrime, amžius.....	40
5 lentelė. Respondentų dalyvavusių tyrime, išsilavinimas.....	40
6 lentelė. Tėvų, dalyvavusių tyrime, socialinė padėtis.....	40
7 lentelė. Pedagogų, dalyvavusių tyrime, patirtis dirbant ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.....	41
8 lentelė. Pedagogų, dalyvavusių tyrime, kvalifikacinė kategorija.....	41
9 lentelė. Šeimų švietimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje vertinimas.....	46
10 lentelė. Koreliaciniai ryšiai tarp respondentų grupių, amžiaus ir šeimų švietimo vertinimo.....	46
11 lentelė. Šeimų švietimo vertinimas pagal pedagogų kvalifikacinę kategoriją.....	46
12 lentelė. Koreliaciniai ryšiai tarp tėvų amžiaus ir kryptingo edukacinio šeimų švietimo dažnumo pasirinkimo.....	48
13 lentelė. Koreliaciniai ryšiai tarp pedagogų išsilavinimo, pedagoginės patirties, kvalifikacinės kategorijos ir šeimų švietimo krypties bei vykdymo dažnumo vertinimo.....	49
14 lentelė. Kryptingo edukacinio šeimų švietimo vertinimas pagal pedagogų patirtį.....	49
15 lentelė. Kryptingo edukacinio šeimų švietimo vertinimas pagal kvalifikacinę kategoriją.....	49
16 lentelė. Respondentų pritarimo laipsnis, pasirenkant dažniausiai naudojamas šeimų švietimo formas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.....	50
17 lentelė. Koreliaciniai ryšiai tarp šeimų švietimo formų vertinimo ir pedagogų amžiaus, išsilavinimo, patirties ir kvalifikacinės kategorijos.....	52
18 lentelė. Koreliaciniai ryšiai tarp šeimų švietimo formų vertinimo ir tėvų amžiaus, išsilavinimo ir užimtumo.....	53
19 lentelė. Šeimų švietimo formų vykdymo dažnumo vertinimas pagal tėvų išsilavinimą.....	53
20 lentelė. Šeimų švietimo formų vykdymo dažnumo vertinimas tėvų užimtumą.....	54
21 lentelė. Šeimų švietimo formų vykdymo dažnumo vertinimas pagal pedagogų amžių.....	54
22 lentelė. Šeimų švietimo formų vykdymo dažnumo vertinimas pagal pedagogų išsilavinimą.....	55
23 lentelė. Šeimų švietimo formų vykdymo dažnumo vertinimas pagal pedagogų patirtį.....	56
24 lentelė. Šeimų švietimo formų vykdymo dažnumo vertinimas pagal kvalifikacinę kategoriją.....	56
25 lentelė. Asmenų, dažniausiai organizuojančių ir įgyvendinančių šeimų švietimą, svarba ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.....	59
26 lentelė. Asmenų svarba šeimų švietimo procese pagal respondentų grupes.....	59
27 lentelė. Specialistų dažniausiai naudojamos formalios šeimų švietimo formos.....	62

28 lentelė. Specialistų dažniausiai naudojamos neformalios šeimų švietimo formos.....	63
29 lentelė. Tėvų susirinkimų dažno naudojimo šeimų švietimui administracijos darbuotojų vertinimas pagal pedagogų amžių.....	63
30 lentelė. Dažnai vykdomų šeimų švietimo formų vertinimas pagal pedagogų išsilavinimą.....	63
31 lentelė. Dažnai vykdomų šeimų švietimo formų vertinimas pagal pedagogų patirtį.....	64
32 lentelė. Virtualaus bendravimo dažnio naudojimo šeimų švietimui ikimokyklinio ugdymo pedagogų vertinimas pagal tėvų amžių.....	65
33 lentelė. Šeimų švietimo formų kaip dažnai naudojamų ikimokyklinio ugdymo pedagogų vertinimas pagal tėvų išsilavinimą.....	65
34 lentelė. Išvykų, ekskursijų naudojimo dažnai ikimokyklinio ugdymo pedagogo šeimų švietimui vertinimas pagal tėvų užimtumą.....	66
35 lentelė. Veiksniai, labiausiai skatinantys įsitraukti į šeimų švietimo procesą pedagogus ir tėvus.....	68
36 lentelė. Veiksnių skatinančių įsitraukti į šeimų švietimą vertinimas pagal pedagogų išsilavinimą.....	69
37 lentelė. Koreliaciniai ryšiai tarp įsitraukimą į šeimos švietimo procesą skatinančių veiksnių ir tėvų išsilavinimo, užimtumo.....	70
38 lentelė. Veiksniai, skatinantys tėvus įsitraukti į šeimų švietimo užsiėmimus, pagal tėvų išsilavinimą.....	70

TURINYS

IVADAS	11
I. ŠEIMOS ŠVIETIMO MODELIAVIMO SIEKIANT TOBULINTI IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROCESO DALYVIŲ BENDRADARBIAVIMĄ TEORINĖ ANALIZĖ	14
1.1. Bendradarbiavimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje samprata.....	14
1.2. Ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo lygmenys ir metodai.....	17
1.3. Šeimos ir pedagogų bendradarbiavimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje tobulintinos sritys.....	20
1.4. Šeimos švietimo hipotetinio teorinio modeliavimo galimybės, tobulinant ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą.....	26
II. ŠEIMOS ŠVIETIMO MODELIAVIMO SIEKIANT TOBULINTI IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROCESO DALYVIŲ BENDRADARBIAVIMĄ ŠILUTĖS MIESTE EMPIRINIS TYRIMAS	37
2.1. Tyrimo loginė eiga.....	37
2.2. Tyrimo metodika ir organizavimas.....	38
2.3. Tyrimo etika.....	42
2.4. Tyrimo rezultatų pristatymas.....	43
DISKUSIJA	73
IŠVADOS	77
REKOMENDACIJOS	78
LITERATŪRA	79
PRIEDAI	86

IVADAS

Temos aktualumas. Šeimos švietimo kaip proceso modeliavimas ir įgyvendinimas tiesiogiai susijęs su visų ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimu, kurį reglamentuoja ir jo svarbą akcentuoja *Vaiko teisių konvencija (1992)* ir Lietuvos dokumentai *Lietuvos Respublikos konstitucija (1992)*, *Lietuvos švietimo koncepcija (1992)*, *Švietimo įstatymas (2011)*, *Valstybinė švietimo 2013 – 2022 metų strategija (2014)*, *Lietuvos pažangos strategija 2030 (2012)*, *Šeimos stiprinimo įstatymas (2017)*. Tačiau dažniausiai šeimų švietimas apsiriboja pagrindinės informacijos kaita, jo modeliavime pamirštama dviejų vaikui svarbiausių ir reikšmingiausių ugdytojų – pedagogų ir šeimos – bendradarbiavimas, kuriam atitinkamai daro įtaką sėkmingas, pozityvus, lūkesčius atitinkantis šeimų švietimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Visuomenėje vis labiau aktualizuojama šeimos tematika, kuriai įtakos turi nemažėjančios socialinės problemos – emigracija, smurtas prieš vaikus, mažėjantis santuokų skaičius, didėjantis skyrium gyvenančių šeimų fenomenas. Švietimo sistemoje taip pat atsiranda nauji jos paslaugų gavėjų poreikiai. Vienu svarbiausių iššūkių tampa šeimų švietimas (Jovaiša, 2007; Bitinas, 2013b; Burvytė, 2016; Traškelys, Martišauskienė, 2019), kurio kaip paslaugos modeliavimui ir teikimui įtakos turi tėvų abejingumas, nepasitikėjimas, visuomenės apatiškumas, visų ugdymo proceso dalyvių kontaktavimas, bendradarbiavimas ir pan.

Šeimų švietimas – dažniausiai teikiamas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, o tiesiogiai ši darbą atlieka ikimokyklinio ugdymo pedagogas, kuris dažniausiai bendradarbiauja su ugdytinių tėvais, šeimomis. Pedagogas ir tėvai yra tarpusavyje susiję institutai, priklauso vienas nuo kito dėl ugdytojų pozicijos, todėl išryškėja tam tikros sąsajos, jungiančios šeimą ir ikimokyklinio ugdymo pedagogą, kaip švietimo sistemos atstovą. Šeimų švietimas daro įtaką bendradarbiavimui tarp visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių abipusia įtaka ir yra susiję, todėl šeimų švietimo modeliavimas yra reikšmingas siekiant visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo tobulinimo (Jovaiša, 2007; Švietimo įstatymas, 2011; Burvytė, 2013; Kovienė, 2017; Juškienė, Stasiulienė, 2019; Liukinevičienė, Paulauskienė, 2019).

Temos ištirtumas. Šeimų švietimo modeliavimo ir ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo sampratą, ypatumus ir galimybes tyrinėjo Lietuvos ir užsienio tyrėjai: L. Jovaiša (2007); R. M. Berns (2009); I. Leliūgienė, G. Simanavičiūtė (2010); D. Martišauskienė (2012); B. Bitinas (2013b); S. Burvytė (2013, 2014, 2016, 2017), C. P. Edwards, T. Sh. Kutaka (2015); E. Nitecki (2015); L. Slušnys, D. Šukytė (2016); S. Kovienė (2017); D. Martišauskienė, K. Trakšelys (2017); B. Pranevičienė, V. Vasiliauskiene (2017); P. Thompson, Ch. Marvin, L. Knoche (2017); V. Juškienė ir V. Stasiulienė (2019), R. Barkauskienė ir A. Zacharevičienė (2019) ir kt. Autorių nuomone, šeimų švietimas yra reikšmingas ir svarbus procesas, kuris neapsiriboja tik informacijos perdavimu ir gavimu, nes suteikia galimybę tėvams tobulinti socialinius įgūdžius, vertybinę

sistema, prisidėti prie savo vaiko tikslingo ir sėkmingo ugdymo(si), auklėjimo, o to rezultatas tobulėjantis bendradarbiavimas tarp visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių, siekiant bendrų tikslų įgyvendinimo, tarpusavio supratimo ir pagarbos, visokeriopos abipusės pagalbos. Nors šeimų švietimo ir ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo temos yra nagrinėjamos, tačiau dar trūksta tyrimų apie šeimų švietimo modeliavimą siekiant tobulinti ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą.

Problema. Šeimų švietimas yra teikiamas ne tik tėvams, bet tuo pačiu ir vaikui. Dažniausiai jį teikia ikimokyklinio ugdymo pedagogai, tačiau nei viena paslauga ar veikla negali būti sėkminga, patraukli ir efektyvi, jei ji nepageidaujama arba neatitinka paklausos, nėra modeliujama ir teikiama taip, kad turėtų realių rezultatų, tobulintų bendradarbiavimą tarp pedagogo ir tėvų, kurie turi bendrą tikslą vaiko/ugdytinio gerovė, nes tai vienas svarbiausių aspektų ikimokyklinio ugdymo įstaigų vizijoje, *Lietuvos švietimo strategijoje 2030* (2012). Šeimų ir pedagogų bendradarbiavimo metu išryškėja abipusis dialogas, pagarba, supratingumas, bendro tikslo siekimu grįstas pedagogo ir tėvų bendravimas, keičiasi pozicijos, nuostatos, kuriama tolerantiška ir vieninga bendruomenė, kuriai svarbu ne tik gauti informacinio pobūdžio pedagoginę pagalbą, bet siekti tobulėti auklėjimo ir ugdymo, problemų sprendimo, tėvystės įgūdžių tobulinimo klausimais, našiai ir sėkmingai bendradarbiauti siekiant vaiko gerovės. Šiame darbe formuluojamas mokslinis **probleminis klausimas**: *kokios yra šeimų švietimo modeliavimo galimybės tobulinant ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?*

Darbo objektas – šeimų švietimo modeliavimas tobulinant ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Darbo tikslas – teoriškai ir empiriškai pagrįsti šeimų švietimo modeliavimo galimybes, tobulinant ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Darbo uždaviniai:

1. Atskleisti šeimų švietimo modeliavimo tobulinant ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą teorinį pagrindimą.
2. Sukurti teorinį hipotetinį šeimų švietimo modelį ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo tobulinimui, ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.
3. Ištirti šeimų švietimo modeliavimo situaciją ir galimybes, tobulinant ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą, pedagogų ir tėvų požiūriu Šilutės mieste.

Tyrimo metodai:

- **teoriniai metodai:** mokslinės literatūros analizė, dokumentų analizė, apibendrinimas.

- **empiriniai metodai:** anketinė apklausa (raštu), statistinė duomenų analizė (SPSS programa, 26.0 versija), χ^2 (chi-kvadrato) homogeniškumo kriterijus, koreliacijos koeficiento pagal Spirmeną skaičiavimas, „Kruskal‘io Wallis‘o“ imties kriterijus.

Metodologinį tyrimo pagrindimą sudaro šios nuostatos:

1. Humanistinės pedagogikos teorija, kuri remiasi humanistine psichologija (Pestalozzi, Komensky, XIX a.; Amonašvili, 1996) ir kurioje akcentuojamas asmenybės veržimasis į ateitį, siekis laisvai realizuoti savo galias, saviaktualizacijos siekis, ugdytojo nusiteikimas „sąveikauti su ugdytiniu kaip realybe, įsivaizduoti save ugdytinio padėtyje, jausti jo išgyvenimus, nuoširdžiai ir atvirai su juo bendrauti“ (Bitinas, 2013a, p.195). Socialinių santykių, žmogiškųjų vertybių, empatijos, bendravimo ir bendradarbiavimo aspektai bei kitų individo prigimtinių siekių svarba, taip pat pedagogo pagalba – konsultavimas, individualiuose asmenybės prieštaravimuose, atskleidžia šeimų švietimo modeliavimo svarbą, nes tik „savo paties jėgomis pašalinęs tą priežastį, žmogus sukuria savyje adekvačią asmenybę, gebančią optimaliai funkcionuoti“ (Jovaiša, 2011, p. 43), vadinasi tik sėkmingame ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavime atsiskleidžia šių „struktūrinių komponentų veiksmų vienovė ir komunikacinė sąveika“ (Bitinas, 2013, p. 196), kuri yra ne tik partnerystė, bet ir pedagoginės veiklos aspektas, turintis įtakos visų pusių saviraidai, savirealizacijai, ugdymo tobulinimui, o rezultate – ir visos švietimo sistemos pozityviai kaitai, ne tik iš tėvų ir ugdytinių, bet ir iš visos visuomenės pozicijos. Todėl humanistinės pedagogikos teorijos idėjos pritaikytos analizuojant bendradarbiavimo ir šeimų švietimo sampratą, ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo teorinius aspektus, vertinant empirinio tyrimo rezultatus, formuluojant išvadas.

2. Socialinio konstruktyvizmo teorija (Berger, Luckman, 1999), kurioje akcentuojamas žinių konstravimas kultūros ir socialinių procesų kontekste. Ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimas bei šeimų švietimas yra sąlygotas turimos ir plėtojamos patirties, žinių, socialinių sąveikų ir santykių. Bendradarbiavimo ir švietimo procesuose „tėvų ir pedagogų vaidmenys, žinios, patirtis kinta, plėtojasi žinios, tai yra bendradarbiavimo, vykstančio sociokultūriniame kontekste dalijantis informacija, diskusijų, susitarimų interaktyvių procesų metu, rezultatas“ (Gedvilienė, Kankevičienė, 2014, p. 14). Suaugę „žmonės konstruoja savo asmeninį supratimą ir tai nėra jiems perduotų žinių ar gebėjimų veidrodis atspindys, bet yra asmeninė refleksija ir humanistinėmis vertybėmis suformuotas patyrimas“ (Targamadžė, Žibėnienė, 2018, p. 24). Socialinio konstruktyvizmo teorijos idėjos reikšmingos renkantis metodus ir formas, kuriant hipotetinį teorinį šeimų švietimo modelį, analizuojant šeimų švietimo, ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo ypatumus, galimybes, atliekant empirinį tyrimą.

Darbą sudaro: įvadas, du skyriai, išvados, literatūros sąrašas, santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, priedai.

I. ŠEIMOS ŠVIETIMO MODELIAVIMO SIEKIANT TOBULINTI IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROCESO DALYVIŲ BENDRADARBIAVIMĄ TEORINĖ ANALIZĖ

1.1. Bendradarbiavimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje samprata

Bendradarbiavimo sąvoka neturi aiškios apibrėžties, nes svarbiausia joje yra individų sąveika, kurie sąveikauja įvairiose aplinkose, įvairiame kontekste ir įvairiu laiku. Žmogus yra daugybės įvairių socialinių darinių narys ir dalyvauja daugybėje skirtingų santykių (Legkauskas, 2008), todėl siekiant atskleisti bendradarbiavimo sampratą, tikslinga aptarti skirtingų sričių (vadybinės, socialinės, pedagoginės, psichologinės) autorių apibrėžtis, nes visos šios sritys veikia individą, jo gyvenimą, ugdymą(si) ir tobulėjimą, gyvenimą tarp žmonių ir su jais, o visuose šiuose santykiuose bendradarbiavimas yra vienas reikšmingiausių procesų, kuriuose žmogus veikia, kad būtų žmogumi.

Dabartinės lietuvių kalbos žodyne (1993), bendradarbiavimas suprantamas kaip darbas kartu sutelkiant intelektines jėgas, padedant vienas kitam susivienijant, veikiant kartu, tai bendrinė šios sąvokos traktuotė, kurioje akcentuojama bendra tam tikrų asmenų veikla, veikiant kartu susivienijus. Pasak vadybos srities atstovo S. Puškoriaus (2007) bendradarbiavimas yra ypatinga veiklos rūšis, kuomet veikla atliekama dalyvaujant keliems vykdytojams, valdymo subjektams, institucijoms, sistemoms ar net valstybėms, o bendradarbiavimo turinys priklauso nuo minėtų veiksmų ir bendradarbiavimo modelio, taikomo konkrečiu atveju. Socialinės pedagogikos atstovės I. Leliūgienė, A. Kaušilienė ir kt. (2015) kalbėdamos apie bendradarbiavimą akcentuoja veikimą kartu, naudojantis tais pačiais materialiniais išteklių ir bendražmogiškais vertybėmis. Psichologijoje bendradarbiavimas traktuojamas kaip gebėjimas išgirsti, paklausti, paprašyti, suprasti kitus bendroje veikloje ir įnešti savo indėlį sprendžiant aktualius klausimus, kuriame reikšmingiausių pozicijų užima savanoriškas bendravimas ir bendradarbiavimas, akcentuojami asmens gebėjimai, susiję su santykiais tarp žmonių, poveikio kitam ir pačiu savimi bei galimybė patenkinti savo poreikius (Legkauskas, 2008; Blandė, Gudalienė, 2018). Bendradarbiavimas edukologijoje aiškinamas kaip daugiasluoksnė komandos narių tarpusavio sąveika, pagrįsta kooperacija, dalijimusi patirtimi, bendro tikslo siekimu, kai kiekvienas komandos narys jaučia pasitenkinimą bendra veikla ir kurią nulemia ne tiek patys sąveikos dalyviai, kiek jų bendros veiklos sąsajos, edukacinės veiklos ir socialinė aplinka, kurioje jie veikia (Vietienė, Malinauskienė, 2015; Juškienė, Stasiulienė, 2019).

Remiantis aukščiau pateiktų autorių mintimis galima teigti, kad bendradarbiavimas yra bendra individų (asmenų, institucijų, valstybių) veikla, kurioje svarbiausia yra veikimas kartu susivienijus, pasitelkiant bendrus materialinius, žmogiškuosius ir vertybinius resursus, asmenines ir

profesines kompetencijas ir gebėjimus, siekiant bendro tikslo ir grįžtamojo ryšio, asmeninėje, edukacinėje arba socialinėje aplinkoje, esant tam tikros aplinkos įtakai. Šioje bendradarbiavimo sampratoje galima išvelgti ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo aspektus, tokius kaip bendro tikslo siekimas, asmeninės ir profesinės kompetencijos, komandinis darbas ir pan.

Bendradarbiavimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje pasižymi plačiu suvokimu, todėl kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos, kaip ir kitos švietimo įstaigos yra sukurtos konkrečioms funkcijoms atlikti, tai yra užtikrinti bendrų vertybių įgyvendinimą visuomenei (Legkauskas, 2008), pačios tos visuomenės narių santykiuose/sąveikose. Šiuose santykiuose, kurie vyksta ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, bendradarbiavimas yra kaip partnerystė tarp ugdytojo ir ugdytinio, kaip ikimokyklinės įstaigos bendruomenės narių sąveika, kaip ugdytojų ir kitų socialinės aplinkos dalyvių bendradarbiavimas ugdymo srityje (Vietienė, Malinauskienė, 2015), koordinuojama teisės aktais ir bendrojo ugdymo programomis (Pranevičienė, Vasiliauskienė, 2017), sąveika, kurią nulemia ne tiek patys sąveikos dalyviai (pedagogai, ugdytiniai, tėvai, administracija, specialistai), kiek jų bendros veiklos sąsajos, edukacinės veiklos, socialinė aplinka, kurioje veikiama (Juškienė, Stasiulienė, 2019).

Bendradarbiavimas tarp ikimokyklinio ugdymo pedagogo ir tėvų yra neišvengiamas, kai vaikas ima lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigą. Auklėjimas ir ugdymas(is) vykstantis šeimoje ir ikimokyklinio ugdymo įstaigoje yra labai svarbus ir reikšmingas augančiam vaikui – šeima tam suteikia galimybę, padeda pamatą, o pedagogai padeda tai įtvirtinti, lavinti ir plėtoti, remdamiesi ugdytinio individualiais ir amžiaus tarpsnį atitinkančiais gebėjimais, ypatumais. Kaip teigia S. Burvytė (2014) tėvai yra atsakingi už tai, kad vaikui būtų sudaryta galimybė visapusiškai asmenybei ugdytis, o pedagogai padeda tėvams ir vaikui, tiek suteikdami informaciją apie vaiką, tiek paskatindami vaikus, o kartais ir įgalindami tėvus elgtis su vaiku tinkamai. Toks ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogų ir ugdytinių tėvų bendradarbiavimas yra socialinės – pedagoginės sąveikos sistema, kurioje dalyvauja trys ugdymo grupės: pedagogai, ugdytiniai, tėvai (Jurgelevičienė, Slušnienė, 2018).

Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas, tai yra bendradarbiavimas su šeima, vienas iš edukacinio darbo komponentų, kuriame tėvų pozicija yra reikšminga dėl galimybės kritikuoti, išsakyti savo nuomonę, rasti sprendimus ir dalyvauti sprendimų priėmimo, nes tokie turi būti partnerių veiksmai, kuriems abipusiai svarbi vaiko gerovė (Samara, Ioannidi, 2019). Šeima ir vaikų ikimokyklinio ugdymo įstaiga yra kartu atsakingi už vaiko gerovę, tinkama vaiko globą, efektyvią pagalbą ir išmintingą kontrolę, siekiant, kad būtų patenkinti vaiko psichologiniai, fiziniai, socialiniai, intelektiniai ir dvasiniai raidos poreikiai, kad būtų užtikrinta harmoninga raida, tad jų tarpusavio santykis – bendradarbiavimas - labai svarbus (Burvytė, 2013; Pečiulienė, 2014;

Morauskienė, 2017; Samara, Ioannidi, 2019). Taip pat bendradarbiavimas padeda pedagogams ir tėvams geriau pažinti vienas kitą, planuoti, organizuoti, realizuoti ir valdyti bendrą veiklą, nes bendravimas yra kaip daugiaplanis procesas, kurį motyvuoja poreikis kartu kažką daryti ar veikti (Juškienė, Stasiulienė, 2019), tai yra siekti bendro tikslo – vaiko gerovės.

Bendrauja ir bendradarbiauja ikimokyklinio ugdymo pedagogas ir tėvai kiekvieną dieną, susitikdami ryte ir vakare, reguliariai ar esant reikalui/konkrečiai situacijai, planuotai arba tiesiog palaikydami kontaktą, perduodami informaciją vieni kitiems, tenkindami savo poreikius ar interesus, siekdami bendrų tikslų, grįžtamojo ryšio, užtikrindami saugų santykį su visais ugdymo proceso dalyviais ir pan. bei tuo tapdami teigiamu pavyzdžiu ar autoritetu vaikui, nes vaikai stebėdami mus perims tokį bendradarbiavimo modelį, kokį matys tarp suaugusių, kurie juo rūpinasi ir myli, supranta ir kuriems vaikas yra reikalingas (Burvytė, 2014; Pečiulienė, 2014; Morauskienė, 2017; Samara, Ioannidi, 2019).

Šiose bendradarbiavimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose apibrėžtyse išryškėja tokie esminiai aspektai kaip santykiai ir jų įvairovė (tėvai + pedagogai + vaikai), vertybių sistema, partnerystė, edukacinė ir socialinė aplinka, komandinis darbas, motyvacija, įvairios veiklos vadybiniai ir projektiniai komponentai (planavimas, organizavimas, vadovavimas, kontrolė, refleksija ir pan.), specifiniai veiklos metodai, kurie netinka visiems grupės ar bendruomenės nariams, nes visi individai yra skirtingi, dėl tam tikrų asmeninių, socialinių, psichologinių ir kt. aspektų ir juos veikiančių veiksnių, tokių kaip išsilavinimas, socialinė padėtis ir pan. (*Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos*, 2015). Todėl dažnai praktikoje, ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimas yra probleminis, keliantis vis naujus iššūkius, tačiau tuo pačiu skatinantis tobulėti ne tik pedagogus, švietimo įstaigas, visą švietimo sistemą, kurios kuria įvairias strategijas, ieško tinkamiausių, veiksmingiausių ir inovatyvių bendradarbiavimo su šeimomis metodų, siekiant tobulinti ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą.

Apibendrinant galima teigti, kad bendradarbiavimas yra procesas, kuriame svarbiausias vaidmuo tenka sąveikai tarp žmonių, kuriuos sieja bendras komandinis darbas, dėl bendro tikslo, išnaudojant abipusius materialinius, žmogiškuosius, vertybinius išteklius, asmenines ir profesines kompetencijas, gebėjimus. Bendradarbiavimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje pasižymi plačiu suvokimu, nes priklauso nuo visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių pozicijų, interesų, įsitraukimo ir pan., tačiau visus juos sieja vienas tikslas – vaiko gerovė. Tačiau veikiant įvairiems socialiniams veiksniams, labai svarbu yra tinkamai parinkti bendradarbiavimo su ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviais metodus, kurie ne tik patenkintų visų poreikius ir atlieptų interesus, bet ir skatintų įsitraukimą, aktyvumą ir bendradarbiavimo tobulinimą, kuriuos plačiau aptarsime sekančioje darbo dalyje.

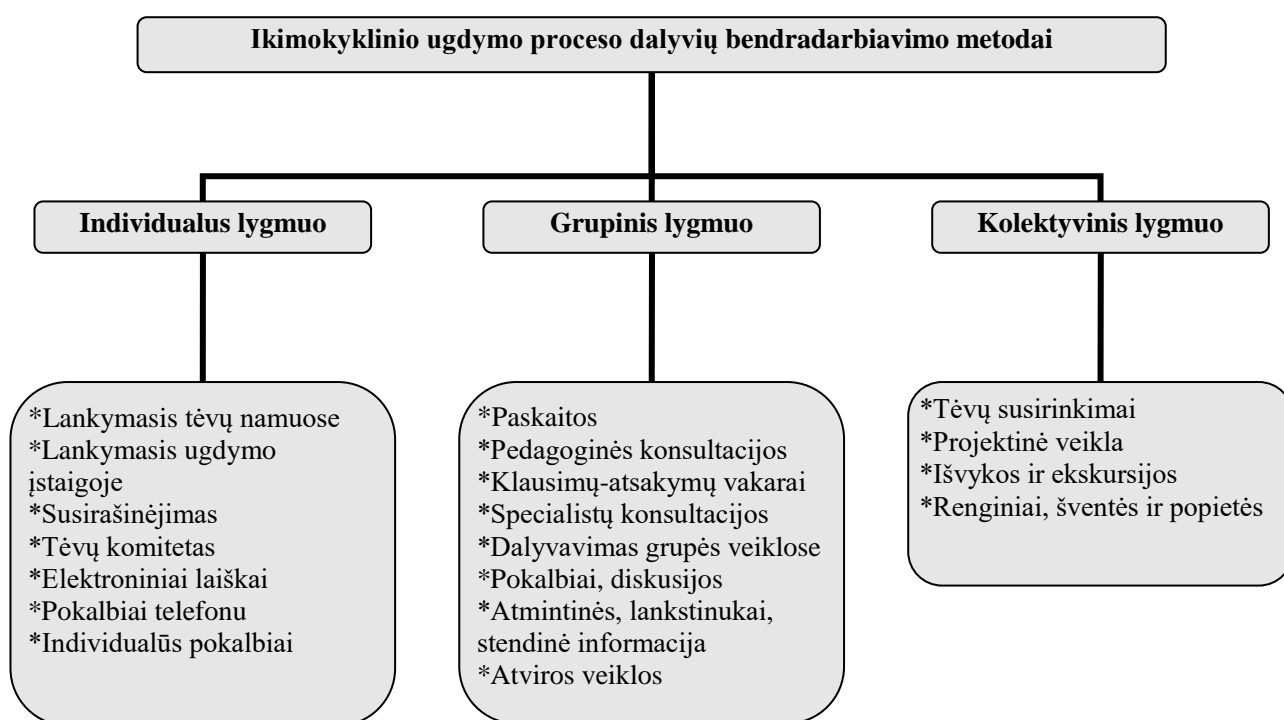
1.2. Ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo lygmenys ir metodai

Ikimokyklinio ugdymo įstaiga – yra subkultūros struktūra, kurioje per socialinio mokymosi procesus vaikas sužino, išmoksta, įsisavina ir integruoja į savo asmenybę vertybes, nuostatas, elgesio būdus, taisykles bei tam tikrą tvarką (Smilgienė, Jonaitienė, 2019). Ikimokyklinio ugdymo įstaigoje tarpusavyje sąveikaujantys asmenys vadinami ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviais. Pasak B. Bitino (2013b) tai – ugdytojai ir ugdytiniai, kurie sąveikaudami kuria ugdymo procesą, skirtą ugdytinių asmenybei tobulinti. Tam pritaria ir S. Jurgelevičienė ir G. Slušnienė (2018) teigdamos, kad socialinėje – pedagoginėje sąveikoje vis dėl to dažniausiai veikia trys asmenų grupės, t. y. pedagogai, ugdytiniai ir tėvai. Tačiau O. Monkevičienė, B. Banevičiūtė ir kt. (2015) praplečia ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių asmenų grupę ir šalia pedagogų, ugdytinių ir tėvų prideda švietimo pagalbos specialistus, įstaigos vadovus, kitus įstaigos darbuotojus, ir apibendrinamai juos vadina bendruomene, nuo kurios priklauso ne tik asmenybės ugdymas, bet ir pati ikimokyklinio ugdymo samprata, atliepanti vaikų poreikius, tėvų lūkesčius, visuomenės ir valstybės interesus, ikimokyklinių programų tobulinimą ir įgyvendinimą. Taigi bendradarbiavimas tarp ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių yra labai svarbus bei reikšmingas, tačiau jo kokybiškumo ir priimtumo kiekvienam iš dalyvių siekiamybė įmanoma tik:

- pasirenkant tam tikrus bendradarbiavimo metodus, atitinkančius įvairius asmeninius ir socialinius šeimų ypatumus (išsilavinimas, įsitraukimas, socialinė padėtis, santykis su vaiku ir pan.), kurie padėtų užtikrinti bendradarbiavimo raišką; pedagogo profesinės kompetencijos; kitų specialistų įsitraukimas (*Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos*, 2015; Vietienė, Malinauskienė, 2015; Sanja, Danijela ir kt., 2019; Liukinevičienė, Paulauskienė, 2019), ikimokyklinio ugdymo įstaigos vizija, tikslai, filosofija ir pan. I. Vietienė, D. Malinauskienė (2015), kalbant apie efektyviausius ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo metodus, išskiria išvykas ir ekskursijas; projektinę veiklą; šventes ir popietes; dalyvavimą grupės veiklose; specialistų konsultacijas; pedagogines konsultacijas; elektroninius laiškus; pokalbius telefonu; individualius pokalbius; tėvų susirinkimus. S. Jurgelevičienė ir G. Slušnienė (2018) išskiria: individualius pokalbius, renginius, susirinkimus, atmintines ir lankstinukus bei stendinę informaciją, atviras veiklas. Remiantis V. Juškiene, V. Stasiulienė (2019) ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo metodus galima skirstyti trimis lygmenimis: individualiu, grupiniu ir kolektyviniu lygmeniu, tačiau tinkamai pasirinkti bendradarbiavimo metodai daro įtaką šeimų įtraukimui, šeimos pažinimui, tarpusavio santykių palaikymui, šeimų švietimui, informacijos sklaidai ir bendradarbiavimo tarp ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių tobulinimui;

- laikantis ikimokyklinio ugdymo pedagoginių principų (*Ikimokyklinių ugdymo programų kriterijų aprašas*, 2005).

Svarbu paminėti, kad renkantis bendradarbiavimo metodus tarp ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių iš anksto yra numatoma proceso eiga, kurios yra tikslingai siekiama, o kiekvienas metodas suponuoja sąmoningą tikslą, kurį siekiama įgyvendinti per tam tikrą veiklą (veiksmų sistemą), pasirenkant tinkamiausias priemones, objekto kitimo procesą ir pasiektą tikslą (metodo taikymo rezultata), be kurio iš viso neįmanoma subjekto veikla (Burvytė, 2017), čia atsiskleidžia pedagogo profesinės kompetencijos, patirtis ir tobulėjimas, siekiant tobulinti bendradarbiavimą tarp visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių. Bendradarbiavimo metodai ikimokyklinio ugdymo procese dažniausiai skirstomi į individualius, grupinius ir kolektyvinius (Vitienė, Malinauskienė, 2015; Burvytė, 2017; Jurgelevičienė, Slušnienė, 2018; Juškienė, Stasiulienė, 2019; Smilgienė, Jonaitienė, 2019) (žr. 1 pav.).

1 pav. Ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo metodai, sudaryta darbo autorės (remiantis V. Juškiene, V. Stasiuliene (2019), S. Jurgelevičiene, G. Slušnienė, 2018; I. Vitiene, D. Malinauskiene (2015))

Individualiame ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo lygmenyje taikomi individualūs bendradarbiavimo metodai, kuriuose svarbiausias vaidmuo tenka artimam santykiui, individualumui, asmeniškumui. Būtent šiame lygmenyje užmegztas ryšys tarp pedagogo, vaiko ir jo tėvų turi didžiausios įtakos kitų pasirinktų metodų taikymo ir įgyvendinimo sėkmei, problemų sprendimui, abipusei pagalbai vaikų ugdyme ir auklėjime, pozityvaus pavyzdžio vaikui kūrime ir palaikyme, vaiko gerovės siekime. Nuolatinio artimo ryšio palaikymas su vaiko tėvais reikalingas norint tinkamai reaguoti į su vaiku susijusias situacijas, kylančias problemas ir numatant bei planuojant tolesnius edukacinius bei auklėjimo žingsnius (Kornilavičienė, Bagdonas, 2016). Pasak

S. Burvytės (2017) pasirenkant tarpusavio bendravimu ir bendradarbiavimu grįstus metodus, svarbiausi aspektai yra tinkamo pavyzdžio vaikui formavimas; pozityvi pedagogų tarpusavio, pedagogų ir tėvų, pedagogų ir vaikų tarpusavio komunikacija; planingas ir tikslingas tėvų ir pedagogų veikimas; paremtas pozityviu edukaciniu pokalbiu, kurie turi įtakos ne tik problemų sprendimui, pozityviai socializacijai ir vaiko saviugdai, tačiau taip pat yra puiki intervencija siekiant bendradarbiavimo tobulinimo ir sėkmės.

Grupiniame lygmenyje (metoduose) svarbiausi aspektai yra informacijos perdavimas, švietimas ir konsultavimas. Pedagogo ar specialisto gebėjimai perduoti informaciją, konsultuoti, šviesti siekiant padėti ir suteikti pagalbą yra viena esminių pedagogų ir specialistų kompetencijų, siekiant situacijos pokyčio, veiksmingo problemų sprendimo, intervencijos, kuriems reikalingas tarpusavio bendravimas, supratimas ir bendradarbiavimas (Burvytė, 2017), prasidedantis individualiame tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo lygmenyje. Pedagoginės, psichologinės konsultacijos, diskusijos, pokalbiai yra reikšmingi ne tik naujų žinių įgijimui (pedagoginių ir psichologinių), kvalifikuotos pagalbos suteikimui, bet ir išgyvenimų pasidalijimui, emociniam stabilumui pasiekti (Lukoševičiūtė, 2017). Būdami tvirtame ir pasitikėjimu grįstame santykiyje su pedagogu tėvai keis savo pozicijas ir pagalbos priėmimą, kuri suteikia pedagogų ir kitų specialistų konsultacijų, paskaitų, diskusijų metu, siekiant pozityvios tėvystės įgūdžių skatinimo, tėvų požiūrio vaikų ugdymo ir auklėjimo klausimais kaitos (Burvytė, 2016; Samara, Ioannidi, 2019). Dalyvaudami grupės veiklose tėvai stiprina ryšį su savo vaiku, kaupia savo kūrybiškumo patirtį, kurią gali plėtoti namie, skatina savo gebėjimus kurti aplinką namie, kuri turi edukacinę intervenciją vaikui bei padeda pedagogui (Burbienė, Mazolevskienė, 2018), taip pat tvirtėja tarpusavio ryšiai, kūrybiškumo galių plėtotė, kinta požiūris į pedagogą bei edukacinį ir auklėjamąjį darbą. Grupiniame lygmenyje tėvai pakeitė savo pozicijas, suvokimą, geba natūraliai įsijungti į ikimokyklinio ugdymo įstaigos gyvenimą, kaip bendruomenės nariai, kuriems nestinga iniciatyvos ir laisvo noro (savanorystės).

Kolektyvinis lygmuo (metodai) apima visą grupės ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenę, remiantis iniciatyva, įsitraukimu ir savanoryste, šeimos ir pedagogo bei ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendradarbiavime (Griciūnaitė, 2016; Burvytė, 2017). Tėvų susirinkimai dažniausiai naudojama bendravimo forma siekiant bendradarbiavimo su tėvais, kuriuose svarbiausia ne tik perteikti informaciją, skatinti tėvų įsitraukimą, savanorystę, bet kaip teigia E. Griciūnaitė (2016), tėvų pozicijos palaikymui ir išsiaiškinimui, suteikiant jiems laisvą norą pasisakyti, atsiskleisti, išsakyti savo pastebėjimus, paklausti, nes nuolatinė informacijos ir žinių kaita yra vienas svarbiausių aspektų bendradarbiavimo procese. Taip pat dažnai pasitelkiamas projekto metodas, siekiant realaus pokyčio, rezultato. Netradicinio pobūdžio veiklos, tokios kaip išvykos, ekskursijos, šventės ir įvairaus pobūdžio popietės skirtos ne tik pramogai, bet ir tarpusavio

santykių palaikymui, laisvalaikio praleidimui (Lukoševičiūtė, 2017), bendruomeniškumo stiprinimui, kaip netradicinės bendradarbiavimo formos.

Visi bendradarbiavimo metodai yra skirtingi, bet tuo pačiu ir susiję tarpusavyje. Tinkamai pasirinkti metodai individualiame bendradarbiavimo lygmenyje, turi teigiamos įtakos grupiniam lygmeniui, o taip pat ir kolektyviniam, ir atvirkščiai. Išryškėjančios sąsajos atskleidžia tobulintinas šeimų ir pedagogų bendradarbiavimo sritis, kurias reikia stengtis tobulinti siekiant sėkmingo ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviai yra visa ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenė apimanti pedagogus, tėvus, ugdytinius, administraciją, specialistus bei kitus įstaigos darbuotojus. Šių dalyvių bendradarbiavimas, remiasi visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių sąveika, edukacinės ir socialinės aplinkos kontekste, veikiant asmeniniams bei socialiniams ypatumams, kuriems įtaką daro vertybės, tarpusavio ryšiai, problemų sprendimai, partnerystė ir kt., pasirenkant situacijai tinkamiausius bendradarbiavimo metodus. Dažniausiai naudojami bendradarbiavimo metodai yra skirstomi trimis lygmenimis: individualiu, grupiniu ir kolektyviniu. Kiekvienas lygmuo yra specifinis, tačiau visi kartu – susiję ir daro įtaką vienas kitam, siekiant bendradarbiavimo tęstinumo ir sėkmingumo. Dažniausiai praktikoje ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimas vyksta tarp šeimų ir pedagogų, todėl atsižvelgiant į bendradarbiavimo tikslus ir aplinkybes tikslingai pasirenkami tinkamiausi bendradarbiavimo metodai. Tačiau bendradarbiavimas tarp šeimos ir pedagogo dažniausiai turi daugiau probleminių sričių, nei tarp kitų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių, kurias galima tobulinti, toje pačioje sąveikoje ir kurias aptarsime kitoje darbo dalyje.

1.3. Šeimų ir pedagogų bendradarbiavimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje tobulintinos sritys

Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą sudaro daug elementų, kurie yra svarbūs ir reikšmingi šio proceso sėkmei bei bendram tikslui – vaiko gerovei. Tačiau kaip teigia V. Juškienė ir V. Stasiulienė (2019), remiantis O. Merfeldaite, tėvų ir pedagogų bendradarbiavime svarbiausia yra priklausomybė, lankstumas, atsakomybė ir rezultatų vertinimas, konsultavimas, alternatyvų analizė, sprendimų priėmimas ir stebėseną. Todėl galima išskirti šias bendradarbiavimo, ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, tobulintinas sritis, kuriose svarbius vaidmenis atlieka bei tiesiogiai yra veikiami visi ugdomojo proceso dalyviai:

- *Pozicija, interesai ir lankstumas bendradarbiavimo procese.* Bendradarbiavime yra vienodai svarbios ikimokyklinio ugdymo pedagogo ir tėvų pozicijos. Nuostatos ir lūkesčiai turi tiesioginės įtakos žmonių elgesio priežasčių interpretacijai bei lemia mūsų pačių elgesį (Legkauskas, 2008). Šeimų lūkesčiai ikimokyklinio vaiko ugdymui yra nevienodi įvairiame kontekste, tačiau siekiant patenkinti tėvų lūkesčius suinteresuoti turi būti pedagogas, ikimokyklinio

ugdymo įstaiga ir visa švietimo sistema, nes be intensyvaus bendradarbiavimo su tėvais ikimokyklinio ugdymo įstaiga galiausiai neatliks savo misijos – neužtikrins kokybiško vaiko ugdymo(si), o keičiantis ir dalijantis žiniomis apie vaiko patirtį, aplinką, gyvenimą, tarpusavyje derinant ugdymo tikslus ir praktiką galima užtikrinti šeiminio ir institucinio ugdymo dermę ir tęstinumą (Pečiulienė, 2014; *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos*, 2015). Todėl pedagogo pozicija, interesai taip pat yra svarbūs bendradarbiavime, nes ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogai taip pat turi su tėvais susijusių lūkesčių, pageidauja tam tikrų tėvų dalyvavimo formų, jų aktyvumo geranoriško santykio, tolerancijos pedagogui, jo nuomonei ir darbui (Pečiulienė, 2014). Tačiau dažnai dėl neaiškių profesinių vaidmenų darbe su tėvais ikimokyklinio ugdymo pedagogai yra nevertinami, nes tėvai nesupranta jų darbo specifikos, visuomenėje sumenkęs pedagogo įvaizdis, dėl to svarbu tėvus šviesti, dėl pedagogų ir jų pozicijos svarbos bendradarbiaujant ir siekiant vaiko gerovės (Bagdanavičienė, Šerėnienė ir kt., 2016; Sanja, Danijela ir kt., 2019; Samara, Ioannidi, 2019). Tad galima teigti, kad kiekvieno bendradarbiavimo proceso dalyvio pozicija yra vienodai reikšminga ir svarbi, nes daro įtaką vienas kito buvimui ir egzistavimui faktui, o patenkinti interesai, lūkesčiai, kuria santykius, kurie reikšmingi ir reikalingi visiems žmonėms, socialinių poreikių tenkinimo ir kokybiško bendradarbiavimo kontekste, turi įtakos bendradarbiavimo proceso dalyvių lankstumui ir savo bei kito pozicijos suvokimui. Tačiau siekiant pozicijos, interesų ir lankstumo tobulinimo tėvų ir pedagogų bendradarbiavime, svarbu tinkamas ir socialiai priimtinas emocijų valdymas.

- *Emocijų valdymas.* Visas žmogaus emocijas sukelia daiktai, tam tikri įvykiai, kiti asmenys, tam tikra žmogaus veikla ar elgesys, tai yra visa ką vertina asmenybė, kitaip tariant emocijos ir jų valdymas priklauso nuo žmogaus vertybių, nes reiškiasi vertybių išgyvenimu (Jovaiša, 2007). Žmogaus gebėjimai reguliuoti ir reikšti savo ir kitų žmonių emocijas taip, kad būtų pasiekti bendravimo tikslai, kuriami ir palaikomi geri santykiai su kitais žmonėmis yra bendradarbiavimo pagrindas (Legkauskas, 2008). Ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, emocijos ir jų valdymas yra viena svarbiausių sričių tėvų ir pedagogų bendravime ir bendradarbiavime. Dažniausiai pasitaikantis reiškinys – „tėvų noro sulaikyti, ir paleisti vaiką prieštaravimas“, kurį lemia namie išgyvenami ribotos erdvės malonūs ir nemalonūs jausmai (Boller, 2012, p. 17). Reguluoti emocijas padeda socialiniai santykiai tarp bendraamžių, suaugusių, kurie skatina tinkamais būdais reikšti jausmus ir modeliuoti priimtina elgesį, o savo reakcijų suvokimas ir refleksija vaikui nusižengus, padeda būti pavyzdžiu vaikui, kuris mokosi pripažinti savo netinkamą elgesį (Kurienė, 2017). Tinkamai valdydami ir rodydami savo emocijas tėvai ir pedagogai gali dirbti kartu, siekti bendrų tikslų, padėti vieni kitiems, spręsti problemas atsižvelgiant į kiekvieno asmens interesus, būti tinkamu pavyzdžiu vaikui, puoselėti ir tobulinti vertybių sistemą asmeniniu ir profesiniu lygmeniu. Emocijų valdyme svarbų vaidmenį atlieka prierašumas, kuris sieja vaikus ir tėvus, o kartais ir patį pedagogą

bendradarbiavimo proceso tobulinime ir kuriame tinkamai valdomos emocijos atlieką svarbų vaidmenį, suvokiant ir tinkamai išgyvenant „atsiskyrimą“.

- *Prieraišumas.* Tai įgimta savybė, per jausmus tvirtėjantys saitai, kurie lemia pasirengimą savarankiškai raidai, tai yra kuo saugiau vaikas prisiriša prie suaugusio (globėjo), tuo geriau savarankiškai gali keisti situaciją jam palankia linkme, o tai taip pat turi įtakos tobulinant bendradarbiavimo formas, minčių raišką, savivoką aplinkoje, o ikimokyklinio ugdymo įstaiga puiki vieta tokiems įgūdžiams tobulinti, todėl labai svarbu nepersistengti, neriboti vaiko pernelyg globėjiškais, laisvės nesuteikiančiais poelgiais, nes tai menkina vaikų smalsumą, savarankiškumą, galimybę pasitikėti kitu juo besirūpinančiu suaugusiu, išgyventi džiaugsmo ir pasididžiavimo savo jėgomis akimirkas, nes vaikai patiria nuolatinį stresą, kai stresą patiria tėvai (Boller, 2012; Vietienė, 2015). Reakcija į išsiskyrimą yra neišvengiama, tačiau tik nuo tėvų priklauso, kaip lengvai vaikams šis išsiskyrimas taps tik laikinu, nes taip ir yra, tai unikali vaiko patirtis (Stoncelytė, Masiliauskienė, 2019). Tačiau dažniau susiduriama su tėvų „paleidimo“ problema, vaikui pradėjus lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigą, kuris sukelia didžiulį nerimą visai šeimai, nes tėvams trūksta emocinio pasiruošimo, nusiteikimo - nepakanka, nes atsiskyrimas pats kaip procesas yra paradoksalus tėvystei ir dažnai suvokiamas kaip vaiko atstūmimas, kuris sukelia paniką, baimę ir psichologinį skausmą (Vietienė, 2015). Tėvai savo rūpesčiu ir iniciatyva vienareikšmiškai atlieka pagrindinį vaidmenį vaiko pasiruošimo procesuose, o pedagogai tik padeda įtvirtinti emocinius, socialinius ir mokėjimo įgūdžius (Samara, Ioannidi, 2019), todėl prierašumas yra tobulintina tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo sritis, siekiant ne tik vaiko gerovės, bet ir pozityvių tėvų ir pedagogų vaidmenų kasdieniniame ikimokyklinio ugdymo įstaigos gyvenime, kuriant saugią ir pozityvią aplinką vaikui.

- *Saugios aplinkos kūrimas.* Aplinka yra žmogaus ugdymo(si) veiksnys, kurį sudaro gamtinių, geografinių, klimatinių, socialinių, kultūrinių sąlygų visuma, kurioje gyvena ar veikia individas (Jovaiša, 2007). Kuriant saugią aplinką vaikui ikimokyklinio ugdymo įstaigoje svarbus tėvų ir pedagogų jautrus reagavimas į vaiką, jo poreikius, bendras veiksmų planas, laiku keičiami netinkami vaikui būdai bendraujant atvirai, nenutrūkstamas aplinkos kūrimo procesas, situacijos dalyvių pasitikėjimas vienas kitų (Boller, 2012), taigi saugi aplinka ikimokyklinio ugdymo įstaigoje turi būti skatinanti veikti, ilsėtis, ugdytis saugumo ir sveikatos perspektyvoje, skatinti vaiko fizinę, socialinę, emocinę raidą, pozityvią sąveiką bei santykius su suaugusiais, kitais vaikais (*Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos*, 2015; Burkė, 2019). Visa aplinka ikimokyklinio ugdymo įstaigoje skatina ugdymą(si) ir yra labai reikšminga kaip vaiko patirties laukas, kadangi vaikų ikimokyklinio ugdymo įstaiga vaikui yra subkultūros struktūra, kurioje per socialinio mokymosi procesus vaikas sužino, išmoksta, įsisavina ir integruoja į savo asmenybę vertybes, nuostatas, elgesio būdus, taisykles bei tam tikrą tvarką (Smilgienė, Jonaitienė, 2019), todėl tėvai ir

pedagogai bendradarbiaudami, gali kartu pasirūpinti saugios aplinkos kūrimu ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje, nes pedagogas yra kompetentingas iš profesinės pusės, o tėvai geriausiai pažįsta savo vaikus ir savo išvalgomis, gali padėti. Abipusis suinteresuotumas saugios aplinkos kūrime, kuri būtų saugi ne tik fiziškai, bet ir emociškai, psichologiškai, socialiai, yra svarbus aspektas ir tobulinant tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą, nes čia taip pat atsiskleidžia ir tvarkos bei taisyklių laikymasis įvairiose veiklose, elgesyje ir pan.

- *Tvarkos ir taisyklių laikymasis.* Taisyklės ir ribos palengvina visas komunikavimo situacijas, padeda suvokti savas silpnynes (Boller, 2012), kurių likvidavimo siekimas, modeliuojant savo elgesį, padeda siekti bendrų tikslų, veikti sėkmingai, planingai, socialiai priimtina visiems ugdymo proceso dalyviams ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Santykius reglamentuoti ne tik raštu, bet ir žodinius susitarimu yra žmogiška (Murauskienė, 2017), tai svarbu suvokti suaugusiems, nes jų pavyzdžiu elgsis ir vaikai. Kaip teigia A. Kurienė (2017), aiškios ribos yra svarbios, nes padeda priimti tinkamo elgesio sprendimus, sukuria saugumo ir pasitikėjimo jausmus. Todėl galima teigti, kad tvarkos ir taisyklių laikymasis yra aktualus ne tik vaikams, bet ir tėvams bei pedagogams, tačiau ši sritis turi būti tobulinama nuolatos, ne tik kasdieniniame ikimokyklinio ugdymo įstaigos gyvenime, bet ir tam tikrose edukacinėse, projektinėse ir kt. veiklose, renginiuose, o svarbiausia tėvų ir pedagogų bendradarbiavime, siekiant bendrų tikslų ir vaikų gerovės, autoriteto pozicijos išlaikyme. Laikantis taisyklių ir bendrų tvarkos susitarimų, mažiau gali kilti nesklandumų ir informacijos priėmimo bei išvadų darymo srityse, nes šios sritys siejasi tarpusavyje, jei taisyklės nurodo kaip socialiai priimtinais būdais elgtis ir reaguoti į tam tikras situacijas, nepaisant jų pobūdžio, tai reiškia - jų laikantis galėsime ramiai priimti pateikiamą informaciją, ją įvertinti ir padaryti objektyvias išvadas.

- *Informacijos priėmimas, išvados ir refleksija.* Svarbu yra išsami pedagogų perduodama informacija tėvams apie vaiko būsenas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, o tėvai turi ją priimti kaip iš specialistų, nes tai gali būti individualūs patarimai, pokalbiai, objektyvi informacija, padėsianti tėvams ir vaikui (Boller, 2012). Bet kokios informacijos priėmimas yra bendravimas, kuris reiškiasi dalijimusi socialinėmis vertybėmis žodžių, veiksnių, išgyvenimų forma, būtent pedagogai gali tėvams perduoti socialiai vertingą informaciją, skatinant socialinį aktyvumą, vienijant tėvus socialiai vertingomis idėjomis (Bitinas, 2013b). Nuolatinė informacijos kaita tarp pedagogo ir tėvų, kelia pasitikėjimą vieni kitais, o profesionalus pedagogo bendradarbiavimas su ugdytinio tėvais šį pasitikėjimą stiprina, turi įtakos visiems ugdymo proceso dalyviams dėl interesų patenkinimo, harmoningo ugdymo proceso kūrimo ir kokybiškos ugdymosi aplinkos kūrimo (Burvytė, 2014). Tinkamas informacijos priėmimas ir išvadų padarymas gali padėti ateityje išvengti probleminių ir grėsmes vaikams keliančių situacijų (Murauskienė, 2017). Tėvų informavimas jau yra jų ugdymas, švietimas ir svarbi partnerystės tarp tėvų ir pedagogų koncepcijos dalis (Sanja, Danijela ir kt.,

2019). Taigi tinkamas informacijos priėmimas ir išvadų padarymas turi įtakos bendradarbiavimo tobulinimui, nes daro įtaką tolesnei tėvų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų sėkmingai sąveikai, iniciatyvumui, vertybinei sistemai. Tačiau tolesnis, grįžtamąjį ryšį turintis bendravimas, kuriame informacijos sklaida yra rezultatyvi, negali tęstis be refleksijos, kurią turi atlikti visi bendradarbiavimo proceso dalyviai. Refleksija – mąstymas apie savo suvokimą, supratimą, mąstymą, kuri leidžia ne tik save pažinti, bet ir tobulinti savo veiklą, santykius su aplinka ir aplinkiniais (Jovaiša, 2007). Tai viena svarbiausių žmogaus tobulėjimo formų, kuri svarbi tiek vaiko tiek suaugusio žmogaus augimui, autentiškumo paieškai, įsivertinimui ir tobulėjimui, o išmokę savianalizės asmenys tampa atsparesni ir lengviau įveikia sudėtingas situacijas, labiau pasitiki savimi, planuoja ateitį, modeliuoja savo veiksmus siekiant sėkmės (Slušnys, Šukytė, 2016). Taigi tinkamas informacijos priėmimas, išvadų darymas ir refleksija tiesiogiai įtakoja bendradarbiavimą tarp tėvų ir pedagogų, turi įtakos sklandžiam bendram darbui, ugdymo tikslų įgyvendinimui bei vertybinės sistemos kaitai.

- *Vertybinė sistema* (atsakomybė, supratimas, tolerancija, empatija). Pedagogų socialinė patirtis turtingesnė, todėl jo perduodamos socialinės vertybės yra dominuojančios (Bitinas, 2013b). Pasak S. Burvytės (2013) jeigu ugdymo įstaiga, kartu su šeima skiepys vaikui teisingumo, padarumo, moralumo ir pilietines vertybes, tai vaikai, kurie ugdomi susitapatindami su suaugusiaisiais, elgsis taip pat kaip suaugusieji ir kaups tokias pat vertybes. Tačiau vykstantys vertybių pokyčiai keičia galimybių lygybę ir elgsenos pasirinkimus, dėl didėjančio individų autonomiškumo, kurioje kintanti šeimos samprata ir jos vaidmuo visuomenėje keičia ir vertybių kūrimą, palaikymą ir tęstinumą šeimose (Kanopienė, Mikulionienė, 2015), o tuo pačiu ir ikimokyklinio ugdymo institucijose, bendradarbiaujant tėvams ir pedagogams. Tikrųjų žmogiškųjų vertybių svarba ir puoselėjimas yra reikšmingas, nes jomis vadovaujantis galime gyventi šalia kitų žmonių ir kartu su jais, tačiau vis dar trūksta sutarimo, kas pirmiausia turi pasirūpinti vertybių ugdymu, nes kasdien gyvendami vertybes ugdome tarsi netyčia, nesureikšmindami, kad nuo to priklauso ne tik mūsų suaugusių, bet ir vaikų pilietiškumas, bendruomeniškumas, sveikata, draugiškumas, kūrybiškumas ir pan. (Slušnys, Šukytė, 2016). Atjauta, empatija yra vertybės, kurios pirmiausia ugdo ryšį su besirūpinančiu žmogumi, o užauginti žmogų galima tik per ryšį, per santykį su žmogumi, nuolatinį ryšį šeimoje (Kurienė, 2017). Todėl bendraudami ir bendradarbiaudami tėvai ir pedagogai kasdien turi galimybę vertybes kurti, perteikti, puoselėti žmogiškajame kontekste, natūraliame santykiyje.

- *Tarpusavio santykiai* yra reikšmingas bendradarbiavimo komponentas tarp pedagogo, ugdytinių ir tėvų, kurie susiklosto bendroje veikloje, daro grįžtamąjį poveikį veiklos kokybei ir bendravimo pobūdžiui. Teigiamus tarpasmeninius ir bendruomeninius santykius lemia bendravimas (Jovaiša, 2007). Ikimokyklinio ugdymo įstaigose dažniausiai būna dalykiniai santykiai, kuriuos

lemia visų ugdymo proceso dalyvių tarpusavio prievolės, priedermės, visuomenės skirtos pareigos, vadinasi jie tampa sėkmingos veiklos pagrindu, tačiau svarbiausia turi būti demokratiniai (Bitinas, 2013b) ir atlieka vyraujančią vaidmenį bendradarbiavimo procese. Jei santykiai paremti abipuse pagarba, supratingumu ir pasitikėjimu, jie bus teigiami ir pozityvūs, tačiau pagarbos, supratingumo ir pasitikėjimo trūkumas santykiuose rodo, kad pedagogas arba tėvai, laiko save pranašesniu, mano, kad jo nuomonė, požiūris yra neginčijami ir teisingi, tokie santykiai trukdo kokybiškam bendradarbiavimui (Burvytė, 2014; Pečiulienė, 2014). Tarpusavio santykiuose svarbiausia yra nuolat stiprinti ryšį, suteikiant tėvams daugiau galimybių dalyvauti priimant sprendimus ir ryšys taps grįžtamasis (Vietienė, 2015; Juškienė, Stasiulienė, 2019). E. Samara ir V. Ioannidi (2019) teigia, kad pedagogo ir tėvų tarpusavio santykiai yra kaip mezosistema, kurioje vykstanti sąveika yra reikšminga ir vaiko kaip partnerio vaidmens atsiradimui. Taigi tarpusavio santykiai, tėvų ir pedagogų bendradarbiavime, yra svarbi sritis reikalaujanti nuolatinio tobulinimo, nes nuo jų priklauso galimybė kokybiškai kontaktuoti tėvams, pedagogams ir vaikams, siekiant bendrų ugdymo tikslų, kokybės, siekiant grįžtamojo ryšio ir partneriškų vaidmenų sklaidos, tačiau svarbų vaidmenį čia atlieka ir kiekvienos pusės atsakomybė bendradarbiavimo procese ir siekime bendradarbiauti.

- *Atsakomybė bendradarbiavime* vienoda abiem pusėms (Boller, 2012), tačiau dažniausiai pedagogams reikalavimai yra didesni, nei tėvams. Pasak R. Murauskienės (2017), tai yra dėl suprimityvintų santykių su vaikais ir jo šeima, kai tėvai nejaučia savo atsakomybės svarbos, o pedagogai turi ne tik prisiimti atsakomybę už vaiką, bet ir kurti santykį su juo; išryškėjusiu per mažu tėvų atsakingumu, bet dideliais reikalavimais ugdymo įstaigai ir pedagogui, pamirštant, kad būtent tėvai yra svarbiausi užmezgant ryšį vaikui su nelabai pažįstamu žmogumi ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, taip prisidedant prie jo ugdymo, įsitraukiant į ugdymo procesą, susipažįstant su pedagogu, pakankamai bendradarbiaujant su juo ir taip pasirūpindami gera vaiko savijauta ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Tėvų atsakomybės didinimui įtakos turi komunikacijos tarp tėvų, vaikų ir pedagogų stiprinimas, suteikiant daugiau valandų bendroms edukacinėms ir neformalioms veikloms, pačiame komunikacijos procese skiriant daugiau dėmesio tėvų „balsui“, juos ne tik išklausančią, bet ir išgirstančią, taip suteikiant jiems daugiau iniciatyvos dėl neformalių ir edukacinių veiklų planavimo ir įgyvendinimo, nepaliekant jiems pasyvaus stebėtojo vaidmens (Juškienė, Stasiulienė, 2019). Atsakingai bendraujantys ir bendradarbiaujantys tėvai ir pedagogai yra suinteresuoti veikti kartu, indėlis į bendradarbiavimą yra vienodas, nes supranta kiekvienos pusės poziciją ir jos svarbą, kuriai antrina vertybinė sistema, kintanti ir tobulėjanti kasdien sąveikaujant ir komunikuojant tėvams, pedagogams ir vaikams.

- *Konsultavimas arba šeimų švietimas*. Šeimų švietimas yra viena sričių, kurios pirmiausia turi būti nurodomos, organizuojamos ir traktuojamos kaip gairės visose ikimokyklinio ugdymo

programose, siekiant patenkinti išryškėjančius tėvų ir bendruomenės poreikius, kurie neatitinka šiuolaikinio vaiko ugdymo tendencijų ar gali būti žalingi vaikui (*Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti*, 2006). Šia bendradarbiavimo sritimi siekiama pagalbos ir pokyčio, todėl svarbu yra suprasti, kad padėti pedagogui gali patys vaikų tėvai, specialistai, patys vaikai ir kiti pedagogai (Burvytė, 2017). Konsultavimas yra profesiniai santykiai, įgalinantys įvairius asmenis, šeimas ir grupes siekti psichinės sveikatos, gerovės, švietimo ir karjeros tikslais, o konsultavimo sėkmei įtakos turi santykiai, intervencijos repertuaras, psichologiniai procesai ir konsultavimo tikslai (Sanja, Danijela ir kt., 2019). Konsultavimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje traktuojamas kaip šeimų švietimas, nes pagalbą gauna visa šeima. Tokia pagalba naudinga bandant paruošti tėvus pokyčiams, kurie vyksta kasdieniniame gyvenime auklėjant ir ugdant vaikus bei efektyviai susitvarkyti su įvairiomis aplinkybėmis (Samara, Ioannidi, 2019). Kaip bendradarbiavimo sritis, šeimų švietimas ir konsultavimas yra labiausiai probleminis, nes nėra aišku, kas iki galo tuo turi rūpintis, nėra aiškaus šio proceso modelio ikimokyklinio ugdymo įstaigose, todėl dažniausiai tai lieka informacinio pobūdžio konsultavimas, kurį atlieka ikimokyklinio ugdymo pedagogai, nes nėra priimtina šios srities pedagogams organizuoti paskaitas tėvams, o specialistai, atvykstantys arba dirbantys ikimokyklinio ugdymo įstaigose yra ribojami darbo laiko ir krūvio, tad šeimų švietimas lieka nevysiškai įgyvendintas. Tai suponuoja „užburto rato“ problemą, kuri tiesiogiai daro įtaką sėkmingam ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimui.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo tikslas – vaiko gerovė, tačiau šioje sąveikoje atsirandančios tam tikros probleminės sritys daro įtaką pačiam bendradarbiavimui. Šeimų švietimas yra viena sričių, kurios tobulinimui skiriama mažiausiai laiko, pastangų, savanorystės, įsitraukimo ir pan., nors jos svarba atsižvelgiant į švietimo prioritetus ir tikslus, turėtų būti aktualiausia, nes paliečia visus ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvius, turi jiems teigiamos įtakos. Šeimų ir pedagogų bendradarbiavimo procese atsirandančios probleminės sritys atskleidžia pagrindą hipotetinio teorinio modelio kūrimui, remiantis teorija ir empirika, nes tinkamai modeliuojant šeimų švietimą, atsiranda galimybė tobulinti ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą.

1.4. Šeimos švietimo hipotetinio teorinio modeliavimo galimybės, tobulinant ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą

Ikimokyklinio ugdymo įstaiga kaip ir šeima yra pirminiai vaiko ugdytojai, kurių įtaka palieka ryškiausią įspaudą augančio žmogaus gyvenime. Būdami pirminiais ugdytojais jie tampa atsakingi už sėkmingą vaiko socializaciją: socialinio gyvenimo ir santykių kūrimo formavimą, vertybinės sistemos, taisyklių ir socialiai priimtino elgesio ugdymą ir perteikimą, ir kt., nes

kiekvieno iš jų tikslas yra vaiko gerovė. Inovacijų amžiuje, sparčios globalizacijos, kintančios ekonomikos, socialinių ir politinių sąlygų, informacinių ir komunikacinių technologijų plėtroje, kinta ne tik požiūris į švietimą, ugdymo institucijas, šeimą, bet ir vaiką (Bitinas, 2013b; Kanopienė, Mikulionienė, 2015; Monkevičienė, Banevičiūtė, 2015; Slušnys, Šukytė, 2016; Burvytė, 2016; Kornilavičienė, Bagdonas, 2016) bei atvirkščiai – vaikams reikalingos kitokios socialinės ir psichologinės sąlygos šeimoje (Burvytė, 2017), nes jų poreikiai dažniausiai neatitinka amžiaus tarpsnio ypatumų, o daugiau tapatinasi su visuomenėje vykstančiais pokyčiais.

Švietimo kaitos rezultatas – auklėjimui ir ugdymui(si) keliami nauji reikalavimai, iššūkiai, kuriuose svarbiausią vaidmenį atlieka tėvai ir jų pozicija, vertybių sistema, lankstumas, pasiruošimas, nes šeima šiuose procesuose suteikia galimybes, padeda pamatą, o pedagogai tik padeda tai įtvirtinti, lavinti ir plėtoti (Bajoriūnas, 2004; Burvytė, 2014; Pečiulienė, 2014), tai pabrėžiama ir *Ikimokyklinių ugdymo programų kriterijų apraše* (2005), *Švietimo įstatyme* (2011), išskiriant tėvų savanorišką pageidavimą ugdymo tęstinumui ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, kuris vis dėlto prasideda šeimoje.

Tačiau šiandieninėje visuomenėje vis dažniau tėvai gali jaustis pasimetę, nesuprasti savo kaip ugdytojo reikšmės vaikui, abejoti savo motinystės ir tėvystės įgūdžiais, sugebėjimais tinkamai reaguoti į problemines situacijas kylančias su jų vaikais ir pan., o šiame kontekste išryškėja pakitusios šeimos funkcijos, tėvų vaidmens ir pareigų suvokimo kaita, nes tėvai nebegali būti visiškai atsakingi už vaikų auklėjimą ir švietimą, parengimą įsilieti į suaugusių pasaulį (Bajoriūnas, 2004; Berns, 2009; Vietienė, 2015; Burvytė, 2016; Barkauskienė, Zacharevičienė, 2019; Samara, Ioannidi, 2019), išugdyti brandžios, visapusiškos asmenybės (Slušnys, Šukytė, 2016), prisiimti atsakomybę už kuriamą šeimą (Murauskienė, 2017), sugebėti pritaikyti pozityviosios tėvystės principus kasdienėse vaikų ugdymo situacijose, dažnu atveju reikalinga specialistų pagalba, todėl į pagalbą ateina ugdymo institucijos, jose dirbantys pedagogai, kurie ne tik bendradarbiauja su tėvais, bet ir nukreipia juos šeimų švietimui arba teikia šeimų švietimą ir informavimą, kuris dažniausiai suprantamas kaip tėvų informavimas, tačiau šioje sampratoje neįžvelgiamas dialogas (bendradarbiavimas) tarp tėvų ir pedagogų (Burvytė, 2013; Burvytė, Sinicė, 2017). Nors tėvai turi teisę į informaciją, konsultavimą – švietimą, įvairaus pobūdžio pagalbą ir paramą besirūpinant savo vaikais, suvokiant savo kaip tėvo vaidmens svarbą vaiko gyvenime, kritiškumą ir iniciatyvumą sprendimų priėmimo, pareigų atlikimo (Sanja, Danijela ir kt., 2019; Samara, Ioannidi, 2019).

Ikimokyklinio ugdymo įstaigoje pedagogas yra profesionalas, kuris ne tik gali, bet ir privalo tėvams patarti, perteikti pedagogines rekomendacijas (Bitinas, 2013b), kurios neapsiriboja tik ugdymu, kalbėti tėvams suprantama kalba, o jei reikia, ir padėti susigaudyti bei suprasti savo vaiko ugdymo poreikius, nes jis supranta ir geba pažinti tėvų galimybes, pedagoginę terminologiją (Monkevičienė, Banevičiūtė, 2015; Stoncelytė, Masiliauskienė, 2019), todėl tėvams patogiausia ją

gauti iš pedagogo, kaip specialisto, kuriam patiki savo vaiką, vadinasi gali patikėti ir visą savo šeimą, tai vienas reikšmingiausių aspektų ir yra apibrėžiamas, koordinuojamas įstatymine baze.

*Pavyzdiniame auklėtojos pareigybės apraše (2005), Švietimo įstatyme (2011) teigiama, kad viena iš ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir jose dirbančių pedagogų funkcijų yra teikti informaciją, pagal kompetenciją konsultuoti tėvus (globėjus), šeimas, kitus įstaigoje dirbančius specialistus ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo klausimais, nes tik ugdymo įstaigos yra profesionalios ir išmintingos, kuriose sukaupta daug pedagoginių ir psichologinių žinių, darbo su vaikais patirties (Slušnys, Šukytė, 2016). Šeimos stiprinimo įstatyme (2017) siekiant įgyvendinti įstatymo tikslą švietimo įstaigoms pavesta įvairiomis priemonėmis padėti šeimoms parengti vaikus savarankiškam gyvenimui, kurti funkcionalią ir darnią šeimą, ugdyti brandžias, dorovingas, savarankiškas, atsakingas, gebančias bendradarbiauti, kurti savo ir bendruomenės gyvenimą asmenybes. Apie tai kalbama ir *Savivaldybių bendro darbo su šeimomis organizavimo ir koordinavimo rekomendacijų patvirtinime (2018)*, kuriame teigiama, kad pedagogai kaip atsakingi ikimokyklinio ugdymo įstaigų atstovai yra kompetentingi ir atsakingi už šeimų konsultavimą ir visokeriopą pagalbą šeimai.*

Nors šeimų švietimas yra galimas tėvų ir visos šeimos palaikymo būdas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, tačiau iki galo neaišku, kaip ikimokyklinio ugdymo pedagogas gali teikti konsultacijas tėvams/šeimai, nes pagrindinis dėmesys ir tikslas jo darbe yra ugdymas ir švietimas, pasinaudojant konsultavimo įgūdžiais, per ribotą laiką siekiant maksimalaus rezultato ir efektyvumo, nes rengiami ikimokyklinio ugdymo pedagogai yra parengti labiau edukaciniam darbui su vaikais, nei šviečiamajam su tėvais, todėl šie įgūdžiai tobulinami kvalifikacijos kursuose bei kontaktuojant ir dirbant kartu su specialistais (Sanja, Danijela ir kt., 2019), tai pažymima ir *Lietuvos švietimo strategijos 2013 – 2020 (2014)*, pirmosios prioritinės srities „mokytojo rengimas“ uždaviniuose – tobulinant kvalifikaciją įgalinti pedagogus plėsti pedagoginių žinių spektrą, taip pat viename iš uždavinių teigiama, kad rengiant būsimuosius pedagogus reikia suteikti jiems galimybę baigus studijas gebėti atlikti kelis pedagoginius vaidmenis, vadinasi šeimų švietimo ypatumams ir jo raiškai, reiktų daugiau dėmesio skirti pedagogų kvalifikacijos kėlimo kursams bei rengiant būsimus pedagogus, nes pedagogų rengimo veiklos kokybė priklauso pirmiausia nuo jų rengimo (Masiliauskienė, Bagdonaitė, 2012) bei privalomojo profesinio tobulėjimo ir augimo, nuolat gilinant profesines kompetencijas, pasirinktais būdais (*Pedagogų rengimo reglamentas, 2018; Jurgelevičienė, Slušnienė, 2018*).

D. Martišauskienė ir K. Traškelys (2017), šeimų švietimą sieja su socialinių ir edukacinių paslaugų naudojimu ir pagalbos gavimu, socialiniu dalyvavimu švietimo institucijos bendruomenėje. S. Kovienės (2017) šeimų švietimo apibūdinime pabrėžiama kryptinga edukacinė veikla, kuri siejama su tėvų sąmonėjimu, tinkamu jų, kaip ugdytojo, vaidmens suvokimu, gebėjimu konstruktyviai mąstyti, elgtis, konkrečių kompetencijų ir reikalingų įgūdžių įgijimu. Šeimų

švietimas (konsultavimas) - tai viena iš sėkmingo bendradarbiavimo su tėvais sąlygų, kurio metu galima įtraukti tėvus į ugdymo(si) procesą, suteikti žinių apie vaiko amžiaus raidą, vaiko ugdymo(si) problemas, išskirtinius vaiko poreikius ir efektyvius jų tenkinimo būdus bei kt. (Jurgelevičienė, Slušnienė, 2018). Šeimų švietimas yra svarbus ugdant tėvų kompetencijas, nes tik kompetentingas tėvas sunkumus geba suvokti kaip laikinus, geba svarstyti ir nustatyti „kritinius“ savo auklėjimo elementus ir naudojant visus turimus išteklius, tobulina savo tėvystės įgūdžius (Sanja, Danijela ir kt., 2019).

Tad šeimų švietimo sampratoje išryškėja dvi kryptys, kurias išskiria ir I. Leliūgienė ir G. Simanavičiūtė (2010), tai:

- *informacinio pobūdžio šeimų švietimas* – kai tėvai yra paslaugų gavėjai ir jų švietimas apsiriboja informacijos turėjimu, gavimu ir gausinimu (Martišauskienė, Traškelys, 2017; Jurgelevičienė, Slušnienė, 2018; Leliūgienė, Simanavičiūtė, 2010;).

- *kryptingas edukacinis šeimų švietimas* – kai tėvai yra paslaugų teikėjai ir gavėjai, o švietimas yra orientuotas ne tik į informacijos sklaidą, bet ir patirties gausinimą, požiūrių, vertybių plėtotę, kompetencijų ugdymą ir lavinimą, tėvų įsitraukimą, pedagoginę savišvietą, santykių tarp pedagogo ir tėvų formavimą ir gerinimą, teigiamus rezultatus vaikų atžvilgiu (Leliūgienė, Simanavičiūtė, 2010; Kovienė, 2017; Thompson, Marvin, Knoche, 2017; Jurgelevičienė, Slušnienė, 2018; Sanja, Danijela ir kt., 2019).

Šeimų švietimo tikslas yra orientuotas į visokeriopą pagalbą šeimai, siekiant sėkmingos vaiko socializacijos, tėvų švietimo gerinime ir partnerystės su tėvais kontekste (Jurgelevičienė, Slušnienė, 2018), tačiau bet kokia pagalba negali būti primesta, ji turi būti reikalinga, nes tik tada turės grįžtamąjį ryšį, bus naudinga ir turės tik teigiamas pasekmes - čia išryškėja tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo svarba, sąsajos, kurios daro įtaką ir veikia šiuos procesus abipuse sąveika. Šeimų švietimo ir bendradarbiavimo sąsajas išvelgia S. Kovienė (2017) teigdama, kad kai tėvai turi galimybę dalyvauti vaikų ugdymo procese, tampa lygiaverčiais partneriais su pedagogais, o šių procesų sąsajos tiesiogiai daro įtaką vaiko asmenybės formavimuisi, sėkmingam mokymuisi, ugdymo tęstinumui namuose. D. Martišauskienė ir K. Traškelys (2017) šiose sąsajose išskiria tėvų geranoriškumą ir pedagogų visokeriopą pagalbą. I. Leliūgienė ir G. Simanavičiūtė (2010) teigia, kad pedagoginis šeimų švietimas ir partnerystė su jais tiesiogiai įtakoja sėkmingą vaiko socializaciją, o tai yra vienas svarbiausių tikslų ugdymo procese bei visoje švietimo sistemoje, o R. M. Berns (2009), E. Nitecki (2015), E. Samara ir V. Ioannidi (2019) išvelgia tiesioginę šių procesų įtaką ne tik vaiko mokymosi sėkmei, bet ir pačioms nuostatoms apie mokymąsi, jo aukštesnio išsilavinimo siekiamybę bei pasitikėjimą ne tik ugdymo įstaiga, pedagogais, bet ir visa švietimo sistema.

Modeliavimas – veiksmingas naujų elgesio būdų mokymo ar anksčiau išmokto elgesio susilpninimo ar pastiprinimo metodas (Vyšniauskytė – Rimkienė, Liobikienė, 2012). Todėl svarbu tikslingai modeliuoti šeimų švietimą, kuris suteiktų galimybę tėvams lanksčiau priimti ugdymo proceso ypatumus, ikimokyklinio ugdymo pedagogo darbo tendencijas, realų savo indėlį ir jo svarbą visai švietimo sistemai, nes būdami partneriais kartu su pedagogu, tėvai gebės išspręsti daugiau problemų, pasirinktų tinkamiausius sprendimo būdus įvairiose auklėjimo ir ugdymo situacijose, tobulės kaip asmenybės, žmonės, tėvai, o rezultate tobulėtų tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas, nes bendradarbiavimas tarp tėvų ir pedagogų yra sąveika, kuri veikia ne tik šias abi puses, bet ir vaiką. Demokratiškoje visų šių pusių santykių plėtotėje bendradarbiavimo procese atsiranda teigiama arba neigiama abipusė įtaka vaikams, tėvams ir pedagogams, tai yra tėvai ir pedagogai savo įsitikinimais ir elgesiu gali keisti vaiko įsitikinimus ir elgesį, tačiau lygiai taip pat vaikas keičia tėvų ir pedagogų įsitikinimus ir elgesį (Burvytė, 2013), o žmonių elgesio ir nuostatų permainose slypi pokyčiai šeimose ir atvirkščiai (Kanopienė, Mikulionienė, 2015).

Nors tėvai ir pedagogai yra du skirtingi institutai, tačiau svarbiausia pripažinti, kad tiek tėvų tiek pedagogų įtaka yra svarbi ir neturi pabaigos, tačiau svarbiausia šiose sąveikose pripažinti atsakomybės, už daromą įtaką vaikui, ribas, o tai - skatins keisti savo elgesį, tai yra jį modeliuoti tinkamai, kad ši sąveika būtų rezultatyvi visiems dalyviams bei atsižvelgti į esminius elementus – patį procesą, asmenis, kontekstą ir laiką (Griciūnaitė, 2016; Murauskienė 2017; Samara, Ioannidi, 2019). Taip pat svarbus ir reikalingas yra ilgalaikis ir sistemingas pedagogų, specialistų ir tėvų bendrų veiksmų procesas, kuriame įgytos žinios ir įgūdžiai tėvams, daro teigiamą įtaką ir teigiamam pedagogų įgūdžiui, palaiko geresnį savęs ir kartų suvokimo santykį, puoselėjami asmeniniai ir šeiminiai santykiai, santykiai su kitais žmonėmis, kurie yra reikšmingi asmens gyvenime (Sanja, Danijela ir kt., 2019), tad tinkamai organizuojamas ir modeliuojamas šeimų švietimas, ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, gali tobulinti ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą.

Šeimų švietimo modeliavimas, ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, yra ne tik paslauga, tai procesas, kuriame kartu veikia visi ugdymo proceso dalyviai, specialistai ir visa ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenė, kurių kiekvieno indėlis ir atsakomybė siekiant tobulinti bendradarbiavimą tarp tėvų ir pedagogų yra reikšminga. Taip pat toks tinklinis sąveikos modelis yra mažiau biurokratiškas, leidžia pasinaudoti visų tinklo partnerių kompetencijomis ir ištekliais, yra pagrįstas pasitikėjimu, dėl to yra lengviau priimamas visuomenės, gali sudaryti prielaidas efektyviau teikiamoms kompleksinėms paslaugoms ankstyvojo amžiaus vaikams ir šeimoms, skatinama ankstyvoji intervencija šeimoms, įgalinama tėvų ir pedagogų partnerystė, atsiranda balansas tarp paslaugų teikimo ir lygiaverčio šeimų įsitraukimo, paslaugos modernizuojamos ir plėtojamos (Kovaitė, 2016).

Remiantis teorinėmis išvalgomis, analizuojant bendradarbiavimo ir šeimų švietimo sampratą, tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo metodus bei tobulintinas bendradarbiavimo tarp tėvų ir pedagogų sritis, atsižvelgiant į metodines rekomendacijas, švietimo politiką ir bendruosius švietimo bei pedagoginius principus, pateikiamas hipotetinis teorinis šeimų švietimo modelis, tobulinantis ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą, ikimokyklinio ugdymo įstaigoje (žr. 2 pav., p. 33).

Nacionalinė šeimos švietimo politika yra orientuota į asmens ir visuomenės ugdymo tikslus, socialinių ir ideologinių struktūrų tęstinumą, grįstas šeimos, švietimo institucijos ir visuomenės bendradarbiavimu (Lietuvos švietimo koncepcija, 1992; Švietimo įstatymas, 2011), ir nuo kurios priklauso visas teisinis šeimos švietimo reglamentas, materialieji ir žmogiškieji ištekliai. Tai šeimų švietimo modelio pagrindas, nuo kurio priklauso visos švietimo sistemos ir ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių galimybės siekiant bendro tikslo – vaiko gerovės.

Vaiko gerovė yra pagrindinė šeimų švietimo siekiamybė ir svarbiausias rezultatas, nes visi ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviai ir šeimos (ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenė) yra suinteresuotos siekti šio bendro tikslo. Kaip teigiama *Vaiko gerovės politikos koncepcijoje* (2002), vaiko gerovė yra pilnavertis vaiko gyvenimas, užtikrinant vaiko interesus, įgyvendinant Vaiko teisių Konvenciją Lietuvoje ir vaiko gerovę traktuojant kaip valstybės prioritetą, įgyvendinant vaiko teises ir laisves (Vaiko teisių konvencija, 1992; LR Konstitucija, 1992; Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas, 1996), siekiant užtikrinti galimybes bei poreikius, kurie traktuojami kaip vaiko gerovės komponentai (Vaiko gerovės politikos koncepcija, 2002; Barkauskienė, Zacharevičienė, 2019), tai yra:

- augti kiek įmanoma sveikai;
- maksimaliai naudotis geros kokybės mokymosi galimybėmis;
- gyventi saugioje aplinkoje;
- jaustis mylimais ir vertingais;
- tapti kompetentingais ir rūpintis savimi kasdieniniame gyvenime;
- turėti teigiamą savęs įvaizdį ir saugų identitetą tiek kultūrine, tiek rasine prasme;
- plėtoti savo socialinius tarpasmeninius santykius ir pasitikėjimą;
- gauti priežiūrą ir gydymą.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigose šie vaiko gerovės komponentai yra ugdomi vaikui individualizuojant ir diferencijuojant ugdymąsi pagal kompetencijas (*Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas*, 2014), atsižvelgiant į specifinius jų poreikius (Barkauskienė, Zacharevičienė, 2019) ir siekiant to tęstinumo šeimose, užtikrinant visapusišką vaiko tobulėjimą. Tad vaiko gerovės komponentų įgyvendinimas ir gerovės užtikrinimas įmanomas šeimų švietimo pagalba, kuris

tinkamai modeliuojamas tobulintų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą, kurie bendroje sąveikoje siektų vaiko gerovės ir jos užtikrinimo.

Hipotetiniame teoriniame šeimų švietimo modelyje šeimų švietimas yra procesas, kuriame svarbiausi dalyviai yra ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenė: šeima (tėvai ir vaikai), pedagogai ir specialistai bei ikimokyklinio ugdymo įstaigos administracija. Šių ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių (ir kiekvieno atskirai) tarpusavio sąveika yra bendradarbiavimas, kuris vyksta nuolat ir atskleidžia bendradarbiavimo probleminius aspektus. Ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimas dažniausiai tampa probleminis, nes kiekvieną iš šių dalyvių veikia tam tikri veiksniai, kurie ir daro įtaką jų asmeninėms pozicijoms, interesams, motyvacijai ir kt. bendradarbiavimo ir šeimų švietimo procesuose, tai socialiniai, asmeniniai ir psichologiniai veiksniai. Administraciją veikiantys veiksniai yra įstaigos materialiniai ir žmogiškieji ištekliai, administracijos darbuotojų pozicija ir lankstumas, inovacijų taikymas įstaigoje, vertybių lygmuo įstaigoje. Pedagogus ir švietimo pagalbos specialistus veikiantys veiksniai yra specialistų ir pedagogų rengimas, kvalifikacijos kėlimas, darbinė aplinka, administracijos įtaka, patirtis, savanorystė, lūkesčiai, interesai, lankstumas, motyvacija, kompetencijos, asmeniniai/profesiniai įgūdžiai, gebėjimai, vertybių sistema, o štai šeimas veikia - išsilavinimas, socialinė padėtis, socialinės/psichologinės sąlygos šeimoje, visuomenės požiūris bei nuostatos, lūkesčiai, pozicija, motyvacija, savanorystė, lankstumas, įsitraukimas, asmeniniai ir profesiniai gebėjimai, įgūdžiai, vertybių sistema. Todėl nuolat vykstantis bendradarbiavimas tarp ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių tampa probleminis, keliantis iššūkius ir teikia pagrindą situacijos analizei.

Dažniausiai situacijos analizė atskleidžia, kad ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvius veikiantys veiksniai gali būti ne tik teigiami, bet ir neigiami, pvz.: jei tėvų socialinė padėtis sunki, kultūrinis lygmuo ir išsilavinimas žemesnis, tikėtina, kad jų pozicija bendradarbiavimo bei šeimų švietimo klausimu bus neigiama, jie vengs intervencijos, nesieks sąveikos su specialistais; jei pedagogas, siekdamas atlikti savo vaidmenį bus skatinamas administracijos, kels kompetencijas įvairiuose kursuose pakankamai dažnai, jausis tvirtai, ryžtingai ir bus motyvuotas ir t. t. Tokia situacijos analizė ir atskleidžia šeimų švietimo modeliavimo pagrindą.

Šeimų švietimo modeliavimas yra procesas, kuriame turi dalyvauti visi ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviai, nes kiekvieno pozicija, patirtis, interesai ir vaidmuo yra vienodai svarbus ir reikšmingas, dėl juos įtakojančių veiksnių, kurie dažniausiai būna kaip asmenų veiksmų, pozicijų, įsitraukimo „stiprikliai“ arba „blokatoriai“, daro įtaką pageidaujamai intervencijai, tarkim pedagogai kartu su specialistais siekia intervencijos tėvams pozityvios tėvystės įgūdžių tobulinime, tuo suinteresuota ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos administracija, lygiai taip pat svarbi ir reikšminga yra pedagogo ir specialisto bei tėvo (šeimoms) ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos sąveika. Tačiau ne mažiau svarbus ir reikšmingas yra šeimų švietimo veiklų ar veiksnių planavimas, kuris

suponuoja tikslingai suburti šeimų švietimo programos/projekto rengimą. Tiek planavimo, tiek rengimo bei įgyvendinimo etapuose svarbu yra suburti komandą, kuri gebėtų pasiskirstyti vaidmenimis, būtų suinteresuota, motyvuota, kompetentinga, tad jos dalyviai tikslinga, kad būtų skirtingų pozicijų (pedagogai, administracijos darbuotojai, specialistai), tačiau, kuriuos sieja bendras tikslas ir vizija.

Šeimų švietimo modeliavime svarbu yra parinkti šeimų švietimo formas, kurios būtų patraukliausios šeimų švietimo adresatui – šeimai, o taip pat ir šeimų švietimo komandai. Šeimų švietimo formos yra grupuojamos į formalias (konsultacijos, paskaitos, pokalbiai, diskusijos, seminarai, kompleksinė pagalba šeimai, lankstinukai, stendinė medžiaga) ir neformalias (dialogas, tėvų įtraukimas /įsitraukimas į ugdymo procesą, palaikymas, išklausymas, projektinė veikla, renginiai).

Pasak Z. Bajoriūno (2004), konsultuojant šeimas, tėvus ir vaikus individualiose ir grupinėse konsultacijose, diskusijose yra tobulinami šeimų auklėjimo ir pačio gyvenimo veiksniai; konsultuojamieji patenkina savo poreikius: būti laikomu asmeniu, turėti galimybę išreikšti jausmus, pasiekti, kad jo problemos būtų suprastos, žinoti, kad pripažįstama jo vertė, nebūti smerkiamam, pačiam rinktis ir daryti sprendimus, išlaikyti asmenines paslaptis, patikėti savo jėgomis, modeliuoti savo ateities veiksmus, kontroliuoti emocijas, jaustis pilnavertišku, oriu, jaustis vis geriau; patys pedagogai gali tobulinti ir turtinti tarpusavio santykius su tėvais, plėsti savo pedagoginį meistriškumą (techniką). Tinkamai pasirinktos formos suteikia galimybę visiems šeimų švietimo dalyviams atlikti savo vaidmenis, aktyvinamas įsitraukimas, kontaktas, komandinis darbas ir beabejo tinkamai parinkti šeimų švietimo būdai, atsižvelgiant į visų dalyvių interesus bei ypatumus, įtakoja siekiamų rezultatų sėkmę.

S. Burvytė (2013) teigia, kad paskaitų-diskusijų metodas pedagogams ir visai šeimai yra veiksmingas, plečiant tėvų ir pedagogų pozityvų požiūrį į vaiką, tarpusavio bendradarbiavimą, siekiant vaiko harmoningos raidos, nes keičia „gero vaiko“ sampratą suvokimą, vaiko gero elgesio pastebėjimą ir paskatinimą tėvams. Svarbus aspektas siekiant didžiausio šeimų švietimo poveikio yra profesionalios ir kompetingos konsultacijos, nekeliančios abejonių, o suteikiančios pedagoginių ir psichologinių žinių tėvams (Kornilavičienė, Bagdonas, 2016), kurias teiktų specialistai, tačiau pastebima, kad tėvai, konsultacijų metu, labiau pasitiki pedagogais, nei specialistais, tačiau yra suinteresuoti bendradarbiauti su visais ikimokyklinio ugdymo specialistais, todėl svarbu investuoti į ikimokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijų stiprinimą bei sukurti modelį šeimų švietimui (Sanja, Danijela ir kt., 2019). Pasak V. Juškienės ir V. Stasiulienės (2019) grupinės bendravimo ir bendradarbiavimo formos, apimančios paskaitas, seminarus, švietėjiškus renginius, konsultacijas, įvairius pramoginius renginius, prilygsta tėvų pedagoginiam švietimui, kai tėvams suteikiama naudinga informacija apie vaikų ugdymą(si), jie turi galimybę bendrauti su

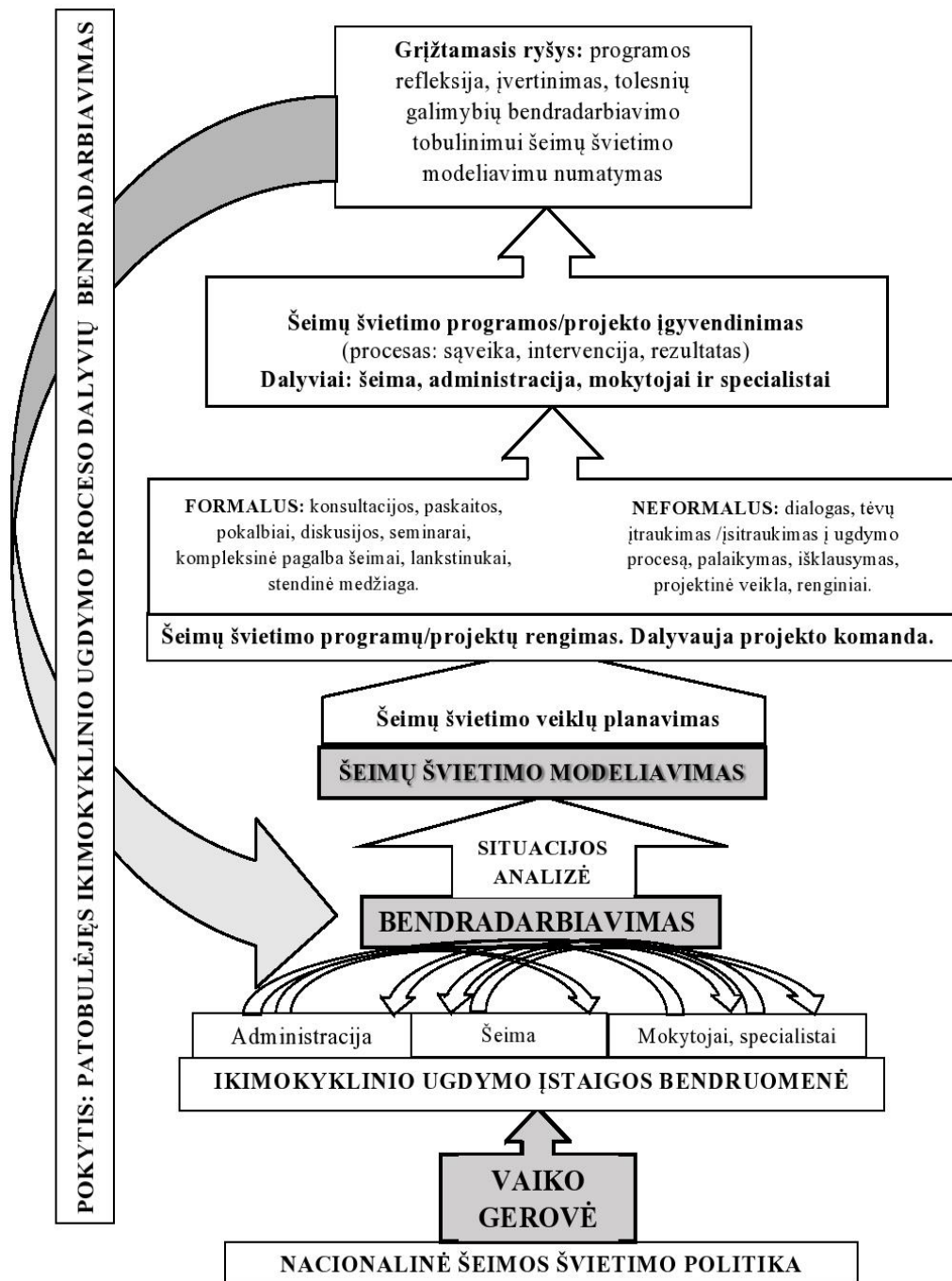
specialistais, iškelti rūpimus klausimus bei problemas, išgirsti atsakymus, pabendrauti su pedagogais, administracijos darbuotojais, įvairiais specialistais bei kitų vaikų tėvais, tai tėvus įgalina, sudaro galimybes jiems ugdyti(s) pozityvios tėvystės gebėjimus.

Šeimų švietime kaip procese, tinkamai parinkti metodai padeda įgyvendinti šeimų švietimo programą, o įgyvendinimo metu skatina šio proceso narių, dalyvių sąveiką, kuria siekiama tam tikros intervencijos tėvams ir visai šeimai, kurios rezultatas – intervencijos gavėjas geba keisti savo gyvenimo, auklėjimo, emocijų valdymo ar kitos srities, į kurią buvo nukreipta intervencija, savo esamą elgesį ar poziciją – tai šeimų švietimo rezultatas. Svarbu paminėti, kad šeimų švietimo procese atsirandantys pokyčiai yra reikšmingi visiems ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviams, tai yra:

- *Šeimai* – pedagoginės ir psichologinės žinios, pagalba, vertybių sistemos tobulėjimas, pozityvios tėvystės įgūdžiai, ugdymo, auklėjimo, šeimos funkcijų ir tėvų vaidmens sampratos kaita, socializacija, saviugda, poreikių tenkinimas, nauji įgūdžiai, gebėjimai, kompetencijos ir kt.;
- *Specialistams, pedagogams* – pedagoginių/psichologinių žinių plėtotė, kompetencijų plėtotė, patirtis ir jos sklaida, savišvieta, asmeninis ir profesinis tobulėjimas, poreikių tenkinimas, tėvų įsitraukimas ir pagalba, komandinio darbo plėtotė, partnerystė, ugdymo kokybė ir kt.
- *Ikimokyklinio ugdymo įstaigai ir administracijai* – geros mokyklos modelio siekimas, įsitraukianti, laiminga ir aktyvi bendruomenė, inovacijų taikymo galimybės ir kt.

Šeimų švietimo proceso grandies paskutinė dalis yra šeimų švietimo modeliavimo projekto/programos refleksija, išvados, kurio grįžtamasis ryšys yra suvokimas apie patį pokytį, tačiau ne tik tėvams, bet ir patiems pedagogams, o tuo pačiu ir vaikui, šeimai, specialistui ir ikimokyklinio ugdymo įstaigai. Grįžtamasis rezultatas daro įtaką naujoms natūralioms sąveikoms, nes kintanti šeimų švietimo dalyvių pozicija, interesai, motyvacija, būtent dėl naujai įgytos ar patobulintos patirties, įgūdžių, gebėjimų. Svarbiausia naujai suprantama ir sėkmingesnė gali tapti ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo sąveika, nes jie visi kaip partneriai siekia bendro tikslo – vaiko gerovės.

Patobulėjęs ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimas – kaip svarbiausias šeimų švietimo modeliavimo pokytis, tiesiogiai įtakoja šeimų švietimo tęstinumą, nes pasikeitusi tėvų (šeimų) pozicija, kuri įgalina juos plačiau suvokti ugdymo procesą ir pan., natūraliai diktuoja žinių ir gebėjimo tobulinimą ir siekimą, savišvieta, poreikio tobulėti siekimą, savirealizaciją. To rezultatas – galimi pokyčiai ir visame ikimokyklinio ugdymo lygmenyje, siekiant geros mokyklos modelio, bendruomeniškumo, nuolatinio specialistų ir bendruomenės narių tobulėjimo, o tai svarbios sritys, apibrėžiamos kaip *Valstybinės švietimo strategijos kryptys (Valstybinė švietimo strategija 2013 - 2022, 2014)* (žr. 2 pav., p. 35, pateikiamas į visas teorines prieigas orientuotas šeimų švietimo modelis, tobulinantis ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą).

2 pav. Hipotetinis teorinis šeimų švietimo modelis, tobulinantis ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą (sudaryta darbo autorės)

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo institucija ir joje dirbantys pedagogai visada bus tėvų ugdymo ir auklėjimo pagalbininkai, tęsėjai, pagalbos teikėjai, tiek kiek šeimai to reikės ir kol šeima ir vaikas bus valstybės politikos prioritetas. Šeimų švietimas yra ikimokyklinio ugdymo įstaigoje teikiama paslauga šeimoms, siekiant konsultuoti tėvus įvairiais klausimais, kurie siejasi su vaikų ugdymu, auklėjimu, pozityvios tėvystės įgūdžių tobulinimu, trūkstamų kompetencijų įgijimu tėvų vaidmeniui ar šeimos funkcijoms įgyvendinti, požiūrio į edukacinį procesą keitimu, tėvų įsitraukimo ir sąmoningumo skatinimu, ir kt. Atsirandanti edukacinio šeimų švietimo (konsultavimo) galimybė suteikia tėvams progą aktyviau ir rezultatyviau prisidėti prie edukacinio proceso kūrimo, įgyvendinimo, tobulinimo ir tęstinumo namuose. Šeimų švietimo tikslas yra pagalba visai šeimai, nes neina padėti tik vienam asmeniui, juk tolesnėse tarpusavio sąveikose, suteiktos pagalbos rezultatai turi grįžtamąjį ryšį, kuris paliečia visus šeimos narius, taip pat ir visus ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvius. Taip pat svarbiu aspektu šeimų švietime atsiranda pačių tėvų, jų vaikų, kitų pedagogų bei specialistų įsitraukimas ir atsirandančios sąsajos į tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą ir jo tobulinimą, nes tinkamai modeliuojamas šeimų švietimas suteikia ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviams naujų įgūdžių, keičia jų pozicijas, supratimą ir kt., skatina motyvaciją, įsitraukimą, savanoriystę, o to rezultatas tobulėja ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimas, kuris taip pat sąveikose įtakoja ir patį šeimų švietimą ir jo tęstinumą, bei užtikrina visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių tikslas – vaiko gerovę (vaiko teises ir laisves), kuri yra valstybės politikos prioritetas. Todėl tinkamai modeliuojamas šeimų švietimas, ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, pasitelkiant hipotetinę teorinį šeimų švietimo modelį, atlieka svarbų vaidmenį šeimų, pedagogų tobulėjime, savišvietoje, kompetencijų plėtotėje ir pan., kurio rezultatas tobulėjantis ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimas, nes įgyjami gebėjimai, įgūdžiai keičia asmens pozicijas, interesus ir sampratą, kurio teigiami pokyčiai yra kintantis elgesys, emocijos, vaidmens suvokimas, vertybių sistema ir t. t., vaiko gerovės siekiamybė ir užtikrinimas, įgyvendinant Nacionalinės šeimos švietimo politikos tikslus.

II. ŠEIMOS ŠVIETIMO MODELIAVIMO SIEKIANT TOBULINTI IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROCESO DALYVIŲ BENDRADARBIAVIMĄ ŠILUTĖS MIESTE EMPIRINIS TYRIMAS

2.1 Tyrimo loginė eiga

Sistemiškai gilintis į tyrimo problemą ir dėl aiškumo pačiam tyrėjui, būtina tinkamai susiplanuoti tyrimą, atsižvelgti į pagrindinius tyrimo klausimus: kokią tyrimo strategiją pasirinkti? kaip bus renkami duomenys? kokiomis priemonėmis bei būdais bus siekiama įgyvendinti tyrimo tikslą? kokie elementai bus nurodomi tyrimo ataskaitoje (Kardelis, 2016; Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė, 2008).

Kuriant tyrimo planą jo centre yra loginis tyrimo pagrindimas, kurį apima teorinis tyrimo pagrindimas, jo procedūrų aprašymas, parengimas. Bei turi atlikti tris pagrindines funkcijas: *metodologinę* (tyrimo planavimo dokumentas padeda formuluoti mokslinę problemą, kuriai išspręsti ir yra atliekamas tyrimas), *metodinę* (apibrėžia bendrą tyrimo loginį pagrindimą; parodo, kaip panaudoti tyrimo metodus, padeda nustatant tyrimo procedūras, darant rezultatų analizę) ir *organizacinę* (lengvina tyrimo kontrolę: numato tyrėjo funkcijas, tyrimo laiką, vietą, sąlygas ir pan.) (Kardelis, 2016).

Tyrimą sudarė 5 etapai, kuriuose pristatoma tyrimo eiga, struktūra, duomenų rinkimo ir analizės metodai bei rezultatai (žr. 1 lentelę):

1 lentelė. Bendroji tyrimo eiga

Eiga, metodai	Rezultatai
I etapas	
Literatūros šaltinių studijavimas (2018 – 2020 m.). Tyrimo eigos planavimas (2019 m.).	<i>Teorinis magistrinio tyrimo pagrindimas.</i>
	<i>Atskleista bendradarbiavimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje samprata, lygmenys ir metodai.</i>
	<i>Atskleistos tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje tobulintinos sritys.</i>
	<i>Sukurtas teorinis hipotetinis šeimų švietimo modelis tobulinantis ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą.</i>
	<i>Pasirinkta tyrimo strategija ir suplanuota tyrimo eiga.</i>
II etapas	
Pasirengimas tyrimui (2019 m.).	<i>Sudarytas tyrimo instrumentas dviem tiriamųjų grupėms, remiantis atlikta mokslinės literatūros ir dokumentų analize, tyrimo etikos principais.</i>
III etapas	
Tyrimo vykdymas (2019 – 2020 m.). Tyrimo dalyviai: 1. 97 pedagogai; 2. 208 tėvai.	<i>Atskleista šeimų švietimo situacija Šilutės mieste.</i>
	<i>Išsiaiškinti šeimų švietimo vykdymo ypatumai.</i>
	<i>Išsiaiškintos šeimų švietimo modeliavimo galimybės respondento pozicijos kontekste.</i>
IV etapas. Duomenų tvarkymas ir rezultatų interpretacija.	
V etapas. Diskusijos, išvadų ir rekomendacijų rengimas.	

Išanalizuoti 78 literatūros šaltiniai, viso tyrime dalyvavo 305 respondentai, SPSS programa apdorotos 305 anketos.

2.2. Trimo metodika ir organizavimas

1. Literatūros šaltinių studijavimas (2018 m. spalio – 2020 m. kovo mėn.).

Šiame tyrimo etape pirmiausia buvo formuluojama tema, problema, tyrimo objektas, tikslas bei uždaviniai, pasirenkami tyrimo metodai. Siekiant atskleisti temos aktualumą bei išsamiai apibrėžti problemišumą, buvo atliekama Lietuvos ir užsienio mokslinės literatūros ir dokumentų analizė.

2. Pasirengimas tyrimui (2019 m. spalio - lapkričio mėn.).

Tyrimo metu buvo naudoti pačios tyrimo autorės sudaryti kiekybinės apklausos instrumentai (anketos) (žr. 1, 2 priedas). Šis tyrimo instrumentas buvo pasirinktas, nes tai objektyviausias būdas surinkti informaciją iš didelės žmonių grupės, didesnis prieinamumas, galima išvengti šališkumo, anonimiškumo užtikrinimas, struktūruoti duomenys, administravimo paprastumas, daugiau laiko respondentui atsakyti. Tyrimo instrumentą ikimokyklinio ugdymo pedagogams ir tėvams sudaro trys dalys: kreipimasis į respondentą, klausimai ir padėka už dalyvavimą tyrime. Kreipimesi į respondentą tyrėjas trumpai prisistatė, paaiškino ką ir koku tikslu tiria, ir, kad respondentų atsakymai labai svarbūs. Nurodė ir užtikrino, kad anketa yra anoniminė.

2 lentelė. Anketos klausimų blokai

Nr.	Blokas	Blokui priklausančių klausimų numeriai
1.	Šeimų švietimo situacija Šilutės mieste	1 – 3
2.	Šeimų švietimo vykdymo ypatumai	4 – 9
3.	Šeimų švietimo modeliavimas respondento pozicijos kontekste	10 – 11
4.	Demografiniai respondentų duomenys	12 – 15

Anketas skirtas ikimokyklinio ugdymo pedagogams ir tėvams sudaro 15 mišraus tipo klausimų: 12 uždarų ir 3 pusiau uždari (žr.2 lentelė). Anketas sudaro keturi blokai (žr. 2 lentelė): 1 – 3 klausimu siekta išsiaiškinti kokia situacija yra Šilutės miesto ikimokyklinėse ugdymo įstaigose šeimų švietimo klausimu: koks šeimų švietimo tikslas jų įstaigoje, kas dažniausiai organizuoja ir įgyvendina tėvų švietimą ir kaip jie vertina tėvų švietimo vykdymo dažnumą; 4 – 9 klausimu siekta sužinoti kaip vykdomas šeimų švietimas Šilutės miesto ikimokyklinėse ugdymo įstaigose: kokios krypties ir kaip dažnai vykdomas šeimų švietimas, kokiomis formomis ir kaip dažnai jis vykdomas, ar šeimų švietimas turi įtakos tėvų ir pedagogų bendradarbiavimui, šeimos švietimo modeliavimo vertinimas tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo tobulinimui, kokia svarba vertinamas specialistų indėlis šeimų švietimo organizavime ir įgyvendinime, kokias tėvų švietimo formas renkasi specialistai įgyvendinant tėvų švietimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje; 10 – 11 klausimu buvo siekiama išsiaiškinti įžvalgas ir nuomonę apie šeimų švietimo modeliavimą respondentų pozicijos kontekste: ko trūksta šeimų švietimo įgyvendinimui pagal esamą poreikį, kokie veiksniai skatintų respondentą aktyviau įsitraukti į šeimų švietimą; 12 – 15 klausimu tyrėjas siekė išsiaiškinti

respondentų demografinius duomenis: lytį, amžių, išsilavinimą, darbo patirtį, kvalifikaciją, socialinį statusą (užimtumą) (žr. 2 lentelė).

Anketos (tyrimo instrumento) patikimumas yra vienas svarbiausių kokybiško tyrimo charakteristikų, užtikrinamų vidinio suderinamumo įvertinimu, tam pasirinktas dažniausiai naudojamas Chronbach alpha koeficientas. Vertinti tik 2 bloko (žr. 2 lentelė) 4 – 8 klausimų kintamieji, nes juose skalės yra ranginės (Rupšienė, Rutkienė, 2016). Kadangi skalės Cronbach'o α – 0,88, galima manyti, kad visa skalė yra homogeniška ir patikima matavimo priemonė, nes Cronbach'o α reikšmė artėja prie vieneto. Siekiant padidinti Cronbach'o α pašalinti 2 bloko 9 klausimo kintamieji, nes dažniausiai naudojamų šeimos švietimo formų skalės yra ranginės, tačiau specialistų, kurie naudotų šias formas buvimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje gaunami kintamieji yra nominalinės skalės, tad pašalinus šio klausimo kintamuosius Cronbach'o α padidėja, todėl nuspręsta pašalinti minėtus kintamuosius iš skalės ir sustiprinti vidinį suderinamumą. Skalė tapo patikimesne matavimo priemone.

3. Tyrimo vykdymas (2019 m. gruodžio – 2020 m. sausio mėn.).

Tyrimo dalyvavo dvi tiriamųjų grupės: 97 ikimokyklinio ugdymo pedagogai, dirbantys Šilutės miesto X ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir 208 tėvai, kurių vaikai lanko Šilutės miesto X ikimokyklinio ugdymo įstaigas.

Pagal B. Bitiną (2013, 2006) konkretaus tyrimo imties tūris priklauso nuo generalinės aibės dydžio ir turi būti pakankamas, kad tyrimo rezultatai mažai priklausytų nuo atsitiktinių aplinkybių (Kardelis, 2016). Nustatant imties dydį buvo pasinaudota *apklausa.lt* imties dydžio nustatymo skaičiuokle, pasirenkant 95 proc. tikimybę ir 5 proc. paklaidą.

3 lentelė. Respondentų, dalyvavusių tyrimo, lytis ir skaičius

Respondentai	Lytis	Skaičius (N)	Procentais (%)
Pedagogai	Moterys	97	32
	Vyrai	0	0
Tėvai	Moterys	170	56
	Vyrai	38	12

Imties atvejai iš generalinės aibės atrinkti taikant patogiąją kriterinę atranką, kuriems taikytas vienodas paklaidos dydis, dėl abiejų respondentų grupių santykio. Tyrimo dalyvavo 102 Šilutės miesto ikimokyklinio ugdymo pedagogai ir 288 tėvų, kurių vaikai lanko ikimokyklinio ugdymo įstaigas Šilutėje, todėl galima teigti, kad tyrimo rezultatai yra tikslūs ir reprezentuoja Šilutės miesto atvejį. Iš viso buvo išdalinta 102 anketos ikimokyklinio ugdymo pedagogams, iš kurių sugrįžo – 97. Ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogų, dirbančių Šilutės miesto X ikimokyklinio ugdymo įstaigose, anketų grįžtamumo rodiklis – 95 proc. Tėvams buvo išdalinta 288 anketų, iš kurių sugrįžo - 208, tėvų anketų grįžtamumo rodiklis – 72 proc. Tyrimo dalyvavo 305 respondentai, iš kurių 97 (32 proc.) buvo pedagogai, dirbantys Šilutės miesto ikimokyklinio

ugdymo įstaigose ir 208 tėvai (68 proc.), kurių vaikai lanko Šilutės miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigas. Viso tyrime dalyvavo 267 moterys (88 proc.) ir 38 vyrai (12 proc.) (žr. 3 lentelė).

Tyrime dalyvavo dvi tiriamųjų grupės pedagogai ir tėvai, todėl jų demografinius duomenis aptarsime pagal skirtingus ypatumus. Tyrimo rezultatai parodė, kad didžioji dalis tyrime dalyvavusių tėvų yra 31 – 40 metų amžiaus (54 proc.), o pedagogų – 51 metų ir daugiau (56 proc.) (žr. 4 lentelė).

4 lentelė. Respondentų, dalyvavusių tyrime, amžius

Respondentų amžius	Tėvai		Pedagogai	
	Skaičius (N)	Procentai (%)	Skaičius (N)	Procentai (%)
Nuo 20 – 30 m.	77	37	5	5
Nuo 31 – 40 m.	111	54	21	21
Nuo 41 – 50 m.	17	8	18	18
51 ir daugiau m.	1	1	55	56

Atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad daugiausia apklaustų tėvų yra įgiję vidurinį (26 proc.) ir aukštesnįjį (22 proc.) išsilavinimą (žr. 5 lentelė). Pedagogų, dalyvavusių tyrime, išsilavinimas dažniausiai yra aukštasis universitetinis, tai pažymėjo 62 proc. tyrime dalyvavusių pedagogų.

5 lentelė. Respondentų dalyvavusių tyrime, išsilavinimas

Respondentų išsilavinimas	Tėvai		Pedagogai	
	Skaičius (N)	Procentai (%)	Skaičius (N)	Procentai (%)
Pagrindinis	18	9	0	0
Vidurinis	53	26	0	0
Aukštesnysis	46	22	14	14
Aukštasis koleginis	31	15	20	20
Aukštasis universitetinis	37	18	61	62
Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	21	10	4	4

Tėvams, dalyvavusiems tyrime, buvo užduotas klausimas apie jų socialinę padėtį, tai yra užimtumą (žr. 6 lentelė). 79 proc. tyrime dalyvavusių tėvų yra dirbantys, 12 proc. – šiuo metu nedirba, 9 proc. yra vaiko priežiūros atostogose. Kitų socialinės padėties aspektų respondentai nepažymėjo. Tyrime dalyvavę pedagogai yra dirbantys Šilutės miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose, todėl jų nebuvo klausama apie jų socialinę padėtį, tyrėjas pedagogų socialinę padėtį fiksavo kaip dirbančių (100 proc.).

6 lentelė. Tėvų, dalyvavusių tyrime, socialinė padėtis

Tėvų socialinė padėtis	Skaičius (N)	Procentai (%)
Dirbantis	162	79
Vaiko priežiūros atostogose	18	9
Bedarbis	25	12

Pedagogams, dalyvavusiems tyrime, buvo užduoti klausimai apie jų patirtį dirbant ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ir kvalifikacinę kategoriją. Daugiausia tyrime dalyvavusių pedagogų turi 31 ir daugiau metų patirtį (39 proc.), mažiausia tyrime dalyvavusių pedagogų patirtis yra iki 1 metų, tai pažymėjo 7 proc. apklaustųjų (žr. 7 lentelė). Vyr. mokytojos (36 proc.) ir mokytojo – metodininko (33 proc.) kvalifikacinę kategoriją turi panašus skaičius apklaustųjų

pedagogų, tačiau tai neįrodo, kad didesnė pedagoginė patirtis lemia aukštesnės kvalifikacijos įgijimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje (žr. 8 lentelė). 1 pedagogas savo kvalifikacinės kategorijos nepateikė.

7 lentelė. Pedagogų, dalyvavusių tyrime, patirtis dirbant ikimokyklinio ugdymo įstaigoje

Pedagogų patirtis dirbant ikimokyklinio ugdymo įstaigoje	Skaičius (N)	Procentai (%)
Iki 1 metų	7	7
1 – 5 metai	16	16
6 – 10 metų	9	9
11 – 20 metų	6	6
21 – 30 metų	21	21
31 ir daugiau metų	39	39

8 lentelė. Pedagogų, dalyvavusių tyrime, kvalifikacinė kategorija

Pedagogų kvalifikacinė kategorija	Skaičius (N)	Procentai (%)
Mokytojas	29	29
Vyr. mokytojas	36	36
Mokytojas-metodininkas	33	33
Mokytojas ekspertas	0	0

Remiantis tyrimo rezultatais, galima teigti, kad abiejose tiriamųjų grupėse daugiausia dalyvavo moterys. Respondentų amžius įvairus, tačiau daugiausia tyrime dalyvavo tėvai, kurių amžius yra 31 – 40 metų, o pedagogai, kurių amžius yra 51 ir daugiau metų. Skirtingas respondentų amžius lemia skirtingą patirtį, požiūrį ir pozicijas, tačiau taip pat išryškėja amžiaus tendencijos tėvų ir pedagogų grupėse, kurios dažniausiai vyrauja ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Išsilavinimas taip pat yra svarbus rodiklis respondentų demografinių duomenų kontekste, nes kaip ir amžius įtakoja jo patirtį, poziciją ir net motyvaciją šeimų švietimo klausimais. Daugiausia respondentų dalyvavusių tyrime turi vidurinį išsilavinimą, o pedagogai – aukštąjį universitetinį. Socialinė padėtis daugumos respondentų dalyvavusių tyrime yra išreiškiamą kaip dirbančiųjų. Daugiausia pedagogų, dalyvavusių tyrime, turi 31 ir daugiau metų patirtį, vyr. mokytojo arba mokytojo-metodininko kvalifikacinę kategoriją, tai rodo, kad amžius ir darbo patirtis turi įtakos didesnės kvalifikacinės kategorijos įgijimui.

4. Gautų tyrimų rezultatų analizė (2020 m. vasario – 2020 m. balandžio mėn.).

Šiame tyrimo etape buvo analizuoti tyrimo metu gauti rezultatai, atliekamas jų aptarimas, apibendrinimas, kuriame lyginami tyrimo metu gauti rezultatai su šią temą jau nagrinėjusių autorių mintimis. Tyrimo rezultatų analizė leidžia įvertinti šeimų švietimo modeliavimą siekiant tobulinti ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą, Šilutės mieste.

5. Galutinis darbo užbaigimas (2020 m. kovo – gegužės mėn.).

Formuluojamos darbo išvados, kurios padeda atskleisti šeimų švietimo modeliavimo galimybes, tobulinant ikimokyklinio ugdymo proceso bendradarbiavimą, ikimokyklinio ugdymo įstaigose, Šilutės mieste.

2.3. Tyrimo etika

Tyrimo metu buvo laikomasi diagnozavimo etikos principų (Aubrey, David ir kt., 2000; Žydžiūnaitė, 2011): geranoriškumo, pagarbos asmens orumui, teisingumo bei teisės gauti tikslią informaciją. Neapsaugotų tiriamųjų grupių saugumo principas nebuvo taikomas, nes tyrime nedalyvavo specifinės respondentų grupės, tai yra vaikai, neįgalieji, besilaukiančios moterys ir pan., tai buvo apgalvota planuojant tyrimo procesą (Aubrey, David ir kt., 2000). Atrenkant respondentus nebuvo remtasi naudos, patiklumo arba kompromiso veiksniais. Asmuo galėjo pasirinkti ir pats nuspręsti, ar jis sutinka laisva valia dalyvauti tyrime. Atsisakymo atveju nebuvo taikomos bausmės ar nuobaudos. Todėl respondentai, atsisakydami dalyvauti tyrime neturėjo jausti baimės ar nerimo.

Geranoriškumo principas buvo taikomas pasirenkant tyrimo metodus, tyrimo instrumentų turiniui ir bendravimui su tiriamaisiais. Klausimyno teiginiai buvo pateikti pagarbiu stiliumi, nesudarant prielaidų respondentams prarasti privatumą. Prieš išdalinant klausimynus, atsakingas įstaigos asmuo buvo informuotas, jog respondentų dalyvavimas apklausoje yra asmeninis apsisprendimas ir jie laisvi nedalyvauti tyrime arba nutraukti dalyvavimą tyrime bet kuriuo metu, taip pat įstaigos vadovas turėjo galimybę nesutikti su dalyvavimu tyrime arba pasirinkti tik dalyvavimą vienos grupės tyrime. Šią informaciją įstaigos vadovas perdavė ir būsimiems respondentams, tai yra ikimokyklinio ugdymo pedagogams ir ugdytinių tėvams. Pats tyrėjas tiesiogiai su respondentais nebendravo, taip buvo užtikrinta respondentų asmeninių duomenų apsauga, teisė nebūti išnaudojamam. Klausimyno kreipimesi į respondentą buvo pateikta informacija susijusi su tyrimo tikslais, uždaviniais, buvo nurodoma tyrimo nauda. Tokia pati informacija buvo suteikta ir įstaigų vadovams, kurie sudarė galimybes konkrečiose ikimokyklinio ugdymo įstaigose vykdyti apklausą.

Pagarbos asmens orumui principas buvo įgyvendinamas pasirenkant klausimyno sąvokų traktuotę kiekvienai tiriamųjų grupei, tai yra tėvams skirtoje anketoje buvo naudojama „buitinė kalba“, o pedagogų – atsižvelgiant į profesijos ypatumus. Tyrimo instrumente sąvokos buvo formuluojamos taip, kad nedarytų įtakos respondento pateikiamiems atsakymams ir būtų maksimaliai išvengta atsakymų turinio subjektyvumo, tendencingumo. Respondentų atsakymai bei visa neapdorota informacija buvo prieinama tik tyrėjui, kuris jos neplatino, neleido su ja susipažinti kitiems asmenims, kurie nieko bendra neturėjo su tyrimu. Taigi tyrimo metu buvo užtikrinta teisė į privatumą, išvengta „informacijos nutekėjimo“.

Teisingumo principas įvykdytas įstaigų vadovams pristačius, pagal kokius kriterijus jų ikimokyklinio ugdymo įstaiga parinkta konkrečiam tyrimui, kodėl būtent jie pakviesti dalyvauti tyrime. Klausimyne, kuris pateiktas tiriamiesiems, nėra asmeninės informacijos, kuri leistų identifikuoti konkretų asmenį bei organizaciją, kurią asmuo atstovauja ar dirba. Pateikiant

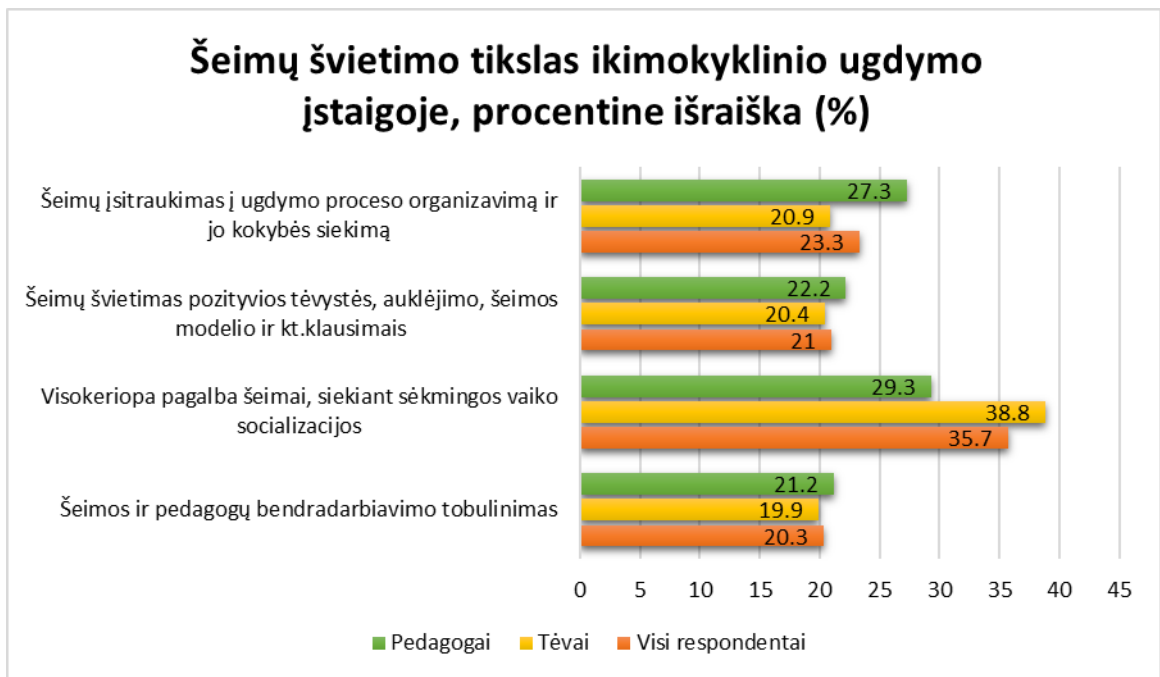
baigiamajame darbe tyrimo rezultatus, respondentų charakteristikos pristatomos, pateikiant bendrą statistinę informaciją lentelėse. Gauti tyrimo duomenys, suvesti darbo autoriaus kompiuteryje, kuris turi specialų kodą bei yra prieinamas tik pačiam darbo autoriui, o atlikus duomenų analizę visi neapdoroti duomenys susiję su tyrimu buvo ištrinti.

Teisės gauti tikslią informaciją principas įgyvendintas prieš pradedant tyrimą įstaigoje, tai yra vadovui paaiškinus tyrimo tikslą, tyrimo duomenų rinkimo būdą, tyrėjo motyvaciją pasirinkti tyrimo dalyvius pagal konkrečius kriterijus ir kodėl parinkta konkreti įstaiga bei konkrečios srities praktikai. Įstaigos vadovas taip pat informuotas, jog dalyvavimas tyrime nedaro įtakos darbiniam statusui, nesukelia jokios rizikos, respondentų neklausama individuali informacija ir taip užtikrinamas jų anonimiškumas, gauti duomenys analizuojami tik tyrimo autoriaus, kuris ir disponuos duomenimis tyrimo rezultatus pateikdamas magistriniame darbe ir pristatys magistrinio darbo katedriniame posėdyje (2020 m. kovo 6 d.) bei magistrinio darbo gynime (2020 m. birželio 9 d.).

2.4. Tyrimo rezultatų pristatymas

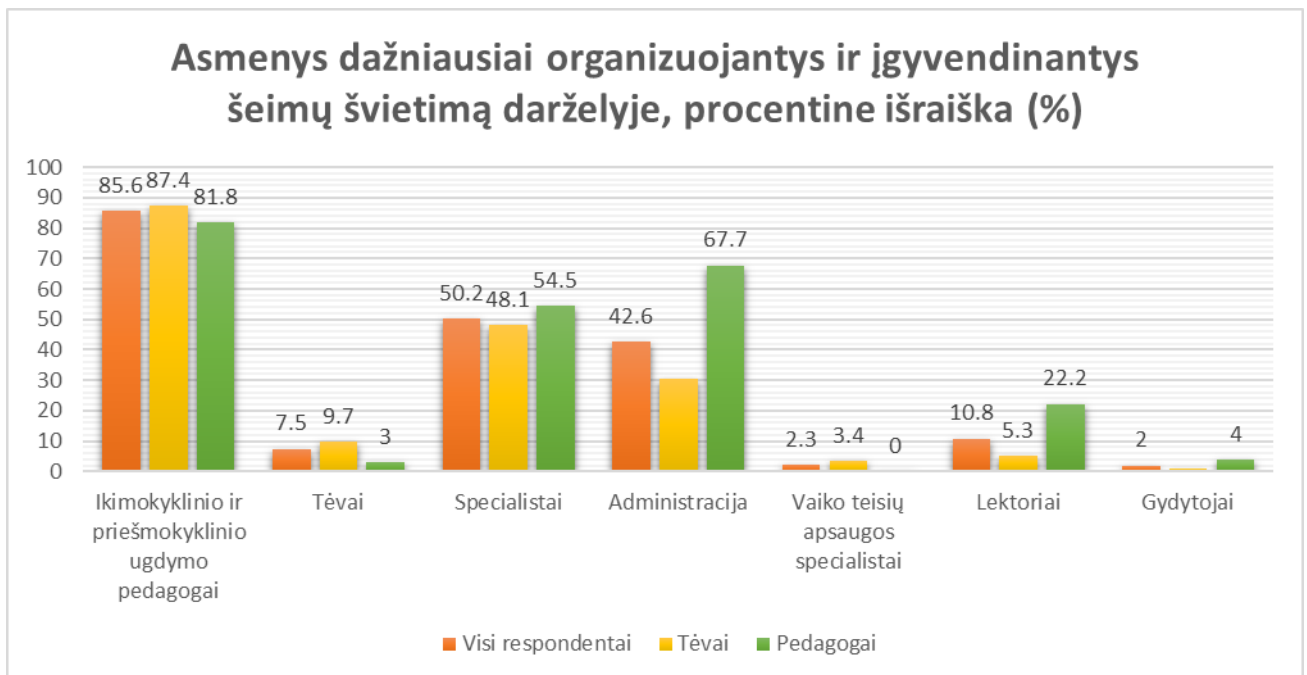
Šiuo tyrimu siekiama išsiaiškinti šeimų švietimo modeliavimo situaciją ir galimybes, tobulinant ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą, pedagogų ir tėvų požiūriu.

Respondentų buvo paprašyta pažymėti, koks yra šeimų švietimo tikslas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, kurį lanko jų vaikas arba jie dirba. Didžioji dalis respondentų (35,7 proc.) pasirinko visokeriopą pagalbą šeimai, siekiant sėkmingos vaiko socializacijos, šiek tiek mažiau pasirinkimų (23,0 proc.) teko švietimo tikslui, kuris apibrėžiamas kaip šeimų įsitraukimas į ugdymo proceso organizavimą ir jo kokybės siekimą. Šeimos ir pedagogų bendradarbiavimo tobulinimas (20,3 proc.) ir šeimų švietimas pozityvios tėvystės, auklėjimo ir kitais klausimais (21 proc.), kaip šeimų švietimo tikslui ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, pasirinko panašus skaičius respondentų (žr. 3 paveikslas). Tyrime dalyvavo dvi tiriamųjų grupės, tačiau šiuo klausimu pozicijos neišsiskyrė: didžioji daugumą tėvų (38,8 proc.) šeimos švietimo tikslą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, įvardina kaip visokeriopa pagalba šeimai, siekiant sėkmingos vaiko socializacijos, kurioje yra ugdomas jų vaikas. Didžioji dalis pedagogų (29,3 proc.), dalyvavusių tyrime taip pat sutinka, kad jų įstaigoje šeimų švietimo tikslas yra visokeriopa pagalba šeimai, siekiant sėkmingos vaiko socializacijos. Kitiems šeimų švietimo tikslo pateiktiems apibūdinimams teko mažiau pasirinkimo procentų: šeimos ir pedagogų bendradarbiavimo tobulinimas (19,9 proc. tėvų; 21,2 proc. pedagogų); šeimų švietimas pozityvios tėvystės, auklėjimo, šeimos modelio ir kt. klausimais (20,4 proc. tėvų; 22,2 proc. pedagogų); šeimų įsitraukimas į ugdymo proceso organizavimą ir jo kokybės siekimą (20,9 proc. tėvų; 27,3 proc. pedagogų) (žr. 3 paveikslas).

3 pav. Šeimų švietimo tikslas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje

Remiantis tyrimo rezultatais galima teigti, kad šeimų švietimo tikslas Šilutės ikimokyklinio ugdymo įstaigose yra visokeriopa pagalba šeimai, siekiant sėkmingos vaiko socializacijos.

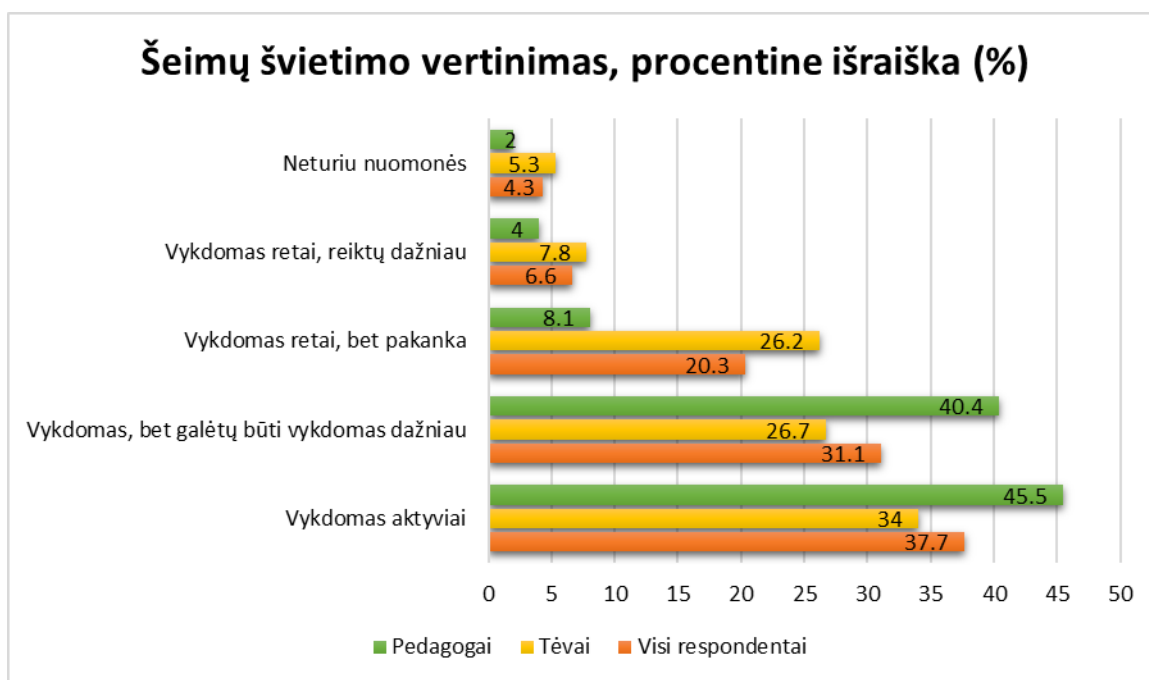

4 pav. Asmenys dažniausiai organizuojantys ir įgyvendinantys šeimų švietimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje

Šeimų švietimą ikimokyklinio ugdymo įstaigose organizuoti ir įgyvendinti turėtų visi ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviai bei kiti specialistai, kurie yra atsakingi už visos šeimos gerovę, tai yra ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai, tėvai, specialistai (socialinis pedagogas, psichologas, logopedas, specialusis pedagogas), administracija, vaiko teisių apsaugos

specialistai, lektorai ir kt. Išreikšdami savo nuomonę apie asmenis, kurie dažniausiai užsiima šeimų švietimo organizavimu ir įgyvendinimu ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, kurioje jie dirba ar lanko jų vaikai, respondentai galėjo pasirinkti kelis pateiktus atsakymo variantus. Daugiausia pasirinkimų teko ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams, juos pasirinko 85,6 proc. respondentų, specialistams (50,2 proc.), administracijai (42,6 proc.) (žr. 4 paveikslas). Respondentų grupėse ryškiausiai išsiskyrė tėvų ir pedagogų pozicija dėl administracijos vaidmens šeimų švietime: 67,7 proc. pedagogų pažymėjo, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos administracija dažnai įsitraukia į šeimų švietimo organizavimą ir įgyvendinimą, tačiau tik per pus mažiau respondentų tėvų (30,6 proc.) pritaria, kad administracija yra dažniausiai organizuojantys ir įgyvendinantys šeimų švietimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Remiantis tyrimo rezultatais, galima teigti, kad dažniausiai šeimų švietimą organizuoja ir įgyvendina ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai, kurie kasdien tiesiogiai kontaktuoja su šeima, rečiau tuo užsiima specialistai ir administracija.

5 pav. Šeimų švietimo vykdymo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje vertinimas

Respondentų buvo paprašyta įvertinti šeimų švietimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, kurioje jie dirba arba kurią lanko jų vaikai. Didžioji dalis respondentų (37,7 proc.) šeimų švietimą vertina kaip vykdomą aktyviai. Šiek tiek mažiau (31,1 proc.) mano, kad šeimų švietimas jų ikimokyklinio ugdymo įstaigoje yra vykdomas, tačiau galėtų būti vykdomas dažniau. Penktadalis respondentų (20,3 proc.) pažymėjo, kad šeimų švietimas vykdomas retai, bet pakanka (žr. 5 paveikslas). Tačiau lyginant gautus rezultatus tarp abiejų tiriamų grupių (tėvų ir pedagogų) rezultatai skiriasi. Šeimų švietimas kaip vykdomas aktyviai vertinamas 45,5 proc. tyrime dalyvavusių pedagogų, tačiau tik trečdalis (34,0 proc.) tyrime dalyvavusių tėvų tam pritaria. Kad

šeimų švietimas vykdomas, bet galėtų būti vykdomas dažniau mano 40,4 proc. pedagogų ir tik 26,7 tėvų (žr. 5 paveikslas).

Remiantis Chi kvadratu kriterijaus rezultatais išryškėjo, kad šeimų švietimo vertinimas kaip vykdomas aktyviai tarp tiriamųjų grupių ($\chi^2=18,304$; $df=3$; $p=0,000$) ir amžiaus ($\chi^2=22,986$; $df=9$; $p=0,006$) yra statistiškai reikšmingas. Šeimų švietimą kaip vykdomą aktyviai dažniausiai vertina respondentai, kurių amžius yra 31 – 40 metų (12,7 proc.), priklausantys tyrime dalyvavusių tėvų (33,7 proc.) ir pedagogų grupei (46,4 proc.) (žr. 9 lentelė).

9 lentelė. Šeimų švietimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje vertinimas

Šeimų švietimo vertinimas	Respondentų grupės	Respondentų amžius (31-40 m.)
Vykdomas aktyviai	N (tėvų)=70 (33,7 proc.); N(pedagogų)=45 (46,4 proc.)	N=39 (12,7 proc.)

Atlikus koreliacinę analizę tarp respondentų grupių, amžiaus ir švietimo kaip vykdomo aktyviai ikimokyklinio ugdymo įstaigose nustatyti statistiškai reikšmingi, vidutinio stiprumo, teigiami koreliaciniai ryšiai tarp tiriamųjų grupių ir šeimų švietimo vertinimo ($r=0,184$; $p<0,05$), iš to galima daryti išvadą, kad didėjant respondentų grupių skaičiui, daugėtų šeimų švietimo vertinimo kaip aktyviai vykdomo Šilutės ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Koreliaciniai ryšiai amžiaus atžvilgiu nustatyti statistiškai reikšmingi, silpni, teigiami ($r=0,132$; $p<0,01$), dėl to galima konstatuoti, kad respondentų amžius turi įtakos šeimų švietimo vertinimui dėl jų pačių aktyvumo, įsitraukimo, motyvacijos (žr. 10 lentelė).

10 lentelė. Koreliaciniai ryšiai tarp respondentų grupių, amžiaus ir šeimų švietimo vertinimo

Šeimų švietimo vertinimas	Respondentų grupės	Respondentų amžius
Vykdomas aktyviai	0,184**	0,132*

*Koreliacija reikšminga 0,05 lygmeniu

**Koreliacija reikšminga 0,01 lygmeniu

Pritaikius neparametrinį Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus testą, buvo nustatyti statistiškai reikšmingi skirtumai tarp šeimų švietimo vertinimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ir pedagogų kvalifikacinės kategorijos ($\chi^2=7,106$; $df=2$; $p=0,029$). Pažvelgus į rangų vidurkius matyti, kad mokytojų – metodininkų rangas yra didesnis (vidurkio rangas 58,25), tai rodo, kad šią kvalifikacinę kategoriją turintys pedagogai šeimų švietimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje vertina kaip vykdoma aktyviau ir pakankamą, nei kiti pedagogai (žr. 11 lentelė).

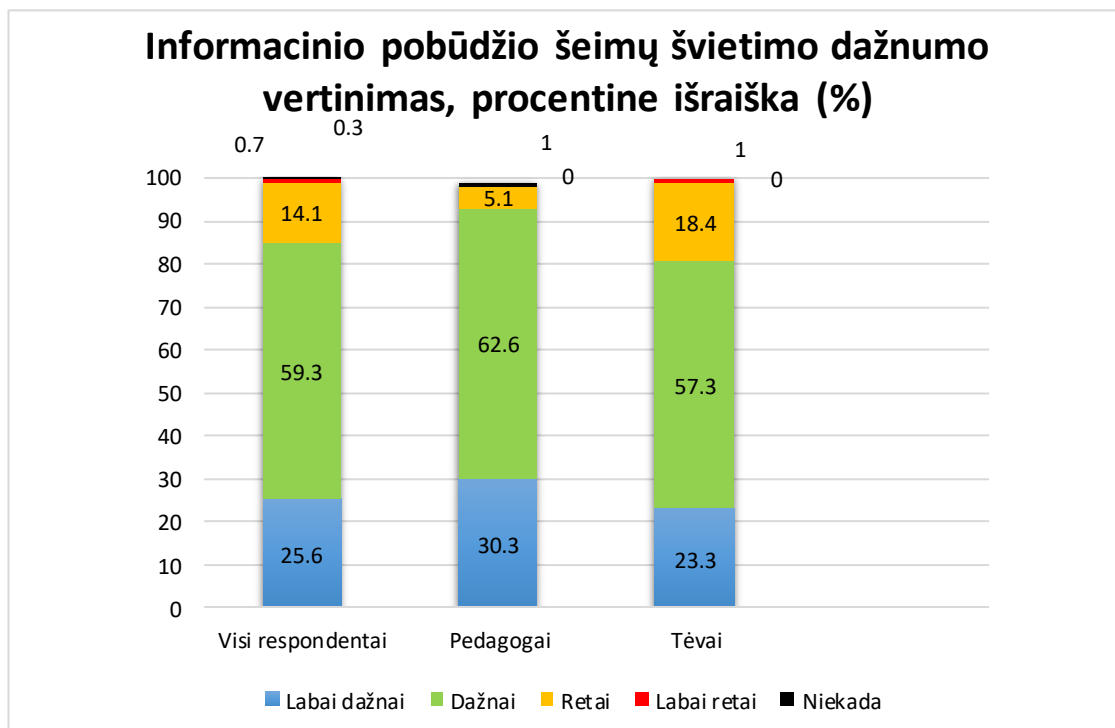
11 lentelė. Šeimų švietimo vertinimas pagal pedagogų kvalifikacinę kategoriją

Šeimų švietimas vertinamas aktyviai	Pedagogų kvalifikacinė kategorija	Vidurkio rangas	Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus reikšmė	P	N
	Mokytojas	44,09	7,106	0,029	28
	Vyr. mokytojas	43,26			36
	Mokytojas-metodininkas	58,25			32

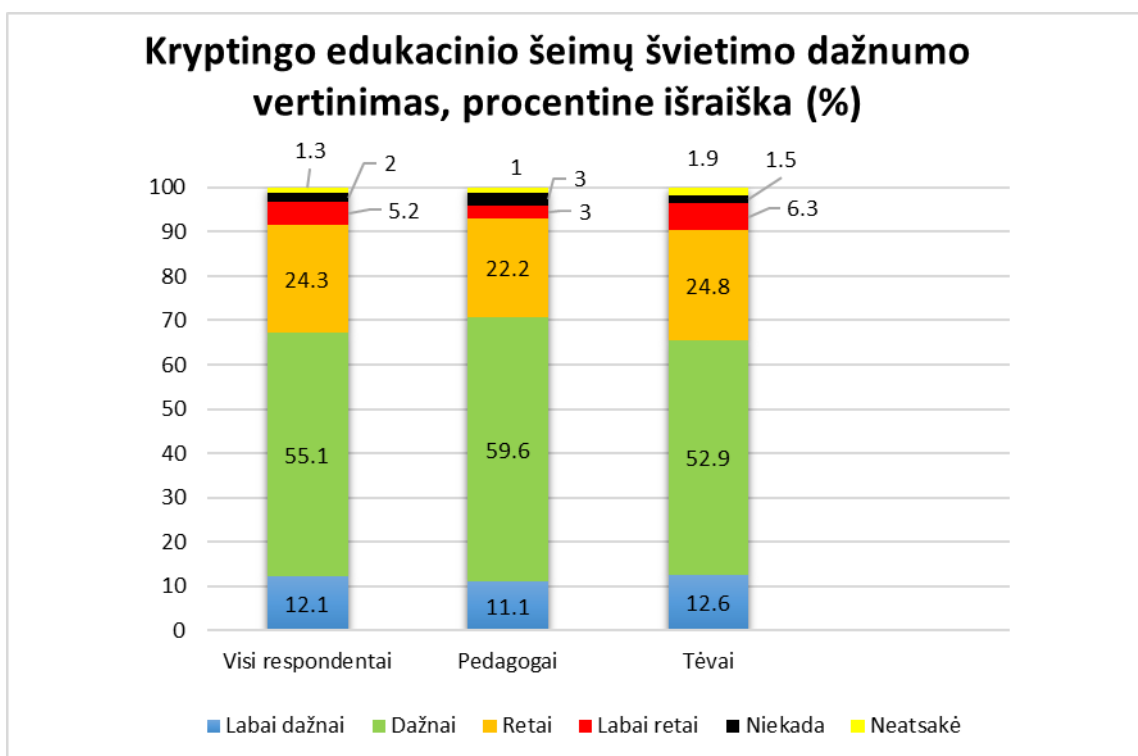
Remiantis tyrimo rezultatais, galima teigti, kad šeimų švietimas Šilutės ikimokyklinio ugdymo įstaigose yra vykdomas aktyviai, tačiau vertinant gautus rezultatus tiriamųjų grupių

atžvilgiu, galima teigti, kad pedagogai šeimų švietimo vykdymą vertina geriau nei tėvai. Statistiškai reikšmingai skiriasi šeimų švietimo vertinimas respondentų grupių ir amžiaus, pedagogų kvalifikacinės kategorijos atžvilgiu.

Šeimų švietimas dažniausiai vykdomas ikimokyklinio ugdymo įstaigose yra informacinio (kai tėvai yra paslaugų gavėjai ir jų švietimas apsiriboja informacijos turėjimu, gavimu ir gausinimu) arba kryptingo edukacinio (kai tėvai yra paslaugų teikėjai ir gavėjai, o švietimas yra orientuotas ne tik į informacijos sklaidą, bet ir patirties gausinimą, požiūrių, vertybių plėtotę, kompetencijų ugdymą ir lavinimą, tėvų įsitraukimą, pedagoginę savišvietą, santykių tarp pedagogo ir tėvų formavimą ir gerinimą, teigiamus rezultatus vaikų gerinimui) pobūdžio. Didžioji dalis respondentų kaip dažnai vykdomą įvardina ir informacinio (59,3 proc.) ir kryptingo edukacinio (55,1 proc.) pobūdžio švietimą. 25,6 proc. respondentų mano, kad jų ikimokyklinio ugdymo įstaigoje informacinio pobūdžio švietimas yra vykdomas labai dažnai. Kryptingą edukacinį kaip vykdomą labai dažnai vertina tik 12,1 proc. visų respondentų, kaip vykdomas retai – beveik ketvirtadalis respondentų (24,3 proc.) (žr. 6, 7 paveikslas). Tyrime dalyvavusių abiejų grupių (tėvų ir pedagogų) nuomonės šeimų švietimo krypties ir dažnumo klausimais išsiskyrė nežymiai. Tačiau vertinant informacinio pobūdžio šeimų švietimą kaip vykdomą retai pažymėjo 18,4 proc. tyrime dalyvavusių tėvų, su tuo sutinka tris kartus mažiau pedagogų (5,1 proc.) (žr. 6 paveikslas). Kryptingas edukacinis šeimų švietimas tėvų (52,9 proc.) ir pedagogų (59,6 proc.) požiūriu yra vykdomas dažnai, 24,8 proc. tėvų ir 22,2 proc. pedagogų mano, kad retai (žr. 7 paveikslas).

6 pav. Informacinio šeimų švietimo vykdymo dažnumas ikimokyklinio ugdymo įstaigose

7 pav. Kryptingo edukacinio šeimų švietimo vykdymo dažnumas ikimokyklinio ugdymo įstaigose

Pritaikytas Chi kvadratu kriterijus statistiškai reikšmingų rezultatų neatskleidė. Nustatyti statistiškai reikšmingi, silpni, neigiami koreliaciniai ryšiai tarp tėvų, dalyvavusių tyrime amžiaus ir nuomonės, kad kryptingas edukacinis šeimų švietimas yra vykdomas dažniau nei informacinis ($r = -0,171$; $p < 0,01$). Iš to galima daryti išvadą, kad jaunesnio amžiaus tėvai rečiau vertina kryptingą edukacinį šeimų švietimą kaip vykdomą dažniau nei informacinio pobūdžio.

12 lentelė. Koreliaciniai ryšiai tarp tėvų amžiaus ir kryptingo edukacinio šeimų švietimo dažnumo pasirinkimo

Šeimų švietimo krypties ir dažnumo vertinimas	Tėvų, dalyvavusių tyrime, amžius
Kryptingas edukacinis šeimų švietimas	-0,171*

*Koreliacija reikšminga 0,05 lygmeniu

**Koreliacija reikšminga 0,01 lygmeniu

Nustatyti statistiškai reikšmingi, silpni, teigiami koreliaciniai ryšiai tarp pedagogų išsilavinimo ($r = 0,225$; $p < 0,01$) ir nuomonės, kad kryptingas edukacinis šeimų švietimas vykdomas dažniau nei informacinio pobūdžio šeimų švietimas; pedagogų patirties įstaigoje ($r = 0,215$; $p < 0,01$) ir informacinio šeimų švietimo vertinimo kaip vykdomo dažniau nei kryptingo edukacinio; bei statistiškai reikšmingi, vidutinio stiprumo, teigiami koreliaciniai ryšiai tarp pedagogų kvalifikacinės kategorijos ($r = 0,272$; $p < 0,05$) ir informacinio šeimų švietimo vertinimo kaip vykdomo dažniau nei kryptingo edukacinio įstaigoje, kurioje pedagogai dirba. Iš to galima daryti išvada, kad kuo aukštesnio išsilavinimo pedagogai tuo jie labiau įsitikinę, kad kryptingas edukacinis švietimas yra

vykdomas dažniau nei informacinio pobūdžio, tačiau turintys didesnę ikimokyklinio ugdymo pedagogo patirtį ir aukštesnę kvalifikacinę kategoriją pedagogai informacinį šeimų švietimą vertina kaip vykdomą dažniau nei kryptingo edukacinio (žr. 13 lentelė).

13 lentelė. Koreliaciniai ryšiai tarp pedagogų išsilavinimo, pedagoginės patirties, kvalifikacinės kategorijos ir šeimų švietimo krypties bei vykdomo dažnumo vertinimo

Šeimų švietimo vertinimas	Pedagogų išsilavinimas	Pedagogų patirtis įstaigoje	Pedagogų kvalifikacinė kategorija
Informacinis šeimų švietimas	0,061	0,215*	0,272**
Kryptingas edukacinis šeimų švietimas	0,225*	-0,016	0,161

*Koreliacija reikšminga 0,05 lygmeniu

**Koreliacija reikšminga 0,01 lygmeniu

Statistiškai reikšmingai skiriasi kryptingo edukacinio šeimų švietimo vykdomo vertinimų lygmuo skirtingą patirtį ($\chi^2=11,528$; $df=5$; $p=0,042$), kvalifikacinę kategoriją ($\chi^2=7,500$; $df=2$; $p=0,024$) turinčių pedagogų pateiktuose vertinimuose. Pažvelgus į rangų vidurkius (žr. 14 lentelė) matyti, kad pedagogai, kurių patirtis įstaigoje, dirbant ikimokyklinio ugdymo pedagogu, yra 11 – 20 m. rangų vidurkis yra didžiausias (rangų vidurkis 57,50), tai rodo, kad tokią patirtį turintys pedagogai kryptingą edukacinį švietimą vertina kaip vykdomą dažniau, nei kitą patirtį turintys pedagogai. Taip vertina kryptingą edukacinį švietimą ir mokytojo – metodininko kvalifikacinę kategoriją turintys ikimokyklinio ugdymo pedagogai, jų rangų vidurkis yra didžiausias – 58,80 (žr. 15 lentelė), dėl to galima daryti išvadą, kad aukštesnę kvalifikacinę kategoriją turintys pedagogai kryptingą edukacinį švietimą vertina kaip vykdomą aktyviau, nei kiti pedagogai.

14 lentelė. Kryptingo edukacinio šeimų švietimo vertinimas pagal pedagogų patirtį

Pedagogų patirtis dirbant ikimokyklinio ugdymo įstaigoje	Vidurkio rangas	Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus reikšmė	P	N
Iki 1 metų	29,57	11,528	0,042	7
1-5 metai	51,31			16
6-10 metų	31,50			9
11-20 metų	57,50			6
21-30 metų	50,29			21
31 ir daugiau metų	54,29			39

15 lentelė. Kryptingo edukacinio šeimų švietimo vertinimas pagal kvalifikacinę kategoriją

Pedagogų kvalifikacinė kategorija	Vidurkio rangas	Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus reikšmė	P	N
Mokytojas	41,97	7,500	0,024	29
Vyr. mokytojas	47,04			36
Mokytojas-metodininkas	58,80			33

Remiantis tyrimo rezultatais galima teigti, kad Šilutės ikimokyklinio ugdymo įstaigose dažniausiai yra vykdomas abiejų krypčių šeimų švietimas. Tačiau informacinio pobūdžio šeimų švietimas vyksta dažniau nei kryptingo edukacinio, šie rezultatai statistiškai reikšmingai skiriasi tarp tėvų amžiaus, pedagogų išsilavinimo, pedagoginės patirties ir kvalifikacinės kategorijos.

16 lentelė. Respondentų pritarimo laipsnis, pasirenkant dažniausiai naudojamas šeimų švietimo formas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje

NR.	TĖVŲ ŠVIETIMO FORMA	PRITARIMO LAIPSNIS (%)				
		Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
1.	Pokalbiai	Visi – 0,7 Pedagogai – 0 Tėvai – 1,0	Visi – 3,3 Pedagogai – 0 Tėvai – 4,9	Visi – 15,4 Pedagogai – 5,1 Tėvai – 20,4	Visi – 37,4 Pedagogai – 27,3 Tėvai – 42,2	Visi – 42,0 Pedagogai – 64,6 Tėvai – 31,1
2.	Bendravimas virtualiose erdvėse, el. paštu, telefonu ir pan.	Visi – 6,6 Pedagogai – 5,1 Tėvai – 17,3	Visi – 18,0 Pedagogai – 14,1 Tėvai – 19,9	Visi – 24,9 Pedagogai – 13,1 Tėvai – 30,6	Visi – 35,7 Pedagogai – 44,4 Tėvai – 31,6	Visi – 14,1 Pedagogai – 22,2 Tėvai – 10,2
3.	Pedagoginis konsultavimas	Visi – 3,9 Pedagogai – 4,0 Tėvai – 3,9	Visi – 10,8 Pedagogai – 4,0 Tėvai – 14,1	Visi – 30,8 Pedagogai – 18,2 Tėvai – 36,9	Visi – 36,1 Pedagogai – 47,5 Tėvai – 30,6	Visi – 18,0 Pedagogai – 26,3 Tėvai – 14,1
4.	Specialistų konsultavimas	Visi – 7,9 Pedagogai – 5,1 Tėvai – 9,2	Visi – 21,3 Pedagogai – 12,1 Tėvai – 25,7	Visi – 39,3 Pedagogai – 32,3 Tėvai – 42,7	Visi – 22,3 Pedagogai – 36,4 Tėvai – 15,5	Visi – 7,9 Pedagogai – 12,1 Tėvai – 5,8
5.	Tėvų susirinkimai	Visi – 2,0 Pedagogai – 1,0 Tėvai – 2,4	Visi – 16,4 Pedagogai – 5,1 Tėvai – 21,8	Visi – 46,6 Pedagogai – 45,5 Tėvai – 47,1	Visi – 25,9 Pedagogai – 30,3 Tėvai – 23,8	Visi – 8,9 Pedagogai – 18,2 Tėvai – 4,4
6.	Informaciniai stendai	Visi – 0,7 Pedagogai – 0 Tėvai – 1,0	Visi – 2,0 Pedagogai – 2,0 Tėvai – 1,9	Visi – 11,8 Pedagogai – 6,1 Tėvai – 14,6	Visi – 46,2 Pedagogai – 48,5 Tėvai – 45,1	Visi – 38,7 Pedagogai – 42,5 Tėvai – 36,9
7.	Metodinė literatūra	Visi – 13,1 Pedagogai – 12,1 Tėvai – 13,6	Visi – 26,2 Pedagogai – 25,3 Tėvai – 26,7	Visi – 30,2 Pedagogai – 31,2 Tėvai – 29,6	Visi – 22,6 Pedagogai – 21,2 Tėvai – 23,3	Visi – 7,2 Pedagogai – 9,1 Tėvai – 6,3
8.	Lankstinukai	Visi – 4,9 Pedagogai – 4,0 Tėvai – 5,3	Visi – 16,4 Pedagogai – 9,1 Tėvai – 19,9	Visi – 33,4 Pedagogai – 28,3 Tėvai – 35,9	Visi – 32,5 Pedagogai – 41,4 Tėvai – 28,2	Visi – 11,5 Pedagogai – 15,2 Tėvai – 9,7
9.	Projektinė veikla	Visi – 7,5 Pedagogai – 4,0 Tėvai – 9,2	Visi – 19,7 Pedagogai – 8,1 Tėvai – 25,2	Visi – 29,8 Pedagogai – 30,3 Tėvai – 29,6	Visi – 32,1 Pedagogai – 42,4 Tėvai – 27,2	Visi – 9,8 Pedagogai – 14,1 Tėvai – 7,8
10.	Prevencinė veikla	Visi – 7,5 Pedagogai – 4,0 Tėvai – 9,2	Visi – 19,0 Pedagogai – 13,1 Tėvai – 21,8	Visi – 36,7 Pedagogai – 27,3 Tėvai – 41,3	Visi – 26,9 Pedagogai – 42,4 Tėvai – 19,4	Visi – 7,9 Pedagogai – 10,1 Tėvai – 6,8
11.	Tradicinės ir netradicinės šventės, renginiai ir pan.	Visi – 1,0 Pedagogai – 0 Tėvai – 1,5	Visi – 7,5 Pedagogai – 2,0 Tėvai – 10,2	Visi – 18,4 Pedagogai – 7,1 Tėvai – 23,8	Visi – 49,5 Pedagogai – 54,5 Tėvai – 47,1	Visi – 22,6 Pedagogai – 35,4 Tėvai – 16,5
12.	Išvykos ir ekskursijos	Visi – 13,8 Pedagogai – 2,0 Tėvai – 19,4	Visi – 26,9 Pedagogai – 30,3 Tėvai – 25,2	Visi – 33,8 Pedagogai – 35,4 Tėvai – 33,0	Visi – 20,3 Pedagogai – 26,3 Tėvai – 17,5	Visi – 3,9 Pedagogai – 5,1 Tėvai – 3,4
13.	Paskaitos	Visi – 9,5 Pedagogai – 3,0 Tėvai – 12,6	Visi – 28,9 Pedagogai – 18,2 Tėvai – 34,0	Visi – 38,4 Pedagogai – 44,4 Tėvai – 35,4	Visi – 19,7 Pedagogai – 29,3 Tėvai – 15,0	Visi – 2,6 Pedagogai – 4,0 Tėvai – 1,9
14.	Dalyvavimas gr. veiklose, „atvirose pamokose“	Visi – 11,5 Pedagogai – 11,1 Tėvai – 11,7	Visi – 30,5 Pedagogai – 23,2 Tėvai – 34,0	Visi – 38,0 Pedagogai – 42,4 Tėvai – 35,9	Visi – 15,7 Pedagogai – 20,2 Tėvai – 13,6	Visi – 3,3 Pedagogai – 2,0 Tėvai – 13,9

Respondentų buvo paklausta kokiomis formomis ir kaip dažnai vykdomas šeimų švietimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, kurią jie atstovauja. Didžioji dalis respondentų kaip vykdomas dažnai įvertino tradicines ir netradicines šventes, renginius ir pan. (49,5 proc.), informacinius stendus (46,2 proc.), pokalbius (37,4 proc.), pedagoginis konsultavimas (36,1 proc.), bendravimas virtualiose erdvėse ir kt. (35,7 proc.) (žr. 16 lentelė). Tyrime dalyvavusių tėvų ir pedagogų

nuomonės išsiskyrė vertinant: pedagoginį konsultavimą, tėvai mano kad jis vykdomas nei retai nei dažnai (36,9 proc.), o pedagogai vertina jį kaip vykdomą dažnai (47,5 proc.); specialistų konsultavimą – pedagogai vertina kaip vykdoma dažnai (36,4 proc.), tėvai – nei retai nei dažnai (42,7 proc.); lankstinukus pedagogai vertina kaip dažnai (41,4 proc.) naudojamus, o tėvai – nei retai nei dažnai (35,9 proc.); projektinė veikla pedagogų yra vertinama kaip dažnai (42,4 proc.) vykdoma, o tėvų - nei retai nei dažnai (29,6 proc.); prevencinę veiklą pedagogai vertina kaip vykdomą dažnai (42,4 proc.), o tėvai – nei retai nei dažnai (41,3 proc.) (žr. 16 lentelė).

Išryškėjo statistiškai reikšmingas respondentų grupių ir bendravimo virtualiose erdvėse, el. paštu, telefonu ir pan. ($\chi^2=19,917$; df-4; p=0,001), pedagoginio konsultavimo ($\chi^2=24,579$; df-4; p=0,000), specialistų konsultavimo ($\chi^2=25,595$; df-4; p=0,000), lankstinukų ($\chi^2=11,548$; df-4; p=0,021), projektinės veiklos ($\chi^2=20,002$; df-4; p=0,000), prevencinės veiklos ($\chi^2=22,820$; df-4; p=0,000), išvykų ir ekskursijų ($\chi^2=18,415$; df-4; p=0,000), paskaitų ($\chi^2=21,690$; df-4; p=0,000) vertinimas, todėl galima teigti, kad pedagogai dažniau nei tėvai vertina šias šeimų švietimo formas kaip vykdomas dažnai arba labai dažnai, o tėvų vertinimas dažniau būna – nei dažnai nei retai arba retai (žr. 3 priedas).

Nustatyti statistiškai reikšmingi, vidutinio stiprumo, teigiami koreliaciniai ryšiai tarp pedagogų amžiaus ir tėvų susirinkimų ($r=0,287$; p<0,01) bei dalyvavimo grupės veiklose, „atvirų pamokų“ ($r=0,266$; p<0,01) vykdymo dažnumo kaip šeimų švietimo formų vertinimo, tai rodo, kad kuo pedagogai vyresni, tuo jie tėvų susirinkimus ir tėvų dalyvavimą grupės veiklose, „atvirose pamokose“ vertina kaip dažnai ar labai dažnai vykdomą šeimų švietimo formas nei jaunesnio amžiaus pedagogai. Statistiškai reikšmingi, vidutinio stiprumo, teigiami koreliaciniai ryšiai nustatyti tarp pedagogų išsilavinimo ir bendravimo virtualiose erdvėse, el. paštu, telefonu ir pan. ($r=0,288$; p<0,01), projektinių veiklų ($r=0,275$; p<0,01) ir prevencinių veiklų ($r=0,390$; p<0,01) vertinant šių švietimo formų dažnumą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, tai rodo, kad kuo pedagogų išsilavinimas aukštesnis, tuo jie šias šeimų švietimo formas vertina ir vykdo dažniau. Tačiau kiti koreliaciniai ryšiai tarp pedagogų išsilavinimo ir specialistų konsultavimo ($r=0,215$; p<0,05) bei tradicinių ir netradicinių švenčių, renginių ir pan. ($r=0,223$; p<0,05) nustatyti statistiškai reikšmingi, silpni, teigiami, rodo, kad aukštesnis pedagogų išsilavinimas nežymiai keičia pedagogų vertinamas šventes ir specialistų konsultacijas kaip dažnai naudojamas šeimų švietimo formas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Nustatyti statistiškai reikšmingi, vidutinio stiprumo, teigiami ryšiai tarp pedagogų patirties, dirbant ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ir tėvų susirinkimų ($r=0,346$; p<0,01), išvykų ir ekskursijų ($r=0,292$; p<0,01) kaip šeimų švietimo formų naudojimo dažnumo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, tai rodo, kad kuo didesnė pedagogų patirtis dirbant ikimokyklinio ugdymo pedagogais, tuo dažniau jie naudoja tėvų susirinkimus ir ekskursijas, išvykas kaip šeimų švietimo formas savo darbe. Kitas statistiškai reikšmingas, silpnas, teigiamas ryšys gautas tarp

pedagogų darbo patirties ir paskaitų ($r=0,208;p<0,05$), dalyvavimo grupės veiklose, „atvirose pamokose“ ($r=0,228;p<0,05$) kaip šeimų švietimo formų naudojimo dažnio vertinime, tai rodo, kad didesnę darbo patirtį turintys ir ilgiau ikimokyklinio ugdymo įstaigoje dirbantys pedagogai dažniau vertina paskaitas, tėvų dalyvavimą grupės veiklose bei „atvirose pamokose“ kaip dažnai naudojamą šeimų švietimo formą (žr. 17 lentelė).

17 lentelė. Koreliaciniai ryšiai tarp šeimų švietimo formų vertinimo ir pedagogų amžiaus, išsilavinimo, patirties ir kvalifikacinės kategorijos

Šeimų švietimo formos	Pedagogų amžius	Pedagogų išsilavinimas	Pedagoginė patirtis	Kvalifikacinė kategorija
Bendravimas virtualiose erdvėse, el. paštu, telefonu ir pan.	-0,067	0,288**	0,14	0,193
Specialistų konsultavimas	0,057	0,215*	0,059	0,137
Tėvų susirinkimai	0,287**	0,195	0,346**	0,232*
Lankstinukai	0,153	0,199	0,085	0,220*
Projektinė veikla	0,103	0,275**	0,098	0,258*
Prevencinė veikla	0,033	0,390**	0,056	0,158
Tradicinės ir netradicinės šventės, renginiai ir pan.	0,006	0,223*	0,132	0,092
Išvykos ir ekskursijos	0,179	0,055	0,292**	0,322**
Paskaitos	0,135	0,147	0,208*	0,217*
Dalyvavimas gr. veiklose, „atvirose pamokose“	0,266**	0,083	0,228*	0,230*

*Koreliacija reikšminga 0,05 lygmeniu

**Koreliacija reikšminga 0,01 lygmeniu

Taip pat nustatyti statistiškai reikšmingi, vidutinio stiprumo, teigiami koreliaciniai ryšiai tarp pedagogų kvalifikacinės kategorijos ir išvykų, ekskursijų ($r=0,322;p<0,01$) naudojimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, tai rodo, kad kuo aukštesnė pedagogo kvalifikacinė kategorija, tuo dažniau jis šeimų švietimui naudoja šią formą. Kiti koreliaciniai statistiškai reikšmingi, silpni, teigiami ryšiai nustatyti tarp kvalifikacinės pedagogų kategorijos ir tėvų susirinkimų ($r=0,232;p<0,05$), lankstinukų ($r=0,220;p<0,05$), projektinių veiklų ($r=0,258;p<0,05$), paskaitų ($r=0,217;p<0,05$), tėvų dalyvavimo grupės veiklose ir „atvirose pamokose“ ($r=0,230;p<0,05$), tai rodo, kad aukštesnė kvalifikacinė ikimokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacija turi įtakos įvairesnių šeimų švietimo formų naudojimo dažnumui (žr. 17 lentelė).

Tėvų grupės šeimų švietimo formų naudojimo dažnumo vertinime nustatyti statistiškai reikšmingi, silpni, teigiami koreliaciniai ryšiai tarp tėvų išsilavinimo ir informacinių stendų ($r=0,144;p<0,05$), prevencinių veiklų ($r=0,175;p<0,05$), tradicinių ir netradicinių švenčių, renginių ir pan. ($r=0,177;p<0,05$) veiklų kaip šeimų švietimo formų naudojimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, tai rodo, kad kuo aukštesnio išsilavinimo tėvai, tuo dažniau jie vertina šias formas kaip naudojamas dažnai ir aktyviau į jas įsitraukia. Tačiau kitas esminis, statistiškai reikšmingas, vidutinio stiprumo, neigiamas ryšys gautas tarp tėvų išsilavinimo ir tėvų dalyvavimo grupės veiklose, „atvirose pamokose“ ($r= - 0,224;p<0,01$) ir šių šeimų švietimo formų vertinimo, tai rodo, kad kuo aukštesnis tėvų išsilavinimas tuo rečiau jie vertina dalyvavimą grupės veiklose ir „atvirose pamokose“ ir patys įsitraukia rečiau, nei tėvai, kurių išsilavinimas žemesnis. Tai patvirtina ir

nustatyti statistiškai reikšmingi, silpni, neigiami koreliaciniai ryšiai tarp tėvų užimtumo ir šeimų švietimo formos – dalyvavimo grupės veiklose, „atvirose pamokose“ ($r = -0,178; p < 0,05$) naudojimo dažnumo vertinimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, tai rodo, kad tėvų įsitraukimas į grupės veiklas, „atviras pamokas“ dažnai priklauso nuo jų užimtumo, tam daugiau laiko turi tėvai, kurie nedirba arba yra vaiko priežiūros atostogose, nei dirbantys tėvai, tam įtakos turi ir šios šeimų švietimo formos vertinimas kaip dažnai naudojamos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje (žr. 18 lentelė).

18 lentelė. Koreliaciniai ryšiai tarp šeimų švietimo formų vertinimo ir tėvų amžiaus, išsilavinimo ir užimtumo

Šeimų švietimo formos	Tėvų išsilavinimas	Tėvų užimtumas
Informaciniai stendai	0,144*	0,000
Prevencinė veikla	0,175*	-0,037
Tradicinės ir netradicinės šventės, renginiai ir pan.	0,177*	0,041
Dalyvavimas grupės veiklose, „atvirose pamokose“	-0,224**	-0,178*

*Koreliacija reikšminga 0,05 lygmeniu

**Koreliacija reikšminga 0,01 lygmeniu

19 lentelė. Šeimų švietimo formų vykdymo dažnumo vertinimas pagal tėvų išsilavinimą

Šeimų švietimo forma	Tėvų išsilavinimas	Vidurkio rangas	Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus reikšmė	P	N
Pokalbiai	Pagrindinis	73,39	17,213	0,004	18
	Vidurinis	97,87			53
	Aukštesnysis	98,13			46
	Aukštasis kolegini	135,95			31
	Aukštasis universitetinis	99,03			36
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	110,17			21
Tėvų susirinkimai	Pagrindinis	129,44	11,664	0,040	18
	Vidurinis	86,77			53
	Aukštesnysis	100,28			46
	Aukštasis kolegini	118,16			31
	Aukštasis universitetinis	99,56			36
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	110,76			21
Dalyvavimas grupės veiklose, „atvirose pamokose“	Pagrindinis	131,83	12,518	0,028	18
	Vidurinis	113,04			52
	Aukštesnysis	102,65			46
	Aukštasis kolegini	100,11			31
	Aukštasis universitetinis	86,53			36
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	81,83			21

Pažvelgus į tyrimo dalyvavusių tėvų šeimų švietimo vertinimo vidurkius matyti, kad pokalbius ($\chi^2=17,213$; $df=5$; $p=0,004$) kaip dažnai vykstančią švietimo formą dažniausiai vertina aukštąjį kolegini išsilavinimą turintys tėvai (vidurkio rangas 135,95), tėvų susirinkimus ($\chi^2=11,664$; $df=5$; $p=0,040$) ir dalyvavimą grupės veiklose, „atvirose pamokose“ ($\chi^2=12,518$; $df=5$; $p=0,028$) – pagrindinį išsilavinimą turintys tėvai, tai rodo, kad aukštesnio išsilavinimo tėvai dažniau vertina pokalbius kaip dažniau naudojamą šeimų švietimo formą, nes jiems šios vykdomos formos

pakanka, o žemiausią išsilavinimą turintys tėvai kaip dažniau ir pakankamai jiems vertina - tėvų susirinkimus, dalyvavimą grupės veiklose, „atvirose pamokose“ (žr. 19 lentelė).

20 lentelė. Šeimų švietimo formų vykdymo dažnumo vertinimas tėvų užimtumą

Šeimų švietimo forma	Tėvų užimtumas	Vidurkio rangas	Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus reikšmė	P	N
Specialistų konsultacijos	Bedarbis	120,50	7,282	0,026	25
	Vaiko priežiūros atostogose	74,14			18
	Dirbantis	102,24			160
Išvykos ir ekskursijos	Bedarbis	125,44	6,268	0,044	24
	Vaiko priežiūros atostogose	83,53			18
	Dirbantis	99,93			160
Dalyvavimas grupės veiklose, „atvirose pamokose“	Bedarbis	131,00	8,060	0,018	25
	Vaiko priežiūros atostogose	89,94			18
	Dirbantis	98,83			160

Pažvelgus į tėvų užimtumo rangų vidurkius matyti, kad didžiausias vidurkio rangas vertinant dažniausiai naudojamas šeimų švietimo formas yra specialistų konsultacijų ($\chi^2=7,282$; df-2; p=0,026) – 120,50, tai rodo, kad bedarbiai tėvai dažniau vertina specialistų konsultacijas kaip danai vykdomas šeimų švietimo formas, dėl galimybės dažniau jomis pasinaudoti. Išvykos ir ekskursijos ($\chi^2=6,268$; df-2; p=0,044) kaip dažnai vykdomos šeimų švietimo formos yra taip pat vertinamos tėvų, kurie neturi darbo (vidurkio rangas 125,44), nes jie turi didesnę galimybę jomis pasinaudoti, nes nereikia derinti šios šeimų švietimo formos naudojimosi su darbu, šis aspektas taip pat pagrindžia dalyvavimo grupės veikloje bei „atvirose pamokose“ ($\chi^2=18,060$; df-2; p=0,018) bedarbių tėvų (vidurkio rangas 131,00) vertinimą kaip dažnai vykstančios šeimų švietimo formos (žr. 20 lentelė).

Pedagogų grupėje statistiškai reikšmingi skirtumai išryškėja tėvų susirinkimų vertinime ($\chi^2=8,900$; df-3; p=0,031), pedagogai, kurių amžius yra 51 ir daugiau metų (vidurkio rangas 56,65), tėvų susirinkimus vertina kaip pakankamai dažnai naudojamą šeimų švietimo formą (žr. 21 lentelė).

21 lentelė. Šeimų švietimo formų vykdymo dažnumo vertinimas pagal pedagogų amžių

Šeimų švietimo forma	Pedagogų amžius	Vidurkio rangas	Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus reikšmė	P	N
Tėvų susirinkimai	Nuo 20-30 metų	31,50	8,900	0,031	5
	31-40 metų	40,21			21
	41-50 metų	46,25			18
	Nuo 51 ir daugiau metų	56,65			54

Vertindami bendradarbiavimą virtualiose erdvėse, el. paštu, telefonu ir pan. ($\chi^2=10,780$; df-3; p=0,013) pedagogai turintys aukštąjį universitetinį (magistro laipsnį) (vidurkio rangas 79,25) išsilavinimą šią šeimų švietimo formą vertina kaip vykdomą dažniausiai, tai rodo, kad kuo aukštesnio išsilavinimo yra ikimokyklinio ugdymo pedagogai tuo dažniau šeimų švietimui jie renkasi ir taiko tam informacines kompiuterines technologijas. Specialistų konsultacijų ($\chi^2=8,183$; df-3; p=0,042) naudojimo ir vykdymo dažnumo vertinime didžiausias vidurkio rangas yra taip pat aukštąjį universitetinį (magistro laipsnį) (vidurkio rangas 56,50) išsilavinimą turinčių ikimokyklinio

ugdymo pedagogų, tai rodo, kad kuo aukštesnis pedagogų išsilavinimas tuo dažniau jie vertina specialistų konsultacijas kaip dažnai vykdomą šeimų švietimo formą, dėl aktyvesnio bendradarbiavimo su švietimo pagalbos specialistais. Metodinės literatūros naudojimas ($\chi^2=8,720$; $df=3$; $p=0,033$) šeimų švietimui taip pat statistiškai reikšmingai vertinamas ikimokyklinio ugdymo pedagogų turinčių aukštąjį universitetinį (magistro laipsnio) išsilavinimą (vidurkio rangas 76,25), tai parodo, kad kuo aukštesnį išsilavinimą turi pedagogai, tuo daugiau jie turi metodinės literatūros aktualios tėvams ir šeimoms, jų švietime. Statistiškai reikšmingai išryškėjo ir pedagogų vertinamos projektinės ($\chi^2=7,822$; $df=3$; $p=0,050$) ir prevencinės ($\chi^2=14,492$; $df=3$; $p=0,002$) veiklos kaip šeimų švietimo formos, o didžiausi rangų vidurkiai yra pedagogų, turinčių aukštąjį universitetinį (magistro laipsnio) išsilavinimą, tai rodo, kad kuo aukštesnio išsilavinimo pedagogai dirba ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, tuo dažniau jie naudoja projektines ir prevencines veiklas kaip šeimų švietimo formas ir taiko jas pakankamai dažniau nei žemesnio išsilavinimo ikimokyklinio ugdymo pedagogai (žr. 22 lentelė).

22 lentelė. Šeimų švietimo formų vykdymo dažnumo vertinimas pagal pedagogų išsilavinimą

Šeimų švietimo forma	Pedagogų išsilavinimas	Vidurkio rangas	Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus reikšmė	P	N
Bendravimas virtualiose erdvėse, el. paštu, telefonu ir pan.	Aukštesnysis	31,81	10,780	0,013	13
	Aukštasis kolegini	51,75			20
	Aukštasis universitetinis	50,58			61
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	79,25			4
Specialistų konsultavimas	Aukštesnysis	29,88	8,183	0,042	13
	Aukštasis kolegini	55,20			20
	Aukštasis universitetinis	50,58			60
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	56,50			4
Metodinė literatūra (knygos, straipsniai)	Aukštesnysis	47,69	8,720	0,033	13
	Aukštasis kolegini	36,78			20
	Aukštasis universitetinis	52,30			61
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	76,25			4
Projektinė veikla	Aukštesnysis	37,50	7,822	0,050	13
	Aukštasis kolegini	40,15			20
	Aukštasis universitetinis	54,34			61
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	61,50			4
Prevencinė veikla	Aukštesnysis	23,67	14,492	0,002	12
	Aukštasis kolegini	48,28			20
	Aukštasis universitetinis	52,12			60
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	69,88			4

Pokalbius ($\chi^2=18,439$; $df=5$; $p=0,002$) kaip naudojamus dažniausiai vertina pedagogai, kurių patirtis, dirbant ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, yra 6 – 10 (vidurkio rangas 64,00) ir 11–20 metų (vidurkio rangas 64,00), tai rodo, kad pedagogai, dirbantys ikimokyklinio ugdymo įstaigose nuo 6 iki 20 metų, pokalbius naudoja ir vertina kaip dažniausią šeimų švietimo formą naudojamą bendradarbiavimui su tėvais. Pedagoginio konsultavimo ($\chi^2=13,120$; $df=5$; $p=0,022$) vertinimuose

didžiausias rangas (vidurkio rangas 65,07) yra pedagogų, kurių patirtis ikimokyklinio ugdymo įstaigoje siekia 21 – 30 metų, tai rodo, kad šio amžiaus pedagogai dažniausiai naudoja savo darbe ir vertina kaip reikšmingiausią šeimų švietime pedagoginį konsultavimą, kurio taikymui turima patirtis yra svarbus aspektas. Tėvų susirinkimų ($\chi^2=16,116$; $df=5$; $p=0,007$) vertinime didžiausio rango vidurkis – 56,46, tenka pedagogams, kurių patirtis yra 31 ir daugiau metų, tai rodo, kad kuo vyresni yra pedagogai tuo dažniau jie naudoja tėvų susirinkimus kaip šeimų švietimo formą, kuri yra tradicinė grupinio lygmens šeimų švietimo forma, priimtinausia vyresnio amžiaus ikimokyklinio ugdymo pedagogams (žr. 23 lentelė).

23 lentelė. Šeimų švietimo formų vykdymo dažnumo vertinimas pagal pedagogų patirtį

Šeimų švietimo forma	Pedagogų patirtis dirbant ikimokyklinio ugdymo įstaigoje	Vidurkio rangas	Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus reikšmė	P	N
Pokalbiai	Iki 1 metų	42,43	18,439	0,002	7
	1-5 metai	32,88			16
	6-10 metų	64,00			8
	11-20 metų	64,00			6
	21-30 metų	57,25			20
	31 ir daugiau metų	44,63			38
Pedagoginis konsultavimas	Iki 1 metų	45,07	13,120	0,022	7
	1-5 metai	38,63			16
	6-10 metų	54,06			9
	11-20 metų	59,50			6
	21-30 metų	65,07			21
	31 ir daugiau metų	43,78			39
Tėvų susirinkimai	Iki 1 metų	27,21	16,116	0,007	7
	1-5 metai	32,13			16
	6-10 metų	48,28			9
	11-20 metų	55,58			6
	21-30 metų	56,02			21
	31 ir daugiau metų	56,46			39

24 lentelė. Šeimų švietimo formų vykdymo dažnumo vertinimas pagal kvalifikacinę kategoriją

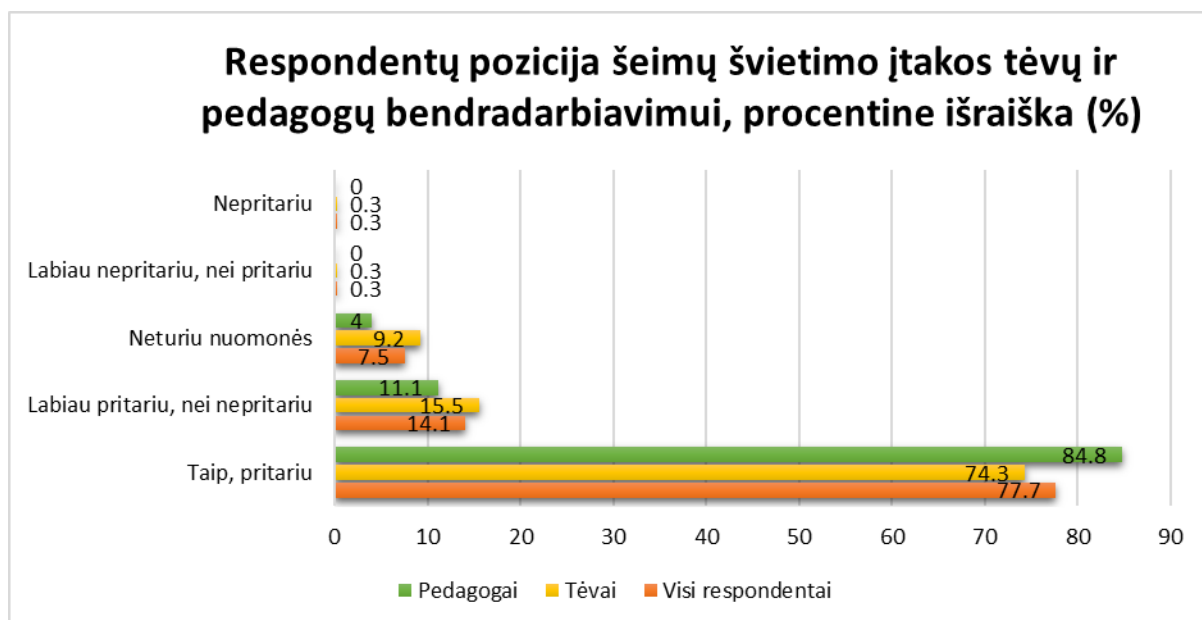
Šeimų švietimo forma	Pedagogų kvalifikacinė kategorija	Vidurkio rangas	Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus reikšmė	P	N
Tėvų susirinkimai	Mokytojas	35,79	11,310	0,004	29
	Vyr. mokytojas	56,93			36
	Mokytojas-metodininkas	53,44			33
Projektinė veikla	Mokytojas	37,34	7,617	0,022	28
	Vyr. mokytojas	54,32			36
	Mokytojas-metodininkas	53,09			33
Išvykos ir ekskursijos	Mokytojas	39,09	10,107	0,006	28
	Vyr. mokytojas	46,31			36
	Mokytojas-metodininkas	60,35			33

Šeimų švietimo formų vertinimas statistiškai reikšmingai pasireiškė ir pedagogų kvalifikacinės kategorijos vidurkių skirtumuose (žr. 24 lentelė). Tėvų susirinkimus ($\chi^2=11,310$; $df=2$; $p=0,004$), kaip dažnai naudojamą šeimų švietimo formą vertina ikimokyklinio ugdymo pedagogai, kurių kvalifikacinė kategorija yra vyresnysis mokytojas (vidurkio rangas 56,93), tai rodo, kad pedagogams įgijusiems šią kvalifikacinę kategoriją tėvų susirinkimai yra priimtinausia

šeimų švietimo forma. Didžiausias vidurkio rangas vertinant projektines veiklas ($x^2=7,617$; $df=2$; $p=0,022$) taip pat yra vyresniųjų mokytojų (vidurkio rangas 54,32), tai rodo, kad projektinės veiklos yra priimtinesnės šios kategorijos ikimokyklinio ugdymo pedagogams šeimų švietimo procese. Išvykos ir ekskursijos ($x^2=10,107$; $df=2$; $p=0,006$) kaip dažnai naudojamos ir taip vertinamos yra mokytojų – metodininkų (vidurkio rangas 60,35), tai rodo, kad kuo aukštesnė kvalifikacija tuo dažniau pedagogai renkasi ir taiko tokias šeimų švietimo formas kaip išvykos ir ekskursijos, nei žemesnės kvalifikacijos pedagogai ikimokyklinio ugdymo įstaigoje (žr. 24 lentelė).

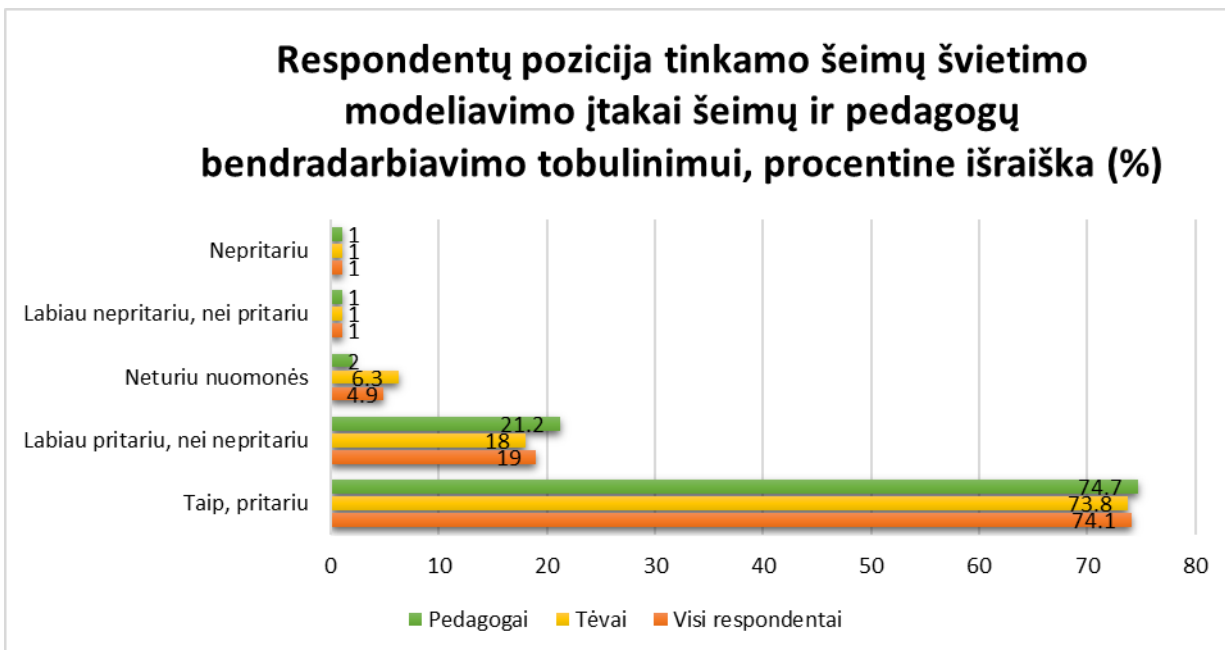
Remiantis gautais rezultatais galima teigti, kad dažniausiai naudojamos šeimų švietimo formos Šilutės ikimokyklinio ugdymo įstaigose yra formalios ir neformalios: tradicinės ir netradicinės šventės, renginiai ir pan., informaciniai stendai, pokalbiai, pedagoginis konsultavimas, bendravimas virtualioje erdvėje. Tyrime dalyvavusių tėvų ir pedagogų nuomonės išsiskiria vertinant pedagoginį ir specialistų konsultavimą, lankstinukus, projektinę ir prevencinę veiklas, pedagogai šias formas vertina kaip naudojamas dažnai, o tėvai pozicija neutrali, tai rodo, kad naudojamas grupinio lygmens šeimų švietimo formas pedagogai vertina geriau nei tėvai. Statistiškai reikšmingai išsiskiria respondentų vertinimai demografinių duomenų kontekste.

Respondentų buvo paklausta ar jie pritartų teiginiui, kad šeimų švietimas turi įtakos tėvų ir pedagogų bendradarbiavimui. Didžioji dalis respondentų (77,7 proc.) pritaria, kad šeimų švietimas turi įtakos tėvų ir pedagogų bendradarbiavimui. Tiriamųjų grupių, atžvilgiu nuomonės neišsiskyrė (žr. 8 paveikslas).

8 pav. Respondentų pozicija šeimų švietimo įtakai tėvų ir pedagogų bendradarbiavimui

Remiantis gautais tyrimo rezultatais galima teigti, kad respondantai pritaria, kad šeimų švietimas turi įtakos tėvų ir pedagogų bendradarbiavimui, ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, kuris paliečia visus ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvius.

9 pav. Respondentų pozicija tinkamo šeimų švietimo modeliavimo įtakai šeimų ir pedagogų bendradarbiavimo tobulinimui

Respondentų taip pat buvo paklausta ar jie pritartų teiginiui, kad tinkamas šeimų švietimo modeliavimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje padėtų tobulinti šeimų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimą. Didžioji dalis respondentų (74,1 proc.) sutinka, kad tinkamas šeimų švietimo modeliavimas padėtų tobulinti šeimų ir pedagogų bendradarbiavimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Tėvų ir pedagogų pozicijos šiuo klausimu neišsiskyrė (žr. 9 paveikslas).

Remiantis gautais rezultatais, galima teigti, kad šeimų švietimas yra procesas, kuris turi įtakos ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimui, o tinkamas jo modeliavimas padėtų tobulinti bendradarbiavimą tarp visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių.

Siekiant tinkamo šeimų švietimo modeliavimo, kuris turėtų įtakos ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimui svarbus yra asmenų, kurie organizuoja ir įgyvendina šį procesą vaidmuo. Labai svarbiais asmenimis šeimų švietimo organizavime ir įgyvendinime, respondentų nuomone, yra ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo pedagogai (80,0 proc.), logopedai (41,3 proc.), tėvai (50,8 proc.) ir vaikai (51,5 proc.). Mažiau svarbiais yra laikomi socialiniai pedagogai (42,6), specialieji pedagogai (39,7 proc.), psichologai (40,0 proc.), visuomenės sveikatos priežiūros specialistai (38,4 proc.), socialiniai darbuotojai (36,1 proc.), pavaduotojas ugdymui (47,2 proc.), direktorius (48,9 proc.) ir lektoriai (36,7 proc.). Tėvų ir pedagogų nuomonės skiriasi vertinant švietimo pagalbos specialistų svarbą šeimų švietimo organizavime ir įgyvendinime – pedagogai palankiau vertina švietimo pagalbos specialistų svarbą nei tėvai. Pedagogai kaip labai svarbiais vertina socialinius pedagogus (49,5), specialiuosius pedagogus (38,4 proc.), psichologus (43,4 proc.), tačiau tėvai šiuos specialistus vertina tik kaip svarbius šeimų švietimo proceso organizavime ir įgyvendinime. Respondentų grupių nuomonės išsiskyrė ir vertinant direktoriaus svarbą ir poziciją

šeimų švietimo procese, pedagogai juos vertina kaip labai svarbius (50,5 proc.), o tėvai – svarbu (51,9 proc.) (žr. 25 lentelė).

25 lentelė. Asmenų, dažniausiai organizuojančių ir įgyvendinančių šeimų švietimą, svarba ikimokyklinio ugdymo įstaigoje

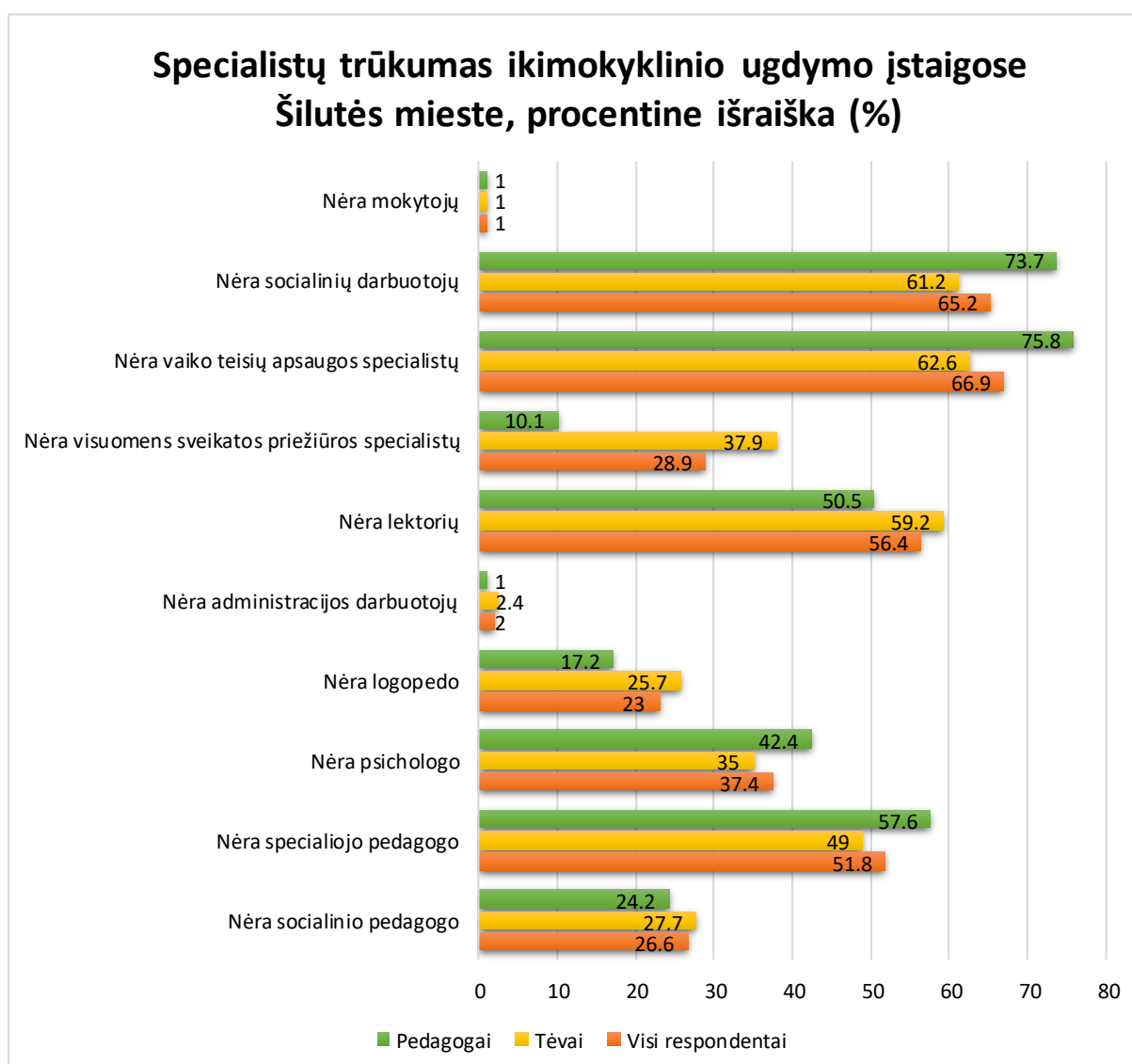
NR.	ASMUO	SVARBOS PRITARIMO LAIPSNIS (%)		
		Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbus, nei nesvarbus
1.	Ikimokyklinio/ priešmokyklinio ugdymo pedagogas	Visi – 80,0 Pedagogai–74,7 Tėvai –82,5	Visi -18,4 Pedagogai– 23,2 Tėvai – 16,0	Visi – 0,7 Pedagogai-1,0 Tėvai – 0,5
2.	Socialinis pedagogas	Visi – 37,4 Pedagogai–49,5 Tėvai –31,6	Visi – 42,6 Pedagogai–37,4 Tėvai – 45,1	Visi – 14,4 Pedagogai–4,0 Tėvai – 19,4
3.	Specialusis pedagogas	Visi – 31,5 Pedagogai–38,4 Tėvai – 28,2	Visi – 39,7 Pedagogai –34,3 Tėvai – 42,2	Visi – 17,4 Pedagogai–9,1 Tėvai – 21,4
4.	Logopedas	Visi – 41,3 Pedagogai–54,5 Tėvai – 35,0	Visi – 36,7 Pedagogai–34,3 Tėvai – 37,9	Visi – 16,7 Pedagogai–6,1 Tėvai – 21,8
5.	Psichologas	Visi – 39,0 Pedagogai–43,4 Tėvai – 36,9	Visi – 40,0 Pedagogai –35,4 Tėvai – 42,2	Visi – 12,5 Pedagogai–9,1 Tėvai – 14,1
6.	Visuomenės sveikatos priežiūros specialistas	Visi – 19,7 Pedagogai –17,2 Tėvai – 20,9	Visi – 38,4 Pedagogai–41,4 Tėvai – 36,9	Visi – 29,8 Pedagogai –29,3 Tėvai – 30,1
7.	Socialinis darbuotojas	Visi – 16,4 Pedagogai –17,2 Tėvai – 16,0	Visi – 36,1 Pedagogai–30,3 Tėvai – 38,8	Visi – 29,2 Pedagogai–27,3 Tėvai – 30,1
8.	Pavadootoja(s) ugdymui	Visi – 31,1 Pedagogai –39,4 Tėvai – 27,2	Visi – 47,2 Pedagogai–44,4 Tėvai – 48,5	Visi – 17,0 Pedagogai –12,1 Tėvai – 19,4
9.	Direktorė(ius)	Visi – 34,4 Pedagogai–50,5 Tėvai – 26,7	Visi – 48,9 Pedagogai –42,4 Tėvai – 51,9	Visi – 13,4 Pedagogai –6,1 Tėvai – 17,0
10.	Vaiko teisių apsaugos specialistas	Visi – 10,5 Pedagogai –13,1 Tėvai – 9,2	Visi – 33,8 Pedagogai–35,4 Tėvai – 33,0	Visi – 34,1 Pedagogai –29,3 Tėvai – 36,4
11.	Lektoriai	Visi – 16,1 Pedagogai –20,2 Tėvai – 14,1	Visi – 36,7 Pedagogai–44,4 Tėvai – 33,0	Visi – 29,2 Pedagogai –22,2 Tėvai – 32,5
12.	Tėvai	Visi – 50,8 Pedagogai–55,6 Tėvai – 48,5	Visi – 42,6 Pedagogai –38,4 Tėvai – 44,7	Visi – 4,3 Pedagogai –2,0 Tėvai – 5,3
13.	Vaikai	Visi – 51,5 Pedagogai–54,5 Tėvai – 50,0	Visi – 34,8 Pedagogai –38,4 Tėvai – 33,0	Visi – 10,5 Pedagogai –3,0 Tėvai – 14,1

26 lentelė. Asmenų svarba šeimų švietimo procese pagal respondentų grupes

ASMUO	Svarba šeimų švietimo organizavime ir įgyvendinime (%)					Iš viso
	Labai svarbu	Svarbu	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbu	Labai nesvarbu	
Specialusis pedagogas	Tėvai-58 (28,1%) Pedagogai-38 (40,4%)	Tėvai-87 (42,2%) Pedagogai-34 (36,1%)	Tėvai-44 (21,4 %) Pedagogai-9 (9,6 %)	Tėvai-5 (2,4%) Pedagogai-1 (1,1 %)	Tėvai-12 (5,8 %) Pedagogai-12 (12,8 %)	300 (98,4 %)
Lektoriai	Tėvai-29 (14,1%) Pedagogai-20 (20,6 %)	Tėvai-68 (33,2%) Pedagogai-44 (45,4 %)	Tėvai-67 (32,7%) Pedagogai-22 (22,7 %)	Tėvai-23 (11,2%) Pedagogai-7 (7,2 %)	Tėvai-18 (8,8%) Pedagogai-4 (4,1%)	302 (99,0 %)

Asmenų svarbos šeimų švietimo organizavime ir įgyvendinime specialiųjų pedagogų ($x^2=13,186$; $df=4$; $p=0,010$), lektorių ($x^2=9,596$; $df=4$; $p=0,048$) vertinimas tarp respondentų grupių yra statistiškai reikšmingas šių asmenų reikšmingumo šeimų švietimo proceso kontekste, todėl galima teigti, kad pedagogai dažniau nei tėvai vertina šių specialistų svarbą šeimų švietimo organizavime ir įgyvendinime (žr. 26 lentelė).

Remiantis gautais rezultatais galima teigti, kad svarbiausiais asmenimis šeimų švietimo proceso organizavime ir įgyvendinime yra ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo pedagogai, logopedai, tėvai ir vaikai. Tačiau pedagogai geriau vertina švietimo pagalbos specialistų, administracijos darbuotojų ir kitų specialistų svarbą šeimų švietimo organizavime ir įgyvendinime nei tėvai, šie skirtumai nustatyti statistiškai reikšmingi.

10 pav. Specialistų trūkumas Šilutės mieste

Šeimų švietimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje yra svarbus ir sėkmingas ne tik dėl jį organizuojančių ir įgyvendinančių asmenų, tačiau ir dėl tinkamai pasirinktų šeimų švietimo formų.

Respondentų buvo paprašyta įvertinti, kurie specialistai ir kaip dažnai naudoja pateiktas šeimų švietimo formas, o nesant specialistui įstaigoje – pažymėti ties punktu „nėra specialisto“. Šeimų švietimo proceso organizavimui ir įgyvendinimui, Šilutės ikimokyklinio ugdymo įstaigose, dažniausiai trūksta vaiko teisių apsaugos specialistų (66,9 proc.), socialinių darbuotojų (65,2 proc.), lektorių (56,4 proc.), kurie dažniausiai yra atvykstantys arba kviestiniai specialistai, taip pat specialiųjų pedagogų (51,8 proc.), psichologų (37,4 proc.), visuomenės sveikatos priežiūros specialistų (28,9 proc.), logopedų (23,0 proc.) ir socialinių pedagogų (26,6). Abiejų tiriamųjų grupių pasirinkimuose nuomonės beveik neišsiskyrė, tačiau pastebima, kad didesnis procentas tėvų pažymėjo, kad jų atstovaujamoje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje nėra logopedo (tėvai – 25,7 proc.; pedagogai – 17,2 proc.), visuomenės sveikatos priežiūros specialisto (tėvai – 37,9 proc.; pedagogai – 10,1 proc.), nei tai vertina pedagogai (žr. 10 paveikslas).

Pateikę informaciją apie specialistų trūkumą, respondentai įvertino kokie esantys specialistai ir kaip dažnai, naudoja formalias („atviros pamokos“, pokalbiai, virtualus bendravimas, paskaitos, konsultavimas, tėvų susirinkimai, informaciniai standai, metodinė literatūra, lankstinukai) ir neformalias (projektinė veikla, prevencinė veikla, šventės ir renginiai, išvykos ekskursijos) šeimų švietimo formas. Didžioji dalis respondentų pažymėjo, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai labai dažnai šeimų švietimui naudoja įvairias formalias bendravimo formas, tokias kaip pokalbiai (67,1 proc.), tėvų susirinkimai (54,3 proc.), informaciniai standai (53,6 proc.), konsultavimas (51,0 proc.), „atviros“ pamokos, virtualus bendravimas (43,9 proc.), užsiėmimai (36,8 proc.), metodinė literatūra (24, 1 proc.). Tiriamųjų grupių nuomonės vertinant dažniausiai specialistų naudojamas formalias šeimų švietimo formas ryškiausiai išsiskyrė vertinant administracijos darbuotojų naudojamus tėvų susirinkimus ir pokalbius, pedagogų nuomone administracijos darbuotojai labai dažnai šeimų švietimui naudoja tėvų susirinkimus (30,9 proc.) ir pokalbius (32,0 proc.), tačiau tyrime dalyvavę tėvai mano, kad tėvų susirinkimus administracija naudoja labai retai (29,6 proc.), o pokalbius – nei dažnai nei retai (37,1 proc.). Vertinant švietimo pagalbos specialistų dažniausiai naudojamas šeimų švietimo formalias formas pedagogų ir tėvų pozicija taip pat išsiskyrė, pedagogai dažniau vertina, kad švietimo pagalbos specialistai labai dažnai arba dažnai naudoja konsultavimą ir pokalbius, o tėvai šių specialistų naudojamą konsultavimą ir pokalbius dažniau vertina kaip labai retai arba lieka neutralios pozicijos (žr. 27 lentelė).

Neformalias įvairias šeimų švietimo formas kaip ir formalias dažniausiai šeimų švietimui naudoja ikimokyklinio ugdymo pedagogai ir respondentų grupių vertinimai neišsiskiria. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai šeimų švietimui dažniausiai naudoja neformalias bendravimo formas tokias kaip šventės ir renginiai (63,7 proc.), projektinė veikla (35,0 proc.), prevencinė veikla (30,5 proc.) bei išvykos ir ekskursijos (30,3 proc.) (žr. 28 lentelė).

27 lentelė. Specialistų dažniausiai naudojamoms formalios šeimų švietimo formoms

Formali šeimų švietimo forma	Specialistas	Naudojimo dažnumo vertinimas (%)	
		Labai dažnai	Dažnai
Tėvų susirinkimai	Ikimokyklinio ugdymo pedagogas	Visi-54,3 Pedagogai-61,5 Tėvai-51,0	Visi-21,0 Pedagogai-20,8 Tėvai-21,1
	Administracijos darbuotojai	Visi-19,3 Pedagogai-30,9 Tėvai-13,8	Visi-14,8 Pedagogai-23,4 Tėvai-10,7
Konsultavimas	Ikimokyklinio ugdymo pedagogas	Visi-51,0 Pedagogai-55,2 Tėvai-49,0	Visi-22,5 Pedagogai-25,0 Tėvai-21,3
	Logopedas	Visi-26,1 Pedagogai-34,6 Tėvai-21,5	Visi-22,2 Pedagogai-29,6 Tėvai-18,1
	Socialinis pedagogas	Visi-29,5 Pedagogai-42,7 Tėvai-22,8	Visi-22,3 Pedagogai-30,7 Tėvai-17,9
	Specialusis pedagogas	Visi-20,7 Pedagogai-31,0 Tėvai-16,5	Visi-22,1 Pedagogai-35,7 Tėvai-16,5
Paskaitos	Lektoriai	Visi-20,0 Pedagogai-25,5 Tėvai-16,9	Visi- Pedagogai- Tėvai-
„Atviros“ pamokos, užsiėmimai	Ikimokyklinio ugdymo pedagogas	Visi-36,8 Pedagogai-38,1 Tėvai-36,1	Visi-24,8 Pedagogai-38,1 Tėvai-36,1
Informaciniai stendai	Ikimokyklinio ugdymo pedagogas	Visi-53,6 Pedagogai-58,5 Tėvai-51,7	Visi-25,4 Pedagogai-24,5 Tėvai-25,9
Metodinė literatūra	Ikimokyklinio ugdymo pedagogas	Visi-24,1 Pedagogai-23,7 Tėvai-24,2	Visi-19,9 Pedagogai-30,1 Tėvai-15,2
Pokalbiai	Ikimokyklinio ugdymo pedagogas	Visi-67,1 Pedagogai-83,7 Tėvai-59,2	Visi-17,1 Pedagogai-13,3 Tėvai-18,9
	Socialinis pedagogas	Visi-27,7 Pedagogai-43,6 Tėvai-19,2	Visi-17,9 Pedagogai-28,2 Tėvai-12,3
	Psichologas	Visi-14,3 Pedagogai-21,1 Tėvai-11,4	Visi-16,9 Pedagogai-28,1 Tėvai-12,1
	Specialusis pedagogas	Visi-20,7 Pedagogai-37,2 Tėvai-13,7	Visi-17,9 Pedagogai-27,9 Tėvai-13,7
	Administracijos darbuotojai	Visi-23,1 Pedagogai-32,0 Tėvai-18,8	Visi-18,4 Pedagogai-28,9 Tėvai-13,2
	Logopedas	Visi-20,9 Pedagogai-28,0 Tėvai-16,9	Visi-26,5 Pedagogai-40,2 Tėvai-18,9
Lankstinukai	Visuomenės sveikatos priežiūros specialistas	Visi-30,8 Pedagogai-45,9 Tėvai-20,3	Visi-20,2 Pedagogai-22,4 Tėvai-18,7
	Ikimokyklinio ugdymo pedagogas	Visi-25,7 Pedagogai-29,0 Tėvai-24,1	Visi-26,7 Pedagogai-31,2 Tėvai-24,6
Virtualus bendravimas	Ikimokyklinio ugdymo pedagogas	Visi-43,9 Pedagogai-48,5 Tėvai-41,7	Visi-19,6 Pedagogai-27,8 Tėvai-15,7

28 lentelė. Specialistų dažniausiai naudojamos neformalios šeimų švietimo formos

Dažnumo vertinimas	Specialistas	Neformalios šeimų švietimo formos (%)			
		Šventės, renginiai	Išvykos, ekskursijos	Projektinė veikla	Prevencinė veikla
Labai dažnai	Ikimokyklinio ugdymo pedagogas	Visi–63,7 Pedagogai–69,1 Tėvai–61,2	Visi–30,3 Pedagogai–29,2 Tėvai–30,8	Visi–35,0 Pedagogai–49,0 Tėvai–28,3	Visi–30,5 Pedagogai–30,9 Tėvai–30,3

Pritaikius Chi kvadratu kriterijų statistiškai reikšmingų rezultatų neišryškėjo. Pedagogų grupėje statistiškai reikšmingi skirtumai nustatyti tarp pedagogų amžiaus ir pozicijos, kad administracijos darbuotojai dažnai naudoja tėvų susirinkimus šeimų švietimui ($\chi^2=9,025$; df-3; p=0,029). Pažvelgus į rangų vidurkius matyti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai, kurių amžius yra 51 ir daugiau metų (vidurkio rangas 51,78), labiau sutinka, kad administracijos darbuotojai dažnai naudoja tėvų susirinkimus šeimų švietimui (žr. 29 lentelė). Atlikta koreliacinė analizė taip pat patvirtino statistiškai reikšmingus ryšius tarp pedagogų amžiaus ir tėvų susirinkimų dažno naudojimo šeimų švietimui administracijos darbuotojų darbe (žr. 4 priedas).

29 lentelė. Tėvų susirinkimų dažno naudojimo šeimų švietimui administracijos darbuotojų vertinimas pagal pedagogų amžių

Administracijos darbuotojai dažnai naudoja tėvų susirinkimus šeimų švietimui	Pedagogų amžius	Vidurkio rangas	Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus reikšmė	P	N
	Nuo 20-30 metų	15,30	9,025	0,029	5
	31-40 metų	45,03			19
	41-50 metų	46,38			17
	Nuo 51 ir daugiau metų	51,78			53

30 lentelė. Dažnai vykdomų šeimų švietimo formų vertinimas pagal pedagogų išsilavinimą

Vertinimas	Pedagogų išsilavinimas	Vidurkio rangas	Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus reikšmė	P	N
„Atviros“ pamokos, užsiėmimai dažnai naudojami ikimokyklinio ugdymo pedagogų šeimų švietimui	Aukštesnysis	45,39	11,849	0,008	14
	Aukštasis kolegini	34,53			19
	Aukštasis universitetinis	52,43			60
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	79,00			4
Virtualus bendravimas dažnai naudojami ikimokyklinio ugdymo pedagogų šeimų švietimui	Aukštesnysis	32,36	9,804	0,020	14
	Aukštasis kolegini	43,83			20
	Aukštasis universitetinis	53,64			59
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	64,74			4
Projektinė veikla dažnai naudojami ikimokyklinio ugdymo pedagogų šeimų švietimui	Aukštesnysis	33,32	9,260	0,026	14
	Aukštasis kolegini	45,92			19
	Aukštasis universitetinis	51,27			59
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	73,00			4
Pokalbiai dažnai naudojami administracijos darbuotojų šeimų švietimui	Aukštesnysis	22,50	10,458	0,015	6
	Aukštasis kolegini	24,95			11
	Aukštasis universitetinis	22,38			25
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	10,50			2

Taip pat statistiškai reikšmingi skirtumai nustatyti tarp pedagogų išsilavinimo ir „atvirų“ pamokų ir užsiėmimų ($\chi^2=11,849$; df-3; p=0,008), virtualaus bendravimo ($\chi^2=9,804$; df-3; p=0,020),

projektinės veiklos ($\chi^2=9,260$; $df=3$; $p=0,026$) kaip dažnai naudojamos ikimokyklinio ugdymo pedagogo; pokalbių kaip dažnai naudojamų administracijos darbuotojų ($\chi^2=10,458$; $df=3$; $p=0,015$) šeimų švietimui ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Tai patvirtino ir koreliacine analize gauti rezultatai (žr. 4 priedas). Pažvelgus į rangų vidurkius matyti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai, kurių išsilavinimas yra aukštasis universitetinis (magistro laipsnis) dažniau vertina „atviras“ pamokas, užsiėmimus (vidurkio rangas 79,00), virtualų bendravimą (vidurkio rangas 64,75) ir projektines veiklas (vidurkio rangas 73,00) kaip dažnai naudojamas ikimokyklinių ugdymo pedagogų šeimų švietimui, tačiau aukštąjį koleginių išsilavinimą turintys ikimokyklinio ugdymo pedagogai dažniau vertina pokalbius naudojamus administracijos darbuotojų šeimų švietimui (vidurkio rangas 24,95). Tai rodo, kad įvairesnių formų naudojimą šeimų švietimui ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir administracijos atžvilgiu, kaip dažnai pasirenkamą Šilutės ikimokyklinio ugdymo įstaigose vertina aukštąjį koleginių arba aukštąjį universitetinį (magistro laipsnį) turintys pedagogai (žr. 30 lentelė).

Statistiškai reikšmingi skirtumai nustatyti tarp ikimokyklinio ugdymo pedagogų patirties dirbant ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ir tėvų susirinkimų ($\chi^2=15,734$; $df=5$; $p=0,008$) bei prevencinės veiklos ($\chi^2=11,759$; $df=5$; $p=0,038$) kaip dažnai naudojamų šeimų švietimo formų. Pažvelgus į rangų vidurkius (žr. 62 lentelė) matyti, kad tėvų susirinkimų vertinime didžiausias rangas yra pedagogų, kurių patirtis – 6 – 10 metų (vidurkio rangas 66,50) ir 11 – 20 metų (vidurkio rangas 66,50), tai rodo, kad tėvų susirinkimus kaip dažnai naudojamą šeimų švietimo formą vertina ir naudoja pedagogai, kurių patirtis yra 6 – 20 metų. Prevencinę veiklą, kaip dažnai pasirenkamą šeimų švietimui taip pat vertina ikimokyklinio ugdymo pedagogai, kurių patirtis siekia 6 – 10 metų (vidurkio rangas 55,39), tai rodo, kad šią patirtį turintys pedagogai dažniau naudoja ir vertina prevencines veiklas kaip dažnai naudojamas šeimų švietimui (žr. 31 lentelė).

31 lentelė. Dažnai vykdomų šeimų švietimo formų vertinimas pagal pedagogų patirtį

Vertinimas	Pedagogų patirtis dirbant ikimokyklinio ugdymo įstaigoje	Vidurkio rangas	Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus reikšmė	P	N
Tėvų susirinkimai dažnai naudojami ikimokyklinio ugdymo pedagogų šeimų švietimui	Iki 1 metų	36,29	15,734	0,008	7
	1-5 metai	39,70			15
	6-10 metų	66,50			9
	11-20 metų	66,50			6
	21-30 metų	54,63			20
	31 ir daugiau metų	42,64			38
Prevencinė veikla dažnai naudojama ikimokyklinio ugdymo pedagogų šeimų švietimui	Iki 1 metų	31,93	11,759	0,038	7
	1-5 metai	50,56			16
	6-10 metų	55,39			9
	11-20 metų	54,83			6
	21-30 metų	53,12			21
	31 ir daugiau metų	45,42			37

Tėvų grupėse statistiškai reikšmingi skirtumai nustatyti tarp tėvų amžiaus grupių ir vertinimo, kad virtualų bendravimą ikimokyklinio ugdymo pedagogai naudoja dažnai ($\chi^2=8,964$; df=3; $p=0,030$) šeimų švietimui. Pažvelgus į rangų vidurkius matyti, kad tėvų, kurių amžius yra 51 ir daugiau metų, rangų vidurkis yra didžiausias – 162,00, tai rodo, kad šio amžiaus tėvams virtualaus bendravimo pakankama ir taip jie pateikia ir savo poziciją (žr. 32 lentelė).

32 lentelė. Virtualaus bendravimo dažnio naudojimo šeimų švietimui ikimokyklinio ugdymo pedagogų vertinimas pagal tėvų amžių

Virtualus bendravimas yra dažnai naudojamas ikimokyklinio ugdymo pedagogų šeimų švietimui	Tėvų amžius	Vidurkio rangas	Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus reikšmė	P	N
	Nuo 20-30 metų	105,86	8,964	0,030	77
	31-40 metų	94,79			110
	41-50 metų	135,63			16
	Nuo 51 ir daugiau metų	162,00			1

33 lentelė. Šeimų švietimo formų kaip dažnai naudojamų ikimokyklinio ugdymo pedagogų vertinimas pagal tėvų išsilavinimą

Vertinimas	Tėvų išsilavinimas	Vidurkio rangas	Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus reikšmė	P	N
Tėvų susirinkimai dažnai naudojami ikimokyklinio ugdymo pedagogo šeimų švietimui	Pagrindinis	68,36	18,444	0,002	18
	Vidurinis	90,55			52
	Aukštesnysis	100,97			46
	Aukštasis kolegini	125,07			30
	Aukštasis universitetinis	107,01			37
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	124,52			21
Informaciniai stendai dažnai naudojama ikimokyklinio ugdymo pedagogo šeimų švietimui	Pagrindinis	75,56	14,129	0,015	18
	Vidurinis	93,84			51
	Aukštesnysis	89,53			44
	Aukštasis kolegini	114,30			30
	Aukštasis universitetinis	115,70			37
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	119,31			21
Prevenicinė veikla dažnai naudojama ikimokyklinio ugdymo pedagogo šeimų švietimui	Pagrindinis	64,61	13,548	0,019	18
	Vidurinis	89,41			51
	Aukštesnysis	112,06			45
	Aukštasis kolegini	105,22			29
	Aukštasis universitetinis	111,85			37
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	111,69			21
Pokalbiai dažnai naudojami ikimokyklinio ugdymo pedagogo darbe šeimų švietimui	Pagrindinis	54,81	25,075	0,000	18
	Vidurinis	98,97			53
	Aukštesnysis	97,40			46
	Aukštasis kolegini	119,53			31
	Aukštasis universitetinis	114,34			37
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	123,26			21
Virtualus bendravimas dažnai naudojamas ikimokyklinio ugdymo pedagogo šeimų švietimui	Pagrindinis	62,75	15,429	0,009	18
	Vidurinis	94,73			52
	Aukštesnysis	107,59			45
	Aukštasis kolegini	101,00			31
	Aukštasis universitetinis	115,36			37
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	124,45			21

Tiek taikant Kruskal'io Wallis'o tiek koreliacinę analizę gauti statistiškai reikšmingi skirtumai tarp tėvų išsilavinimo grupių ir tėvų susirinkimų ($x^2=18,444$; $df=5$; $p=0,002$), informacinių stendų ($x^2=14,129$; $df=5$; $p=0,015$), prevencinės veiklos ($x^2=13,548$; $df=5$; $p=0,019$), pokalbių ($x^2=25,075$; $df=5$; $p=0,000$) ir virtualaus bendravimo ($x^2=15,429$; $df=5$; $p=0,009$). Didžiausias rangas – 125,07 – tėvų švietimo vertinime yra aukštąjį koleginių išsilavinimą turinčių tėvų; informacinių stendų (vidurkio rangas 119,31), virtualaus bendravimo (vidurkio rangas 162,00), pokalbių (vidurkio rangas 123,26) – aukštasis universitetinis (magistro laipsnis), o prevencinė veikla (vidurkio rangas 111,85) taip pat aukštąjį universitetinį išsilavinimą turinčių tėvų, tai rodo, kad kuo aukštesnio išsilavinimo tėvai, tuo labiau jie vertina ikimokyklinio ugdymo pedagogų naudojamas šias švietimo formas kaip naudojamas dažnai (žr. 33 lentelė; 4 priedas). Statistiškai reikšmingi skirtumai nustatyti tarp tėvų užimtumo ir išvykų ir ekskursijų vertinimo kaip dažnai naudojamų ikimokyklinio ugdymo pedagogo šeimų švietimui ($x^2=6,491$; $df=2$; $p=0,039$). Pažvelgus į rangų vidurkius matyti, kad tėvai, kurie šiuo metu neturi darbo (vidurkio rangas 124,79) išvykas ir ekskursijas vertina kaip vykdomas dažnai šeimų švietimui, tai rodo, kad tėvai, kurių užimtumas nėra ribotas dažniau vertina šią šeimų švietimo formą vykdomą ikimokyklinio ugdymo pedagogų, dėl turimos galimybės ja dažniau pasinaudoti (žr. 34 lentelė).

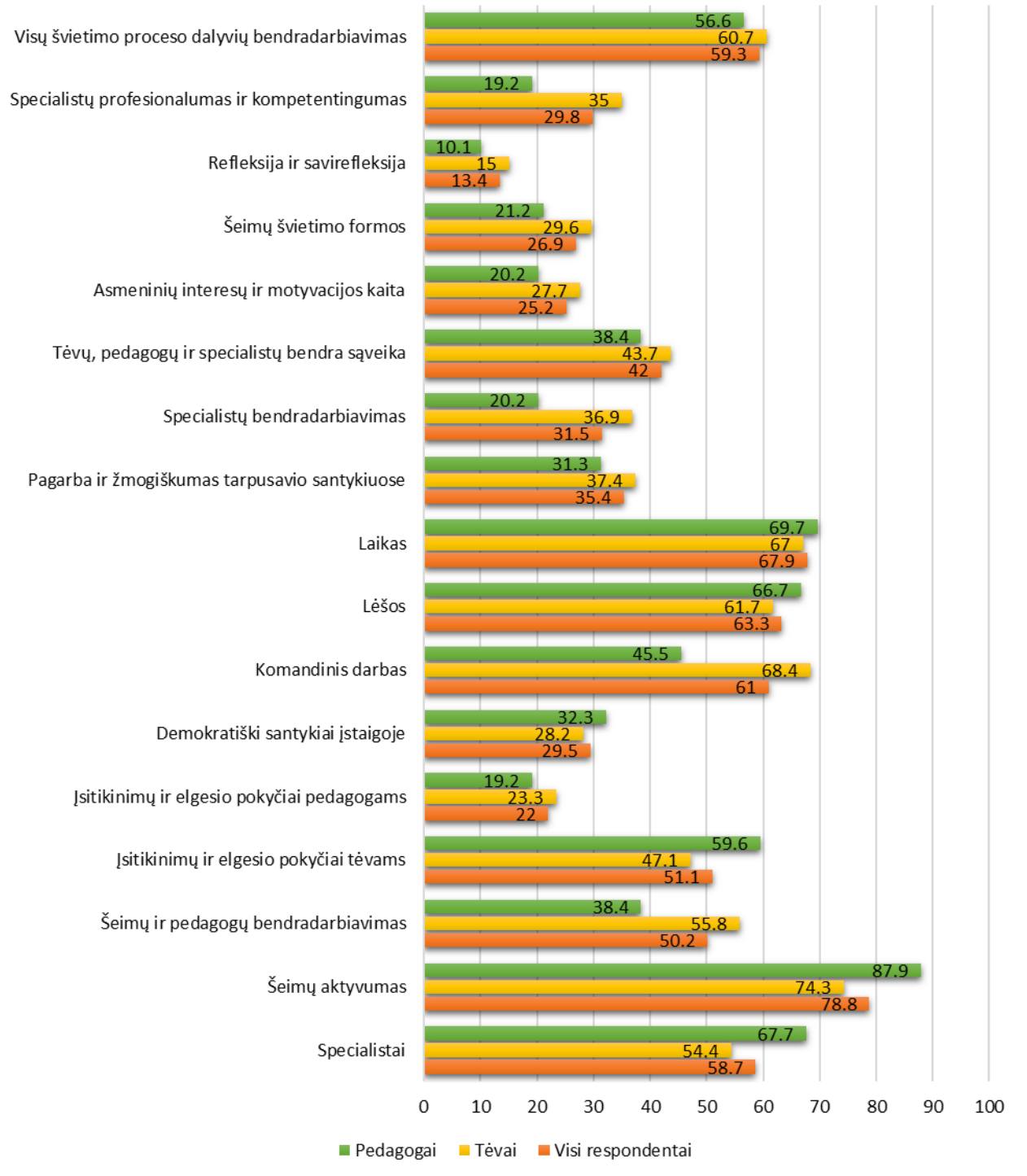
34 lentelė. Išvykų, ekskursijų naudojimo dažnai ikimokyklinio ugdymo pedagogo šeimų švietimui vertinimas pagal tėvų užimtumą

Išvykos, ekskursijos naudojamos dažnai ikimokyklinio ugdymo pedagogų šeimų švietimui	Tėvų užimtumas	Vidurkio rangas	Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus reikšmė	P	N
	Bedarbis	124,79			
	Vaiko priežiūros atostogose	81,91			
	Dirbantis	98,82			
		6,491	0,039	24	
				17	
				159	

Remiantis gautais rezultatais, galima teigti, kad dažniausiai šeimų švietimui įvairias formalias šeimų švietimo ir bendravimo formas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje naudoja ikimokyklinio ugdymo pedagogai, kurios apima individualų, grupinį ir bendruomeninį lygmenis. Tačiau tėvų ir pedagogų nuomonė dažniausiai išsiskiria administracijos darbuotojų ir švietimo pagalbos specialistų vertinime, pedagogai šiuos ikimokyklinio ugdymo bendruomenės narius statistiškai reikšmingai vertina geriau nei tėvai, nei tėvai, demografinių duomenų kontekste.

Šeimų švietimo įgyvendinimui ir esamo ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių poreikių patenkinimui reikalingi tam tikri socialiniai, ekonominiai ir psichologiniai, todėl respondentų buvo paklausta ko trūksta, kad šeimų švietimas būtų įgyvendintas ir patenkintų esamą poreikį. Didžioji dalis respondentų pažymėjo, kad labiausiai trūksta šeimų aktyvumo (87,9 proc.), specialistų (67,7 proc.), laiko (67,7 proc.), lėšų (66,7 proc.), komandinio darbo (61,0 proc.), įsitikinimų ir elgesio pokyčių tėvams (59,6 proc.), visų švietimo proceso dalyvių bendradarbiavimo (56,6 proc.) ir kt. veiksmų kaitos. Abiejų tiriamųjų grupių pozicijos ryškiai neišsiskyrė (žr. 11 paveikslas).

Veiksniai, kurių trūksta šeimų švietimo įgyvendinimui ir poreikio patenkinimui ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, procentine išraiška (%)

11 pav. Šeimų švietimo įgyvendinimui ir poreikio patenkinimui trūkstami veiksniai

Remiantis tyrimo rezultatais, galima teigti, kad Šilutės ikimokyklinio ugdymo įstaigose šeimų švietimo įgyvendinimui ir visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių poreikio patenkinimui reikalingas didesnis šeimų aktyvumas, trūkstamų specialistų atsiradimas įstaigose, komandinio

darbo, daugiau laiko ir didesnių lėšų, įsitikinimų ir elgesio pokyčių tėvams, o svarbiausia visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo.

Šeimų švietimo įgyvendinimui taip pat reikšminga yra asmeninė respondentų pozicija ir įsitraukimą į šį procesą lemiantys veiksniai, todėl respondentų buvo paklausta, kokie veiksniai juos skatintų įsitraukti į šeimų švietimą jų atstovaujamoje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Pedagogams ir tėvams šiuo klausimu buvo pateikti skirtingi pasirinkimo variantai. Ikimokyklinio ugdymo pedagogus įsitraukti į šeimų švietimo procesą labiausiai skatintų tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas (60,2), tėvų aktyvumas (58,8 proc.), tėvų, pedagogų ir specialistų bendra sąveika (57,0 proc.), komandinis darbas (56,7 proc.), pagarba ir žmogiškumas tarpusavio santykiuose su visa ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomene (53,7 proc.) ir materialinės skatinimo priemonės (53,6 proc.). Tėvus dalyvauti šeimų švietimui skirtuose užsiėmimuose labiausiai skatintų abipusis bendradarbiavimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje su visais ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviais (51,5 proc.), užsiėmimai su vaikais (49,5 proc.), pagarba jiems kaip tėvams (49,3 proc.), specialistų bendradarbiavimas (48,3 proc.), tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas (48,3 proc.), vaikų užimtumas (44,8 proc.), tėvų, pedagogų ir specialistų bendra sąveika (42,4 proc.) (žr. 35 lentelė).

35 lentelė. Veiksniai, labiausiai skatinantys įsitraukti į šeimų švietimo procesą pedagogus ir tėvus

Veiksniai labiausiai skatinantys įsitraukti į šeimų švietimo procesą	Respondentų grupė, N (proc.)
Abipusis bendradarbiavimas su visais ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviais	Pedagogai – 40 (41,5 %)
	Tėvai – 105 (51,5%)
Specialistų bendradarbiavimas	Pedagogai – 42 (43,4%)
	Tėvai – 98 (48,3%)
Pagarba ir žmogiškumas tarpusavio santykiuose su visais ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviais	Pedagogai – 51 (53,7%)
	Tėvai – 100 (49,3%)
Vaikų užimtumas	Pedagogai –
	Tėvai – 91 (44,8%)
Užsiėmimai su vaikais	Pedagogai –
	Tėvai – 100 (49,5%)
Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas	Pedagogai – 56 (60,2%)
	Tėvai – 98 (48,3%)
Tėvų, pedagogų ir specialistų bendra sąveika	Pedagogai – 53 (57%)
	Tėvai – 86 (42,4%)
Tėvų aktyvumas	Pedagogai – 57 (58,8%)
	Tėvai –
Komandinis darbas	Pedagogai – 55 (56,7%)
	Tėvai –
Materialinės skatinimo priemonės	Pedagogai – 52 (53,6%)
	Tėvai –

Pritaikius Chi kvadratu kriterijų statistiškai reikšmingų rezultatų neišryškėjo. Statistiškai reikšmingi skirtumai nustatyti tarp ikimokyklinio ugdymo pedagogų išsilavinimo ir tėvų, pedagogų ir specialistų bendros sąveikos ($\chi^2=12,214$; df-3; p=0,007); pagarbos ir žmogiškumo tarpusavio santykiuose su visa ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomene ($\chi^2=13,857$; df-3; p=0,003); tėvų

aktyvumo ($\chi^2=13,707$; $df=3$; $p=0,003$) bei komandinio darbo ($\chi^2=15,674$; $df=3$; $p=0,001$), kuriuos taip pat patvirtina gauti koreliacinės analizės rezultatai (žr. 5 priedas), bei tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo ($\chi^2=14,480$; $df=3$; $p=0,002$); materialinių skatinimo priemonių ($\chi^2=11,543$; $df=3$; $p=0,009$). Pažvelgus į rangų vidurkius matyti, kad didžiausią rangą turi ikimokyklinio ugdymo pedagogai, kurių išsilavinimas yra aukštasis universitetinis, tai rodo, kad kuo aukštesnis ikimokyklinio ugdymo pedagogo išsilavinimas tuo labiau įsitraukti į šeimų švietimo procesą skatintų minėti veiksniai, kurie apima asmeninius, psichologinius, socialinius ir ekonominius interesus (žr. 36 lentelė).

36 lentelė. Veiksnių skatinančių įsitraukti į šeimų švietimą vertinimas pagal pedagogų išsilavinimą

Vertinimas	Pedagogų išsilavinimas	Vidurkio rangas	Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus reikšmė	P	N
Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas	Aukštesnysis	26,38	14,480	0,002	13
	Aukštasis kolegini	56,25			18
	Aukštasis universitetinis	47,78			59
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	65,50			3
Tėvų, pedagogų ir specialistų bendra sąveika	Aukštesnysis	28,54	12,214	0,007	13
	Aukštasis kolegini	54,91			17
	Aukštasis universitetinis	47,43			59
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	67,00			4
Pagarba ir žmogiškumas tarpusavio santykiuose su visa ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomene	Aukštesnysis	26,08	13,857	0,003	13
	Aukštasis kolegini	51,25			20
	Aukštasis universitetinis	50,28			58
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	70,00			4
Materialinės skatinimo priemonės	Aukštesnysis	30,04	11,543	0,009	14
	Aukštasis kolegini	53,55			20
	Aukštasis universitetinis	50,43			59
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	71,50			4
Tėvų aktyvumas	Aukštesnysis	27,86	13,707	0,003	14
	Aukštasis kolegini	51,10			20
	Aukštasis universitetinis	51,94			59
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	69,00			4
Komandinis darbas	Aukštesnysis	26,11	15,674	0,001	14
	Aukštasis kolegini	51,55			20
	Aukštasis universitetinis	52,14			59
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	70,00			4

Tėvų grupėje nustatyti statistiškai reikšmingi, vidutinio stiprumo, teigiami koreliaciniai ryšiai tarp tėvų išsilavinimo ir abipusio bendradarbiavimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ($r=0,197$; $p<0,01$); užsiėmimų su vaikais ($r=0,202$; $p<0,01$); statistiškai reikšmingi, silpni, teigiami – tėvų, pedagogų ir specialistų bendros sąveikos ($r=0,172$; $p<0,05$) kaip veiksnių skatinančių įsitraukimą į šeimų švietimo procesą, tai rodo, kad aukštesnio išsilavinimo tėvus šie veiksniai labiau skatintų įsitraukti į šeimų švietimo procesą ir vykdomus užsiėmimus. Taip pat statistiškai reikšmingi, silpni, neigiami ryšiai nustatyti tarp tėvų užimtumo ($r= - 0,154$; $p<0,05$) ir statistiškai

reikšmingi, silpni, teigiami tarp tėvų išsilavinimo ($r= 0,138$; $p<0,05$) ir juos labai įtakojančio veiksnio – vaikų užimtumo, tai rodo, kad šiuo metu nedirbantiems tėvams nebūtų reikalingas papildomas vaikų užimtumas, siekiant skatinti jų įsitraukimo didinimą, tačiau aukštesnį išsilavinimą turinčius tėvus šis veiksnys - skatintų (žr. 37 lentelė).

37 lentelė. Koreliaciniai ryšiai tarp įsitraukimą į šeimos švietimo procesą skatinančių veiksnių ir tėvų išsilavinimo, užimtumo

Vertinamas	Tėvų išsilavinimas	Tėvų užimtumas
Abipusis bendradarbiavimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje su visais labai skatintų dalyvauti šeimų švietimo procese	0,197**	-0,116
Vaikų užimtumas labai skatintų dalyvauti šeimų švietimo procese	0,138*	-0,154*
Užsiėmimai su vaikais labai skatintų dalyvauti šeimų švietimo procese	0,202**	-0,070
Tėvų, pedagogų ir specialistų bendra sąveika labai skatintų dalyvauti šeimų švietimo procese	0,172*	-0,086
Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas labai skatintų dalyvauti šeimų švietimo procese	0,209**	-0,608

*Koreliacija reikšminga 0,05 lygmeniu

**Koreliacija reikšminga 0,01 lygmeniu

38 lentelė. Veiksniai, skatinantys tėvus įsitraukti į šeimų švietimo užsiėmimus, pagal tėvų išsilavinimą

Vertinimas	Tėvų išsilavinimas	Vidurkio rangas	Kruskal'io-Wallis'o kriterijaus reikšmė	P	N
Specialistų bendradarbiavimas labai skatintų įsitraukti dalyvauti šeimų švietimo užsiėmimuose	Pagrindinis	70,25	11,299	0,046	18
	Vidurinis	97,24			51
	Aukštesnysis	101,19			45
	Aukštasis kolegini	112,82			31
	Aukštasis universitetinis	118,70			37
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	97,12			21
Užsiėmimai su vaikais labai skatintų įsitraukti dalyvauti šeimų švietimo užsiėmimuose	Pagrindinis	94,89	11,541	0,042	18
	Vidurinis	88,83			51
	Aukštesnysis	90,32			45
	Aukštasis kolegini	117,00			31
	Aukštasis universitetinis	117,43			36
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	111,69			21
Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas labai skatintų įsitraukti dalyvauti šeimų švietimo užsiėmimuose	Pagrindinis	70,64	16,318	0,006	18
	Vidurinis	92,32			51
	Aukštesnysis	98,57			45
	Aukštasis kolegini	112,44			31
	Aukštasis universitetinis	120,03			37
	Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	97,81			21

Statistiškai reikšmingi skirtumai taip pat nustatyti tarp tėvų išsilavinimo ir specialistų bendradarbiavimo ($\chi^2=11,299$; $df=5$; $p=0,046$); užsiėmimų su vaikais ($\chi^2=11,541$; $df=5$; $p=0,042$); tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo ($\chi^2=16,318$; $df=5$; $p=0,006$). Tėvus, kurių išsilavinimas yra aukštasis universitetinis, labai skatintų įsitraukti į šeimų švietimo užsiėmimus didesnis specialistų bendradarbiavimas (vidurkio rangas 118,70) ir daugiau užsiėmimų su vaikais (vidurkio rangas 117,43), o tuos kurių išsilavinimas yra aukštasis kolegini – tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas

(vidurkio rangas 122,44), tai rodo, kad kuo aukštesnio išsilavinimo tėvai tuo juos labiau skatinantys veiksniai yra susiję su aktyvesniu bendradarbiavimu tarp jų ir specialistų bei pedagogų ir dažnesniais bendrais užsiėmimais su vaikais (žr. 38 lentelė).

Remiantis gautais rezultatais galima teigti, kad labiausiai ikimokyklinio ugdymo pedagogus ir tėvus įsitraukti į šeimų švietimo procesą skatinantys statistiškai reikšmingi veiksniai yra pagarba, tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas bei tėvų, pedagogų ir specialistų bendra sąveika, tačiau pedagogus taip pat skatintų tėvų aktyvumas, komandinis darbas, materialinės skatinimo priemonės, o tėvus – specialistų bendradarbiavimas, vaikų užimtumas ir bendri užsiėmimai su vaikais.

Apibendrinant gautus tyrimo rezultatus galima teigti, kad respondentai šeimų švietimą, Šilutės ikimokyklinio ugdymo įstaigose, vertina kaip vykdomą aktyviai, kurio tikslas yra visokeriopa pagalba šeimai, siekiant sėkmingos vaiko socializacijos. Dažniausiai šeimų švietimo organizavimu ir įgyvendinimu užsiima ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai, švietimo pagalbos specialistai, rečiau – administracija, rečiausiai – tėvai, lektoriai, vaiko teisių apsaugos specialistai, gydytojai ir kt. Šeimų švietimas yra dviejų krypčių, tačiau Šilutės ikimokyklinio ugdymo įstaigose vyrauja informacinio pobūdžio šeimų švietimas, o kryptingo edukacinio yra vykdomas rečiau. Naudojamos įvairios šeimų švietimo formos, dažniausiai – tradicinės ir netradicinės šventės, renginiai, informaciniai stendai, pokalbiai, pedagoginis konsultavimas, bendravimas virtualiose erdvėse, telefonu, el. paštu., tačiau daugumoje vertinimų pedagogų pozicija yra geresnė, o tėvų – neutrali. Respondentai sutinka, kad šeimų švietimas turi įtakos tėvų ir pedagogų bendradarbiavimui, o tinkamas jo modeliavimas galėtų tobulinti ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą. Šeimų švietimo sėkmė priklauso nuo komandos, dažniausiai ją sudaro ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo pedagogai, logopedai, tėvai ir vaikai, rečiau – švietimo pagalbos specialistai, lektoriai ir administracijos darbuotojai. Tačiau vienas iš svarbių aspektų šeimų švietimo įgyvendinimui yra specialistų trūkumas – švietimo pagalbos specialistų, visuomenės sveikatos priežiūros specialistų; vaiko teisių apsaugos specialistų, lektorių ir socialinių darbuotojų labai retas įsitraukimas. Formalias formas dažniausiai naudoja ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo pedagogai, švietimo pagalbos specialistai, administracijos darbuotojai, neformalias – tik ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo pedagogai. Šeimų švietimo sėkmei įtaką daro tam tikri socialiniai, ekonominiai ir psichologiniai veiksniai, tai didesnis šeimų aktyvumas, trūkstamų specialistų atsiradimas įstaigose, komandinio darbo, daugiau laiko ir didesnių lėšų, įsitikinimų ir elgesio pokyčių tėvams, o svarbiausia visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimas. Tačiau šie veiksniai skiriasi tarp respondentų kaip skatinantys aktyviau įsitraukti/dalyvauti – ikimokyklinio ugdymo pedagogus ir tėvus skatina pagarba, tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas bei tėvų, pedagogų ir specialistų bendra sąveika, tačiau pedagogus taip pat skatintų tėvų aktyvumas, komandinis darbas, materialinės skatinimo priemonės, o tėvus –

specialistų bendradarbiavimas, vaikų užimtumas ir bendri užsiėmimai su vaikais. Gauti tyrimo rezultatai pagrindžia šeimų švietimo modeliavimo svarbą, kuris padėtų tobulinti visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą siekiant vaiko gerovės.

Šeimų švietimo kaip proceso vertinimui įtakos turi respondentų demografiniai duomenys: tarp pedagogų dažniausiai vyrauja amžius, išsilavinimas, pedagoginė patirtis ir kvalifikacinė kategorija, tarp tėvų – amžius, išsilavinimas ir užimtumas. Šeimų švietimo aktyvumo vertinimui statistiškai reikšmingi skirtumai išryškėjo tarp vidutinio tėvų ir pedagogų amžiaus, bei aukštesnės pedagogų kvalifikacinės kategorijos. Šeimų švietimo kryptių vertinime statistiškai reikšmingos koreliacijos išryškėjo tarp tėvų amžius ir vertinimo, kad *kryptingas edukacinis švietimas vyksta rečiau nei informacinio pobūdžio; pedagogų aukštesnis išsilavinimas ir vidutinė pedagoginė patirtis* daro įtaką dažniau vertinant *kryptingą edukacinį švietimą kaip vykdomą aktyviau*, tačiau aukštesnė kvalifikacinė kategorija turi įtakos vertinant dažniau naudojamą *informacinio pobūdžio šeimų švietimą*. Šeimų švietimo formų dažnumo vertinime statistiškai reikšmingai pasiskirsto *pedagogų ir tėvų pozicijos*, pedagogai šeimų švietimo formas vertina kaip *vykdomas dažnai*, o tėvų pozicija dažniausiai yra *neutrali*, tačiau *demografiniai respondentų duomenys* pasirinkimams taip pat turi naudojamų *šimos švietimo formų vertinimui*, tai yra *jaunesni pedagogai* linkę naudoti *tradicines formas* šeimų švietimui, tačiau *aukštesnis išsilavinimas ir didėjanti patirtis*, kylanti *kvalifikacinė kategorija* daro įtaką formų įvairovei, tačiau *vyresnio amžiaus ikimokyklinio ugdymo pedagogai* dažnai vėl grįžta prie *tradicinių šeimų švietimo formų*, kurios apima grupinį lygmenį. *Demografiniai duomenys* turi įtakos respondentų pozicijai apie *šeimų švietimo įtaką tėvų ir pedagogų bendradarbiavimui*, o tinkamas jo modeliavimas galėtų tobulinti visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą, su tuo sutinka *jaunesnio amžiaus respondentai*, turintys *aukštesnį išsilavinimą*. Svarbiausių asmenų šeimų švietimo organizavime ir įgyvendinime statistiškai reikšmingi skirtumai išryškėjo tarp *tėvų ir pedagogų demografinių duomenų* vertinant *švietimo pagalbos specialistų ir administracijos*, tėvų svarbą: *tėvai rečiau* vertina *specialistų ir administracijos darbuotojų* svarbą, tačiau kuo jie vyresni arba jų užimtumas neribotas, tuo svarba tampa didesnė, o pedagogų pozicijos kinta vertinant tėvų svarbą – kuo *pedagogai jaunesni ir aukštesnio išsilavinimo*, tuo jie vertina *tėvus svarbesniais šeimų švietimo procese*. Dažniausiai pasirenkamų šeimų švietimui formų dažnumo vertinime *palankesnė pozicija yra pedagogų dėl išsilavinimo ir patirties*, nei tėvų, pedagogai vertina naudojamas savo, administracijos darbuotojų ir specialistų formas kaip naudojamas dažnai, o *tėvai – neutraliai* arba *retai*, išskyrus *ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo pedagogus*. Tačiau *skatinančių veiksmų vertinime pedagogų ir tėvų pozicijoms* daro įtaką jų *aukštesnis išsilavinimas ir amžius*, kuris labiau akcentuoja ne tik asmeninių, ekonominių poreikių patenkinimą, bet ir socialinių bei psichologinių, kaip prioritetinių, skatinančių įsitraukimą/dalyvavimą šeimų švietimo procese.

DISKUSIJA

Šeimos švietimas yra procesas, kuris reglamentuojamas įstatymine baze, o šeimos švietimo modeliavimas ir įgyvendinimas tiesiogiai susijęs su visų ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimu, kurį reglamentuoja ir jo svarbą akcentuoja *Vaiko teisių konvencija (1992)* ir Lietuvos dokumentai *Lietuvos Respublikos konstitucija (1992)*, *Lietuvos švietimo koncepcija (1992)*, *Švietimo įstatymas (2011)*, *Valstybinė švietimo 2013 – 2022 metų strategija (2014)*, *Lietuvos pažangos strategija 2030 (2012)*, *Šeimos stiprinimo įstatymas (2017)*. Todėl siekiant ištirti šeimos švietimo modeliavimo siekiant tobulinti ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą, buvo iškeltas mokslinis *probleminis klausimas: kokios yra šeimų švietimo modeliavimo galimybės tobulinant ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?* Atsižvelgiant į šį probleminį klausimą, buvo iškeltas magistrinio darbo tikslas - teoriškai ir empiriškai pagrįsti šeimų švietimo modeliavimo galimybes, tobulinant ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Siekiant šio tikslo, buvo atliktas empirinis tyrimas, Šilutės ikimokyklinio ugdymo įstaigose, kuriame dalyvavo 98 pedagogai ir 207 tėvai, kurių vaikai lanko Šilutės ikimokyklinio ugdymo įstaigas. Tyrimu buvo siekiama atskleisti šeimų švietimo modeliavimo realijas ir galimybes, tobulinant ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą, pedagogų ir tėvų požiūriu, o analizuojant ir interpretuojant rezultatus buvo remtasi humanistinės pedagogikos ir socialinio konstruktyvizmo teorijomis.

Gauti tyrimo rezultatai patvirtina teorinius teiginius apie šeimų švietimo procesą susijusį su visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimu, kurį galima tobulinti modeliuojant šeimų švietimą. Didžioji dauguma respondentų (pedagogų ir tėvų) švietimo tikslą apibūdina kaip visokeriopą pagalbą šeimai, siekiant sėkmingos vaiko socializacijos. Šis tikslas atliepia vaiko gerovės siekiamybę, kuri yra aktuali visai ikimokyklinio ugdymo bendruomenei. S. Jurgelevičienė ir G. Slušnienė (2018) šeimų švietimo tikslą taip pat apibūdina kaip orientuotą į visokeriopą pagalbą šeimai, siekiant sėkmingos vaiko socializacijos, tėvų švietimo gerinime ir partnerystės su tėvais kontekste, čia išryškėja bendradarbiavimo procesas ir savanorystės, asmeninio intereso veiksniai, kurie turi naudos patenkinant poreikius dėl vaiko gerovės siekimo ir teigiamų pasekmių tėvų ir pedagogų bendradarbiavimui. Šeimų švietimas vykstantis ikimokyklinio ugdymo įstaigose dažniausiai, pasak respondentų, dažniausiai yra organizuojamas ir įgyvendinamas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų, kurie kasdien tiesiogiai kontaktuoja su šeima, rečiau tuo užsiima specialistai ir administracija. Ši respondentų pozicija yra reali, nes kaip teigia D. Martišauskienė ir K. Traškelys (2017), šeimų švietimas siejasi su socialinių ir edukacinių paslaugų naudojimu ir pagalbos gavimu, nes šeimos turi teisę į informaciją, konsultavimą – švietimą,

įvairaus pobūdžio pagalbą ir paramą besirūpinant savo vaikais, suvokiant savo kaip tėvo vaidmens svarbą vaiko gyvenime, kritiškumą ir iniciatyvumą sprendimų priėmime, pareigų atlikime (Sanja, Danijela ir kt., 2019; Samara, Ioannidi, 2019), o ikimokyklinio ugdymo pedagogas yra profesionalas, kuris pasak B. Bitino (2013b), todėl tėvams patogiausia ją gauti iš pedagogo, kaip specialisto, kuriam patiki savo vaiką, vadinasi gali patikėti ir visą savo šeimą. Šeimų švietimo vertinimas yra objektyvus, tačiau dažniausiai įtakojamas respondentų pozicijos, 31 – 40 metų respondentai vertina šeimų švietimą kaip vykdomą aktyviai, dėl amžiui būdingų savybių (motyvacija, išitraukimas, savo socialinių, psichologinių poreikių tenkinimas), taip pat ir su pedagogų kvalifikacine kategorija, aukštesnės kategorijos pedagogai natūraliai patys daugiau dirba su tėvais ir vykdo šviečiamąją veiklą. Šie demografiniai rodikliai taip pat dominuoja respondentams vertinant informacinio ir kryptingo edukacinio šeimų švietimo dažnumą, nors daugumos respondentų pozicijos sutinka, tačiau tėvai kryptingą edukacinį švietimą vertina kaip vykdomą rečiau nei pedagogai, čia tėvų amžius lemia poziciją dėl pačių tėvų suinteresuotumo, o štai pedagogų pozicija kinta dėl amžiaus, vyresniems pedagogams pakankamas yra vykdomos šeimų švietimas, o jaunesni ir vidutinę patirtį turintys (11 – 20 metų) bei aukštesnio išsilavinimo pedagogai taip pat pritaria tėvų pozicijai dėl rečiau vykdomo kryptingo edukacinio šeimų švietimo. Pasak I. Leliūgienės ir G. Simanavičiūtės (2010) šeimų švietimas yra dviejų krypčių, dėl ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių pozicijų ir gaunamos naudos: informacinio pobūdžio šeimų švietimas – kai tėvai yra paslaugų gavėjai ir jų švietimas apsiriboja informacijos turėjimu, gavimu ir gausinimu (Martišauskienė, Traškelys, 2017; Jurgelevičienė, Slušnienė, 2018); kryptingas edukacinis šeimų švietimas – kai tėvai yra paslaugų teikėjai ir gavėjai, o švietimas yra orientuotas ne tik į informacijos sklaidą, bet ir patirties gausinimą, požiūrių, vertybių plėtotę, kompetencijų ugdymą ir lavinimą, tėvų išitraukimą, pedagoginę savišvietą, santykių tarp pedagogo ir tėvų formavimą ir gerinimą, teigiamus rezultatus vaikų atžvilgiu (Leliūgienė, Simanavičiūtė, 2010; Kovienė, 2017; Thompson, Marvin, Knoche, 2017; Jurgelevičienė, Slušnienė, 2018; Sanja, Danijela ir kt., 2019). Todėl jaunesni tėvai ir pedagogai, norėdami gauti ne tik informaciją apie savo vaiką, bet ir įgyti tam tikrų įgūdžių vaiko gerovės siekimui vertina kryptingą edukacinį šeimų švietimą, kaip nepatenkinantį poreikio. Šeimų švietime svarbūs yra ne tik jo dalyviai, organizatoriai, bet ir pasirenkamos šeimų švietimo formos, kurios turi būti patrauklios ne tik tėvams, bet ir asmenims, kurie rūpinasi šeimų švietimu, nes turi įtakos visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimui, didžioji dalis pedagogų, turinčių aukštesnę kvalifikacinę kategoriją, visas šeimų švietimo formas vertina kaip vykdomas dažnai, tačiau tėvų pozicijai daro įtaką jų užimtumas ir išsilavinimas, aukštesnio išsilavinimo tėvų požiūris yra geresnis, o neturinčių darbo dažniau lieka neutrali. Šias respondentų pozicijas ir pasirinkimus šeimų švietimo formų vykdymo dažnumo kontekste pagrindžia ir teorinės išvalgos, *Ikimokyklinio ugdymo metodinėse rekomendacijose*

(2015) ir pasak I. Vietienės, D. Malinauskienės (2015), S. M. Sanja, B. T. Danijela ir kt., (2019), L. Liukinevičienės, V. Paulauskienės (2019) kokybiškas ir priimtinas kiekvienam bendradarbiavimas priklauso tik nuo bendradarbiavimo metodų, atitinkančių įvairus asmeninius ir socialinius šeimų ypatumus, tokius kaip išsilavinimas, įsitraukimas, socialinė padėtis, santykis su vaiku ir pan., pedagogo profesinės kompetencijos, kitų specialistų įsitraukimas, nes jie padeda užtikrinti bendradarbiavimo raišką ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenėje. Iš šių autorių įžvalgų galima konstatuoti, kad šeimų švietimas turi įtakos tėvų ir pedagogų bendradarbiavimui, tam antrina didžioji dalis respondentų, o pritarimui įtakos taip pat turi amžius ir išsilavinimas. Didžioji dalis respondentų sutinka, kad tinkamai modeliuojamas šeimų švietimas taip pat tobulintų ir visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą, nes kaip teigia K. Kovaitė (2016) modeliuojamos sąveikos ir procesai yra mažiau biurokratiškas, leidžia pasinaudoti visų dalyvių kompetencijomis ir ištekliais, yra pagrįstas pasitikėjimu, dėl to yra lengviau priimamas bendruomenės, gali sudaryti prielaidas efektyviau teikiamoms kompleksinėms paslaugoms ankstyvojo amžiaus vaikams ir šeimoms, skatinama ankstyvoji intervencija šeimoms, įgalinama tėvų ir pedagogų partnerystė, atsiranda balansas tarp paslaugų teikimo ir lygiaverčio šeimų įsitraukimo, paslaugos modernizuojamos ir plėtojamos. Visas šeimų švietimas vyksta tam tikromis formomis bendradarbiaujant ir sąveikaujant, nuo to priklauso šeimų švietimo sėkmė, poreikio patenkinimas atliepiant situaciją ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, tačiau pasak respondentų dažniau formalias švietimo formas naudoja pedagogai, administracijos darbuotojai, švietimo pagalbos specialistai, o neformalias - tik pedagogai. S. Burvytė (2017) teigia, kad renkantis bendradarbiavimo metodus tarp ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių iš anksto yra numatoma proceso eiga, kurios yra tikslingai siekiama, o kiekvienas metodas suponuoja sąmoningą tikslą, kurį siekiama įgyvendinti per tam tikrą veiklą (veiksmų sistemą), pasirenkant tinkamiausias priemones, objekto kitimo procesą ir pasiektą tikslą (metodo taikymo rezultata), be kurio iš viso neįmanoma subjekto veikla, čia atsiskleidžia pedagogo profesinės kompetencijos, patirtis ir tobulėjimas, siekiant tobulinti bendradarbiavimą tarp visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių. Pedagogų pozicijas ir naudojamas šeimų švietimo formas nulemia amžius, išsilavinimas, patirtis įstaigoje ir kvalifikacinė kategorija, tėvų – išsilavinimas, užimtumas, kuo pedagogų išsilavinimas aukštesnis, tuo jie daugiau naudoja įvairesnių šeimų švietimo formų, o aukštesnio išsilavinimo tėvai taip pat jose dalyvauja, tačiau užimtumas turi įtakos įsitraukiant į neformalius užsiėmimus, jais gali dažniau jais gali pasinaudoti nedirbantys tėvai. Šeimų švietimo įgyvendinimui ir esamo ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių poreikių patenkinimui reikalingi tam tikri socialiniai, ekonominiai ir psichologiniai veiksniai, respondentai išskiria šeimų aktyvumas, trūkstamų specialistų atsiradimas įstaigoje, komandinio darbo, daugiau laiko ir didesnių lėšų, įsitikinimų ir elgesio pokyčių tėvams, o svarbiausia visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo, o pasirinkimams įtakos

turi jų amžius, išsilavinimas, užimtumas, patirtis. *Ikimokyklinio ugdymo metodinėse rekomendacijose* (2015) teigiama, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigose vykstančiame bendradarbiavime išryškėjantys tokie esminiai aspektai kaip santykiai ir jų įvairovė (tėvai + pedagogai + vaikai), vertybių sistema, partnerystė, edukacinė ir socialinė aplinka, komandinis darbas, motyvacija, įvairios veiklos vadybiniai ir projektiniai komponentai (planavimas, organizavimas, vadovavimas, kontrolė, refleksija ir pan.), specifiniai veiklos metodai, kurie netinka visiems grupės ar bendruomenės nariams, nes visi individai yra skirtingi, dėl tam tikrų asmeninių, socialinių, psichologinių ir kt. aspektų ir juos veikiančių veiksnių, tokių kaip išsilavinimas, socialinė padėtis ir pan. Gauti rezultatai susiję su K. Kovaitės (2016); S. Burvytės (2017); P. Thompson, Ch. Marvin, L. Knoche (2017); D. Martišauskienės, K. Traškeliu (2017); S. Jurgelevičienės, G. Slušnienės (2018); S. M. Sanja, B. T. Danijela ir kt. (2019); E. Samara, V. Ioannidi (2019); I. Vietienės, D. Malinauskienės (2015), L. Liukinevičienės, V. Paulauskienės (2019) tyrimais ir patvirtina šeimų švietimo modeliavimo galimybes, siekiant bendradarbiavimo tobulinimo, kuris kaip natūralus procesas suponuoja šeimų švietimo poreikį.

Praktinė tyrimo reikšmė - teorinės ir praktinės tyrimo sąsajos įrodo, kad šeimų švietimas yra vykstantis, bendradarbiavimo inicijuotas procesas, kuris gali tobulinti bendradarbiavimą, tačiau tam reikalingas tikslingas šeimų švietimo modeliavimas, atliepiantis ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenės poreikius, problemas ir kt., o sukurtas modelis gali padėti koreguojant šeimų švietimą ikimokyklinio ugdymo įstaigose, siekiant tobulinti bendradarbiavimą tarp visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių. Hipotetinis teorinis šeimų švietimo modelis buvo bandytas praktiškai taikyti tyrėjo darbovietėje nuo 2020 m. rugsėjo mėn., tačiau dėl paskelbto karantino projektas buvo sustabdytas, tad pristatyti ir pateikti šio projekto rezultatų negalime. Tačiau projekto eigos pasiekimai įrodė, kad tikslingai modeliuojamas šeimų švietimas ne tik naudingas pageidaujamai intervencijai, tačiau taip pat tobulina bendradarbiavimą tarp visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių.

Tyrimo tęstinumo kryptys galimos siekiant išsiaiškinti pokyčius pritaikius hipotetinį šeimų švietimo modelį ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo tobulinimo kontekste; šeimų švietimo kaip proceso kaitos ikimokyklinio ugdymo programose kaip vienos svarbiausių sričių, kuri galėtų tapti kryptingo edukacinio pobūdžio programa šeimų švietimui ir pan. Tyrimo ribotumai susiję su gautų tyrimo metu gautų rezultatų panaudojimu dėl apimtųjų reikalavimų, paskelbtu karantinu valstybėje.

IŠVADOS

1. *Bendradarbiavimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje remiasi visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių sąveika, edukacinės ir socialinės aplinkos kontekste, veikiant asmeniniams bei socialiniams ypatumams, pasirenkant situacijai tinkamiausius bendradarbiavimo metodus. Dažniausiai naudojami bendradarbiavimo metodai skirstomi trimis lygmenimis: individualiu, grupiniu ir kolektyviniu. Ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių sąveikoje atsirandančios probleminės sritys daro įtaką pačiam bendradarbiavimui. Šeimų švietimas yra viena sričių, kuriai skiriama mažiausiai laiko, savanorystės, įsitraukimo ir pan., tačiau paliečia visus ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvius, dėl to tinkamai modeliuojant šeimų švietimą, atsiranda galimybė tobulinti ir visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą.*

2. *Hipotetiniame teoriniame šeimų švietimo modelyje šeimų švietimas vaizduojamas kaip procesas, kuriame svarbiausi dalyviai yra ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenė. Ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą veikia skirtingi socialiniai, asmeniniai ir psichologiniai veiksniai. Šeimų švietimo modeliavimo svarbą grindžia situacijos analizė įstaigoje, o svarbiausi etapai yra veiklų planavimas, programos kūrimas komandoje, tinkamai parinktos šeimų švietimo formos. Šeimų švietimo programos įgyvendinime atsiranda ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių tarpusavio sąveika, kuri daro įtaką pageidaujamai intervencijai, rezultatas – intervencijos gavėjas geba keisti savo gyvenimo, auklėjimo, emocijų valdymo ar kitos srities elgesį, poziciją. Grįžtamasis šeimų švietimo proceso ryšys - suvokimas apie patį pokytį. Vaiko gerovė yra svarbiausias šeimų švietimo rezultatas, kurio užtikrinimas įmanomas modeliuojant šeimų švietimą, todėl pateikiamas hipotetinis teorinis šeimų švietimo modelis gali tobulinti ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą.*

3. *Šilutės ikimokyklinio ugdymo įstaigose vykdomo šeimų švietimo tikslas yra visokeriopa pagalba šeimai, siekiant sėkmingos vaiko socializacijos. Šeimų švietimas yra vykdomas dažnai, tačiau nepakankamai. Dominuoja informacinio pobūdžio šeimų švietimas, o kryptingo edukacinio - vyksta retai. Svarbiausi asmenys šiame procese yra pedagogai, specialistai, administracijos darbuotojai. Formalias šeimų švietimo formas dažniausiai naudoja pedagogai, specialistai, administracijos darbuotojai, neformalias - tik pedagogai. Respondentai pritaria, kad šeimų švietimas turi įtakos tėvų ir pedagogų bendradarbiavimui, o tinkamas jo modeliavimas gali tobulinti ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą. Atskleistas pozityvesnis pedagogų, nei tėvų požiūris, specialistų trūkumas, respondentus skatinantys įsitraukti/dalyvauti veiksniai įrodo, kad Šilutės ikimokyklinio ugdymo įstaigose šeimų švietimui reikalingas tinkamas modeliavimas, tenkinantis visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių poreikius ir lūkesčius.*

REKOMENDACIJOS

1. Šilutės ikimokyklinio ugdymo *įstaigų vadovams* (direktoriams ir pavaduotojams ugdymui) rekomenduotume pasinaudoti hipotetiniu teoriniu šeimų švietimo modeliu: atlikti situacijos analizę įstaigoje, išsiaiškinti problemines sritis, išsiaiškinti poreikius ir lūkesčius, veiksnius darančius įtaką ikimokyklinio ugdymo bendruomenės įsitraukimui; sudaryti šeimų švietimo komandą iš skirtingų specialistų, pedagogų ir tėvų, bei pačios administracijos darbuotojų; nuolat planuotai refleksuoti, įvertinti šeimų švietimo eigą, pokyčius, trukdžius, taip tobulinant visų bendradarbiavimą ir natūralų šeimų švietimo proceso tęstinumą.

3. Šeimų švietime dalyvaujantiems *ikimokyklinio ugdymo pedagogams* rekomenduotume skleisti savo gerąją patirtį, akademines žinias, kurias nuolat atnaujina kvalifikacinių seminarų metu organizuojant paskaitas tėvams ir kitiems pedagogams.

Literatūra

1. Aubrey C., David T. ir kt. 2000. Early childhood educational research: issues in methodology and ethics [interaktyvus]. Routledge [žiūrėta 2020 m. vasario 23 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ebookcentral.proquest.com/lib/klaipeda-ebooks/detail.action?docID=254415>>.
2. Bagdanavičienė L., Šerėnienė S. ir kt. 2016. Ikimokyklinio ugdymo pedagogas XXI amžiaus kryžkelėse: profesinė sąveika su Z karta [interaktyvus]. Tarptautinė mokslinė praktinė konferencija/Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo problematika [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 8 d.]. 13 - 17 p. Prieiga per internetą:<<https://core.ac.uk/download/pdf/75821367.pdf#page=115>>.
3. Bajoriūnas Z. 2004. Šeimos ugdymo mokslas ir praktika. Vilnius: Kronta.
4. Barkauskienė R., Zacharevičienė A. 2019. Darbas su vaikais, turinčiais elgesio ir emocinių sunkumų bei sutrikimų. Vilnius: Nacionalinė švietimo agentūra.
5. Berns R. M. 2009. Vaiko socializacija//šeima, mokykla, visuomenė. Vilnius: Poligrafija ir informatika.
6. Bitinas B. 2006. Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas. Vilnius: Kronta.
7. Bitinas B. 2013a. Rinktiniai edukologijos raštai. III tomas. Vilnius: Edukologija.
8. Bitinas B. 2013b. Rinktiniai edukologijos raštai. I tomas: Ugdymo filosofija. Ugdymo idėjos ir problemos. Vilnius: Edukologija.
9. Bitinas B. 2013. Rinktiniai edukologijos raštai. II tomas. Vilnius: Edukologija.
10. Bitinas B., Rupšienė L., Žydžiūnaitė V. 2008. Kokybinių tyrimų metodologija. Klaipėda: S. Jokūžio leidykla.
11. Blandė A., Gudeliene E. 2018. Ypatingas vaikas: vienas ar kiekvienas? Kaip sėkmingai ugdyti savo vaiko asmenybę. Vilnius: Šviesa.
12. Boller A. 2012. Mano vaikas pradeda lankyti darželį. Vilnius: Gimtasis žodis.
13. Burbienė A., Mazolevskienė A. 2018. Tėvų edukacija vaikų kūrybiškumui ugdyti šeimoje [interaktyvus]. Pedagogika, Nr. 4, T. 132 [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 8 d.]. 115 – 129 p. Prieiga per internetą: <<http://www.pedagogika.leu.lt/index.php/Pedagogika/article/view/1140/423>>.
14. Burké A. 2019. Mokyklos estetinės ugdymo(si) aplinkos ir mokinių meninės saviraiškos sąsajos [interaktyvus]. Acta Paedagogica Vilnensia, Vol.42 [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 9 d.]. 99 – 128 p. Prieiga per internetą: <<http://www.zurnalai.vu.lt/acta-paedagogica-vilnensia/article/view/13286/12153>>.

15. Burvytė S. 2014. Apie kokybišką pedagogo sąveiką su vaiko tėvais. [interaktyvus]. [žiūrėta 2018 m. sausio 3 d.]. Prieiga per internetą:<<https://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/specialistams/apie-kokybiska-pedagogo-saveika-su-vaiko-tevais/17553>>.
16. Burvytė S. 2016. Tėvų, auginančių ikimokyklinio amžiaus vaikus, pozityvios tėvystės suvokimas [interaktyvus]. Socialinis ugdymas, Nr. 3(44) [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 8 d.]. 36 – 57 p. Prieiga per internetą: < <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2016~1497363561217/J.04~2016~1497363561217.pdf>>.
17. Burvytė S. 2013. Šeimos ir ikimokyklinių ugdymo institucijų bendradarbiavimas: pozityviosios tėvystės skatinimo aspektas [interaktyvus]. Socialinis ugdymas, Nr. 3(35) [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 3 d.]. 122 – 136 p. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2013~1408445717712/J.04~2013~1408445717712.pdf>>.
18. Burvytė S. 2017. Ugdytojų pozityvus edukacinis pokalbis kaip ikimokyklinio amžiaus vaikų harmoningo ugdymosi užtikrinimo sąlyga [interaktyvus]. Socialinis ugdymas, Nr. 3(47) [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 8 d.]. 6 – 23 p. Prieiga per internetą: < <http://socialinisugdymas.leu.lt/index.php/socialinisugdymas/article/view/206/191>>.
19. Burvytė S., Sinicė A. 2017. Etnokultūrinio ugdymo ankstyvojoje vaikystėje modeliavimas [interaktyvus]. Socialinis ugdymas, Nr. 2, T. 46 [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 10 d.]. 74 – 88 p. Prieiga per internetą:< <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2017~1519313150035/J.04~2017~1519313150035.pdf>>.
20. Dabartinis lietuvių kalbos žodynas. 1993. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
21. Edwards C. P., Kutaka T. Sh. 2015. Diverse Perspectives of Parents, Diverse Concepts of Parent Involvement and Participation: Contrasts between Italy and the United States [interaktyvus]. Digital Commons @ University of Nebraska – Lincoln. Psychology Department of Faculty Publications, Department of Psychology [žiūrėta 2018 m. lapkričio 3 d.]. 1 – 36 p. Prieiga per internetą:<<https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1670&context=psychfacpub>>.
22. Gedvilienė G., Kankevičienė L. 2014. Informacinės visuomenės technologijos ir jų kaita švietimo sistemoje [interaktyvus]. Vilnius: VDU. [žiūrėta 2019 m. gegužės 23 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.vdu.lt/wp-content/uploads/2014/09/2014-Informacines-visuomenes-technolog_20p.pdf>.
23. Griciūnaitė E. 2016. Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas tobulinant ugdymo kokybę ikimokyklinio ugdymo įstaigoje [interaktyvus]. Tarptautinė mokslinė praktinė konferencija/Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo problematika

- [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 8 d.]. 79 - 85 p. Prieiga per internetą: <[https://core.ac.uk/download/pdf/75821367 .pdf#page=115](https://core.ac.uk/download/pdf/75821367.pdf#page=115)>.
24. Jovaiša L. 2011. Edukologija. I tomas: Edukologijos įvadas. Edukologijos pradmenys. Vilnius: Agora.
  25. Jovaiša L. 2007. Enciklopedinis edukologijos žodynas. Vilnius: Gimtasis žodis.
  26. Jurgelevičienė S., Slušnienė G. 2018. Pedagoginis tėvų konsultavimas – viena iš sėkmingo bendradarbiavimo sąlygų [interaktyvus]. „Studijos-verslas-visuomenė: dabartis ir ateities įžvalgos III“, Tarptautinės konferencijos mokslinių straipsnių rinkinys [žiūrėta 2019m. rugsėjo 10 d.]. 45 – 54 p. Prieiga per internetą: <https://www.kvk.lt/file/manual/Studijos-verslas-visuomene_2018.pdf#page=45>.
  27. Juškienė V., Stasiulienė V. 2019. Mokyklos ir šeimos komunikacinis modelis [interaktyvus]. Pedagogika, T.133, Nr. 1 [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 4 d.]. 227 – 247 p. Prieiga per internetą: <<http://pedagogika.leu.lt/index.php/Pedagogika/article/view/1237/445>>.
  28. Kanopienė V., Mikulionienė S. ir kt. 2015. Lietuvos šeima Europos kontekste. Monografija. Vilnius: MRU.
  29. Kardelis K. 2016. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
  30. Klaipėdos universiteto senatas. 2010. Klaipėdos universiteto studentų savarankiškų rašto ir meno darbų bendrųjų reikalavimų aprašas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.ku.lt/svmf/wp-content/uploads/sites/7/2016/10/KKK_KU_Senato_nutarimas.pdf>.
  31. Kornilavičienė I., Bagdonas A. 2016. Tėvų požiūris į vaikų adaptaciją priešmokyklinio ugdymo grupėse [interaktyvus]. Tarptautinė mokslinė praktinė konferencija/Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo problematika [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 8 d.]. 115 - 124 p. Prieiga per internetą: <[https://core.ac.uk/download/pdf/75821367 .pdf#page=115](https://core.ac.uk/download/pdf/75821367.pdf#page=115)>.
  32. Kovaitė K. 2016. Kompleksinės pagalbos ankstyvojo amžiaus vaikams ir šeimoms modeliavimo prielaidos [interaktyvus]. Socialinis ugdymas, Nr. 3, T. 44 [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 10 d.]. 72 – 87 p. Prieiga per internetą:<<http://www.socialinisugdymas.leu.lt/index.php/socialinisugdymas/article/view/181/168>>.
  33. Koviene S. 2017. Tėvų švietimas ikimokyklinėse ugdymo įstaigose: lūkesčiai ir realybė [interaktyvus]. Andragogika, Nr. 1 (8) [žiūrėta 2018 m. spalio 16 d.], 144 – 158 p. Prieiga per internetą: <<http://journals.ku.lt/index.php/andragogy/article/download/1723/pdf>>.
  34. Kurienė A. 2017. Kaip užauginti žmogų: Mintys iš vaikų psichologo smėlio dėžės. Vilnius: Alma littera.

35. Legkauskas V. 2008. Socialinė psichologija. Vilnius: VAGA.
36. Leliūgienė I., Simanavičiūtė G. 2010. Pedagoginis tėvų švietimas kaip sėkmingos vaikų socializacijos prielaida [interaktyvus]. Socialinis darbas, Nr. 9 (1) [žiūrėta 2018 m. spalio 31 d.], 114 – 121 p. Prieiga per internetą:<<https://www3.mruni.eu/ojs/social-work/article/viewFile/954/911>>.
37. Leliūgienė I., Kaušlyienė A. ir kt. (2015) Klasės auklėtojo ir vaikų globos namų socialinio pedagogo bendradarbiavimas [interaktyvus]. Socialinis ugdymas, Vol 40, Nr.1 [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 3 d.], 82 – 98 p. Prieiga per internetą: <<http://socialinisugdymas.leu.lt/index.php/socialinisugdymas/article/view/138/125>>.
38. Lietuvos Respublikos piliečių referendumas. 1992. Lietuvos Respublikos Konstitucija [interaktyvus]. Nr.33-1014 [žiūrėta 2020 m. vasario 3d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>>.
39. Lietuvos Respublikos seimas. 2012. Lietuvos pažangos strategija “Lietuva 2030” [interaktyvus]. [žiūrėta 2018 m. lapkričio 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/2030.pdf>>.
40. Lietuvos Respublikos seimas. 2017. Lietuvos Respublikos šeimos stiprinimo įstatymas [interaktyvus]. Nr. XIII-700 [žiūrėta 2018 m. lapkričio 5 d.]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/71039aa2b98511e7967a9645b537eb05?jfwid=-19syzx6keq>>.
41. Lietuvos Respublikos seimas. 1996. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas [interaktyvus]. Nr.I-1234 [žiūrėta 2020 m. vasario 3 d.]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.26397/asr>>.
42. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. 2018. Įsakymas dėl savivaldybės bendro darbo su šeimomis organizavimo ir koordinavimo rekomendacijų patvirtinimo [interaktyvus], Nr. A1-428 [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/659b15729bad11e8aa33fe8f0fea665f?jfwid=-eo13tlszt>>.
43. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. 2015. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras.
44. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. 2005. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 4 d.]. Prieiga per internetą:< <https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/ikimokyklinio%20ugdymo%20programos%20kriteriju%20aprasas1%20g.doc.pdf>>.

45. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. 2018. Įsakymas dėl pedagogų rengimo reglamento patvirtinimo [interaktyvus]. Nr. V-501 [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 9 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=12340f50630811e8acbae39398545bed>>.
46. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. 2006. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programoms rengti [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/Visas.pdf>>.
47. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. 1992. Lietuvos švietimo koncepcija [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. sausio 8 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/koncepcija1.htm>>.
48. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. 2005. Pavyzdinis auklėtojo pareigybės aprašas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.smm.lt/web/lt/smm-svietimas/svietimo-sistema-ikimokyklinis-ugdymas>>.
49. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. 2014. Valstybinė švietimo 2013 – 2022 metų strategija [interaktyvus]. [žiūrėta 2018 m. lapkričio 5 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/02/Valstybine-svietimo-strategija-2013-2020_svietstrat.pdf>.
50. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas [interaktyvus]. 2011. Nr. XI-1281. [žiūrėta 2018 m. spalio 29d.]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105>>.
51. Liukinevičienė L., Paulauskienė V. 2019. Nauji viešųjų paslaugų teikimo būdai ir kanalai ikimokyklinio ugdymo įstaigose [interaktyvus]. Socialiniai tyrimai, Vol. 42 (1). [žiūrėta 2020 m. sausio 8 d.]. 50 – 65 p. Prieiga per internetą: <<https://journals.su.lt/socialiniai-tyrimai/article/view/264/181>>.
52. Lukoševičiūtė A. 2017. Pedagoginės pagalbos vaikams galimybės: tėvų psichopatologijos atvejis [interaktyvus]. Tiltai, Nr. 1, Vol. 76 [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 8 d.]. 143 – 153 p. Prieiga per internetą: <<http://journals.ku.lt/index.php/tiltai/article/view/1519/pdf>>.
53. Masiliauskienė E., Bagdonaitė A. 2012. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimas(is) institucijos veiklos strateginio planavimo kontekste [interaktyvus]. Mokytojų ugdymas, Nr. 19(2) [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 9 d.]. 93 – 112 p. Prieiga per internetą: <<http://ezproxy.biblioteka.ku.lt:3671/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=e1990a39-1417-4e7a-b330-85ec044e2a6f%40pdc-v-sessmgr04>>.
54. Martišauskienė D. 2012. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybė – vienas pedagogų veiklos profesionalumą lemiančių veiksnių [interaktyvus]. Tiltai, Nr. 2 [žiūrėta 2018 m.

- spalio 31 d.], 109 – 123 p. Prieiga per internetą: < <http://journals.ku.lt/index.php/tiltai/article/view/409/380>>.
55. Martišauskienė D., Trakšelys K. 2017. Švietimo paslaugų kokybės valdymo vertinimas. Tėvų požiūris [interaktyvus]. Tiltai, Nr. 2 [žiūrėta 2018 m. spalio 26 d.]. 103 – 118 p. Prieiga per internetą: < <http://journals.ku.lt/index.php/tiltai/article/view/1606/pdf>>.
  56. Monkevičienė O., Banevičiūtė B. ir kt. 2015. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras.
  57. Murauskienė R. 2017. (Ne)Tobulos mamos užrašai. Vilnius: Alma littera.
  58. Nitecki E. 2015. Integrated School–Family Partnerships in Preschool: Building Quality Involvement Through Multidimensional Relationships [interaktyvus]. School Community Journal, Vol. 25, No. 2 [žiūrėta 2018m. lapkričio 3 d.]. 195 – 219 p. Prieiga per internetą:< <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1085725.pdf>>.
  59. Rimkienė – Vyšniauskytė J., Liobikienė T. N. 2012. Gebėjimai socialinio darbo praktikoje (tėvystės ir vaikų socialinių gebėjimų lavinimas). Kaunas: VDU.
  60. Pečiulienė L. 2014. Šeima ir darželis: kelias į partnerystę. [interaktyvus]. [žiūrėta 2018 m. sausio 3 d.]. Prieiga per internetą:<<https://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/specialistams/seima-ir-darzelis-kelias-i-partneryste/18236>>.
  61. Piliėčių referendumas. 1992. Lietuvos Respublikos konstitucija [interaktyvus]. Nr. 220-0. [žiūrėta 2018 m. lapkričio 5 d.]. Prieiga per internetą:<<http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>>.
  62. Pranevičienė B., Vasiliauskienė V. 2017. Tėvų kaip švietimo proceso dalyvių teisių ir pareigų įgyvendinimo problemos [interaktyvus]. Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka, 2017 (18) [žiūrėta 2018 m. spalio 31 d.]. 277 – 293 p. Prieiga per internetą: <<https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/15093/Pranevi%C4%8Dien%C4%97.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>.
  63. Purvaneckienė G. 2002. Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. vasario 3 d.]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/rs/legalact/TAP/TAIS.193894/#_ftn2>.
  64. Puškorius S. 2007. Bendradarbiavimo efektyvumas [interaktyvus]. Viešoji politika ir administravimas, Nr. 20 [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 3 d.]. 24 – 27 p. Prieiga per internetą: < <https://repository.mruni.eu/ds2/stream/?#/documents/0089c338-8dcb-4b84-b131-98830a7a3f45/page/1>>.
  65. Rupšienė L., Rutkienė A. 2016. Edukacinis eksperimentas. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

66. Samara E., Ioannidi V. 2019. The transition from Greek kindergarten to primary school: the role of parents and their collaboration with teachers for early intervention – exploiting Bronfenbrenner's views [interaktyvus]. *European Journal of Alternative education studies*, Vo.4, Iss.2 [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 8 d.]. 19 – 32 p. Prieiga per internetą: <<https://oapub.org/edu/index.php/ejae/article/view/2478/5116>>.
67. Sanja S. M., Danijela B. T. ir kt. 2019. Influence of in-service preschool teacher 'education on their perceived competences for counselling parents [interaktyvus]. *CEPS Journal* 9 (2019) 1 [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 8 d.]. 27 – 43 p. Prieiga per internetą: <https://www.pedocs.de/volltexte/2019/17088/pdf/cepsj_2019_1_SkocicMihic_et_al_Influence_of_in-service_preschool_teachers_education.pdf>.
68. Slušnys L., Šukytė D. 2016. *Ką gali mokytojas*. Vilnius: Tyto alba.
69. Smilgienė J., Jonaitienė D. 2019. Vaikų elgesio kultūros ugdymo(si) būdai ir metodai Radviliškio „X“ ikimokyklinio ugdymo įstaigoje (atvejo analizė) [interaktyvus]. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, Nr. 49 (1) [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 4 d.]. 16 – 26 p. Prieiga per internetą: <<https://journals.su.lt/jmd/article/view/212/147>>.
70. Stoncelytė R., Masiliauskienė E. 2019. Ankstyvojo amžiaus vaikų adaptacijos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ypatumai (Kauno miesto atvejis) [interaktyvus]. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, Nr. 49 (2) [žiūrėta 2020 m. sausio 8 d.]. 29 – 35 p. Prieiga per internetą: <<https://journals.su.lt/jmd/article/view/237/172>>.
71. Targamadžė V., Žibėnienė G. 2018. Geros mokyklos pažangos sampratos naratyvas [interaktyvus]. *Socialinis ugdymas*, T. 49. Nr. 2 [žiūrėta 2019 m. kovo 16 d.]. 23 – 31 p. Prieiga per internetą: <<http://socialinisugdymas.leu.lt/index.php/socialinisugdymas/article/view/235/218>>.
72. Thompson P., Marvin Ch., Knoche L. 2017. Promoting Partnerships with Parents in Preschool Programs: Does the Number of Classroom Sessions a Day Matter [interaktyvus]? *Dialog*, 20(1) [žiūrėta 2018 m. lapkričio 3 d.]. 112 – 116 p. Prieiga per internetą: <<https://journals.uncc.edu/dialog/article/view/760/697>>.
73. Traškelys K., Martišauskienė D. 2019. Socialinės stratifikacijos apraiškos švietimo institucijose: Lietuvos atvejis [interaktyvus]. *Filosofija. Sociologija*. T. 30. Nr. 4 [žiūrėta 2020 m. vasario 2 d.]. 272 – 276 p. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2019~1580107376219/J.04~2019~1580107376219.pdf>>.
74. Vaiko teisių konvencija [interaktyvus]. 1992. [žiūrėta 2018m. lapkričio 5 d.]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.19848>>.
75. Valackienė A. 2004. *Sociologinis tyrimas*. Kaunas: Technologija.

76. Vietienė I. 2015. Tėvų išgyvenimai vaikui pradėjus lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigą [interaktyvus]. Mokytojų ugdymas, Nr. 25 (2) [žiūrėta 2019 m. rugsėjo 3d.]. 97 – 108 p. Prieiga per internetą: < <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2015~1480845002580/J.04~2015~1480845002580.pdf>>.
77. Vietienė I., Malinauskienė D. 2015. Tėvų požiūris į bendradarbiavimo raišką ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje [interaktyvus]. Mokytojų ugdymas, Nr. 24 (1) [žiūrėta 2019 m. rugpjūčio 21 d.]. 101 – 113 p. Prieiga per internetą: < <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2015~1442995921319/J.04~2015~1442995921319.pdf>>.
78. Žydžiūnaitė V. 2011. Baigiamojo darbo rengimo metodika [interaktyvus]. Mokomoji knyga [žiūrėta 2020 m. sausio 11 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2012_Baigiamojo_darbo_metodologija.pdf>.

PRIEDAI

ANKETA PEDAGOGAMS

Gerb. Respondente,

Klaipėdos universiteto, šeimos edukologijos ir vaiko teisių apsaugos, magistrantūros studijų, II kurso studentė, Vidmantė Miliauskaitė - Mencė, atlieka tyrimą, kurio tikslas - *išsiaiškinti Jūsų požiūrį į šeimų švietimo modeliavimą siekiant tobulinti ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą*. Jūsų ikimokyklinio ugdymo įstaiga buvo atrinkta, nes yra tiriamas Šilutės miesto atvejis. Būtų labai malonu, kad atsakytumėte į anketos klausimus, nes Jūsų nuomonė labai svarbi. Atsakydami į klausimus užtruksite apie 10 - 15 min. Apklausa anoniminė, tad nei vardo, nei pavardės užrašyti nereikia. Užtikriname, jog duomenys bus panaudoti tik apibendrinti. Atsakydami į anketos klausimus, pažymėkite Jums tinkantį atsakymo variantą - x.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

1. Koks yra šeimų švietimo tikslas jūsų įstaigoje (pažymėkite tik vieną Jums tinkamą atsakymo variantą)?

- Šeimų ir pedagogų bendradarbiavimo tobulinimas;
- Visokeriopa pagalba šeimai, siekiant sėkmingos vaiko socializacijos;
- Šeimų švietimas pozityvios tėvystės, auklėjimo, šeimos modelio ir kt. klausimais;
- Šeimų įsitraukimas į ugdymo proceso organizavimą ir jo kokybės siekimą.

2. Kurie asmenys dažniausiai organizuoja ir įgyvendina šeimų švietimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, kurioje Jūs dirbate (pažymėkite Jums tinkamus atsakymo variantus) ?

- Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai;
- Tėvai;
- Specialistai (socialinis pedagogas, logopedas, psichologas ir kt.);
- Administracija (pavaduotoja(s) ugdymui, direktorius ir t.);
- Vaiko teisių apsaugos specialistai;
- Lektoriai;
- Kita (įrašykite): .....

3. Kaip vertintumėte šeimų švietimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, kurioje Jūs dirbate (pažymėkite tik vieną Jums tinkamą atsakymo variantą)?

- Vykdomas aktyviai;
- Vykdomas, bet galėtų būti vykdomas dažniau;
- Vykdomas retai, bet pakanka;
- Vykdomas retai, reiktų dažniau;
- Neturiu nuomonės.

4. Kokios krypties ir kaip dažnai yra vykdomas šeimų švietimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje kurioje Jūs dirbate?

- Informacinio pobūdžio šeimų švietimas - kai tėvai yra paslaugų gavėjai ir jų švietimas apsiriboja informacijos turėjimu, gavimu ir gausinimu (pažymėkite vieną jums tinkamą atsakymo variantą):

1. Labai dažnai - ☐	2. Dažnai - ☐	3. Retai - ☐	4. Labai retai - ☐	5. Niekada - ☐
--	--------------------------------------	-------------------------------------	---	---------------------------------------

- Kryptingas edukacinis šeimų švietimas - kai tėvai yra paslaugų teikėjai ir gavėjai, o švietimas yra orientuotas ne tik į informacijos sklaidą, bet ir patirties gausinimą, požiūrių, vertybių plėtotę, kompetencijų ugdymą ir lavinimą, tėvų įsitraukimą, pedagoginę savišvietą, santykių tarp pedagogo ir tėvų formavimą ir gerinimą, teigiamus rezultatus vaikų atžvilgiu (pažymėkite vieną jums tinkamą atsakymo variantą):

1. Labai dažnai - ☐	2. Dažnai - ☐	3. Retai - ☐	4. Labai retai - ☐	5. Niekada - ☐
--	--------------------------------------	-------------------------------------	---	---------------------------------------

5. **Kokiomis formomis ir kaip dažnai vyksta šeimų švietimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje kurioje Jūs dirbate?** (apibraukti atsakymą, kuris tiksliausiai atspindi koku laipsniu Jūs pritariate to asmens svarbumui):

Nr.	Tėvų švietimo forma	Pritarimo laipsnis				
		Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
1.	Pokalbiai	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
2.	Bendravimas virtualiose erdvėse, el. paštu, telefonu ir pan.	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
3.	Pedagoginis konsultavimas	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
4.	Specialistų konsultavimas	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
5.	Tėvų susirinkimai	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
6.	Informaciniai stendai	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
7.	Metodinė literatūra	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
8.	Lankstinukai	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
9.	Projektinė veikla	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
10.	Prevencinė veikla	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
11.	Tradicinės ir netradicinės šventės, renginiai ir pan.	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
12.	Išvykos ir ekskursijos	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
13.	Paskaitos	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
14.	Dalyvavimas grupės veiklose, „atvirose pamokose“	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai

6. **Ar pritarumėte teiginiui, kad šeimų švietimas turi įtakos tėvų ir mokytojų bendradarbiavimui, Jūsų ikimokyklinio ugdymo įstaigoje** (pažymėkite vieną jums tinkamą atsakymo variantą - v)?

1. Taip, pritariu - ☐	2. Labiau pritariu, nei nepritariu - ☐	3. Neturiu nuomonės - ☐	4. Labiau nepritariu, nei pritariu - ☐	5. Nepritariu - ☐
--	---	--	---	--

7. Ar pritartumėte teiginiui, kad tinkamas šeimų švietimo modeliavimas Jūsų ikimokyklinio ugdymo įstaigoje padėtų tobulinti šeimų ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų bendradarbiavimą (pažymėkite vieną jums tinkamą atsakymo variantą)?

1. Taip, pritariu - ☐	2. Labiau pritariu, nei nepritariu - ☐	3. Neturiu nuomonės - ☐	4. Labiau nepritariu, nei pritariu - ☐	5. Nepritariu - ☐
--	---	--	---	--

8. Kaip vertinate žemiau išvardintų asmenų svarbą šeimų švietimo organizavime ir įgyvendinime Jūsų ikimokyklinio ugdymo įstaigoje (apibraukite atsakymą, kuris tiksliausiai atspindi kokių laipsniu Jūs pritariate to asmens svarbumui):

Nr.	Asmuo	Pritarimo laipsnis				
		Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
1.	Ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo mokytojas	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
2.	Socialinis pedagogas	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
3.	Specialusis pedagogas	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
4.	Logopedas	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
5.	Psichologas	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
6.	Visuomenės sveikatos priežiūros specialistas	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
7.	Socialinis darbuotojas	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
8.	Pavaduotoja(s) ugdymui	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
9.	Direktorė(ius)	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
10.	Vaiko teisių apsaugos specialistai	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
11.	Lektoriai	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
12.	Tėvai	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
13.	Vaikai	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus

9. Įvertinkite, kurie specialistai Jūsų ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, dažniausiai renkami žemiau pateiktas šeimų švietimo formas (prašome pasirinkti vieną iš balų ir jį apibraukti).

pvz.: Labai retai 1 2 3 **4** 5 Labai dažnai

Specialistas	Šeimų švietimo forma													Nėra specialisto
	„Atviros“ pamokos, užsiėmimai	Pokalbiai	Virtualus bendravimas (tel., el.paštas ir kt.)	Šventės, renginiai	Išvykos, ekskursijos	Paskaitos	Konsultavimas	Tėvų susirinkimai	Informaciniai standai	Metodinė literatūra	Lankstinukai	Projektinė veikla	Prevenicinė veikla	
Socialinis pedagogas	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Specialusis pedagogas	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Psichologas	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Logopedas	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Administracijos darbuotojai	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Lektoriai	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Visuomenės sveikatos priežiūros specialistas(ė)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Vaiko teisių apsaugos specialistai	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Socialiniai darbuotojai	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Mokytoja	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○

10. Ko trūksta, kad šeimų švietimas, Jūsų ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, būtų įgyvendinamas ir patenkintų esamą poreikį (pažymėkite nedaugiau kaip 10 Jums tinkančių atsakymo variantų)?

- Specialistų;
- Šeimų aktyvumo;
- Šeimų ir pedagogų bendradarbiavimo;
- Įsitikinimų ir elgesio pokyčių tėvams;
- Įsitikinimų ir elgesio pokyčių pedagogams;
- Demokratiškų santykių įstaigoje;
- Komandinio darbo;
- Lėšų;
- Laiko;
- Pagarbos ir žmogiškumo tarpusavio santykiuose, darželio bendruomenėje;
- Specialistų bendradarbiavimo;
- Tėvų, pedagogų ir specialistų bendra sąveika;
- Asmeninių interesų ir motyvacijos kaita;
- Šeimų švietimo formos, metodai ir būdai (formalūs ir neformalūs);
- Refleksija ir savirefleksija;
- Specialistų profesionalumas ir kompetentingumas;
- Visų švietimo proceso dalyvių abipusio bendradarbiavimo.

11. Įvertinkite veiksnius, kurie labiausiai skatintų Jus įsitraukti į šeimų švietimo organizavimą ir įgyvendinimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje (pasirinkite vieną iš balų ir jį apibraukti)?

pvz.: Neskatinų 1 2 3 4 5 Skatinų

Nr.	Veiksniai	Pritarimo laipsnis
1.	Visų švietimo proceso dalyvių abipusio bendradarbiavimas	1 2 3 4 5
2.	Asmeninių interesų ir motyvacijos kaita	1 2 3 4 5
3.	Specialistų bendradarbiavimas	1 2 3 4 5
4.	Pagarba ir žmogiškumas tarpusavio santykiuose su visa darželio bendruomene	1 2 3 4 5
5.	Pagarba mano profesijai	1 2 3 4 5
6.	Laikas	1 2 3 4 5
7.	Materialinės skatinimo priemonės	1 2 3 4 5
8.	Nematerialinės skatinimo priemonės	1 2 3 4 5
9.	Administracijos įsitraukimas ir didesnis suinteresuotumas	1 2 3 4 5
10.	Tėvų aktyvumas	1 2 3 4 5
11.	Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas	1 2 3 4 5
12.	Komandinis darbas su specialistais, tėvais ir kitais pedagogais	1 2 3 4 5
13.	Tėvų, pedagogų ir specialistų bendra sąveika	1 2 3 4 5
14.	Kvalifikacijos tobulinimas	1 2 3 4 5
15.	Kita (įrašykite):	1 2 3 4 5

12. Jūsų lytis?

- Moteris;
- Vyras.

13. Jūsų amžius?

- Nuo 20 – 30 metų;
- Nuo 31 – 40 metų;
- Nuo 41 – 50 metų;
- 51 ir daugiau metų.

14. Jūsų išsilavinimas?

- Aukštesnysis;
- Aukštasis kolegini;
- Aukštasis universitetinis;
- Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis).

15. Jūsų kaip ikimokyklinio ugdymo pedagogo patirtis įstaigoje?

- Iki 1 metų;
- 1 – 5 metai;
- 6 – 10 metų;
- 11 – 20 metų;
- 21 – 30 metų;
- 31 ir daugiau metų.

16. Kvalifikacinė kategorija?

- Mokytojas;
- Vyr. mokytojas;
- Mokytojas metodininkas;
- Mokytojas ekspertas.

Ačiū už Jūsų atsakymus ir bendradarbiavimą. Sėkmės!

ANKETA TĖVAMS

Gerb. Respondente,

Klaipėdos universiteto, šeimos edukologijos ir vaiko teisių apsaugos, magistrantūros studijų, II kurso studentė, Vidmantė Miliauskaitė - Mencė, atlieka tyrimą, kurio tikslas - išsiaiškinti Jūsų požiūrį į šeimų švietimo modeliavimą siekiant tobulinti ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimą. Jūsų ikimokyklinio ugdymo įstaiga buvo atrinkta, nes yra tiriamas Šilutės miesto atvejis. Būtų labai malonu, kad atsakytumėte į anketos klausimus, nes Jūsų nuomonė labai svarbi. Atsakydami į klausimus užtruksite apie 10 - 15 min. Apklausa anoniminė, tad nei vardo, nei pavardės užrašyti nereikia. Užtikriname, jog duomenys bus panaudoti tik apibendrinti. Atsakydami į anketos klausimus, pažymėkite Jums tinkantį atsakymo variantą - x.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

17. Koks yra šeimos švietimo tikslas darželyje, kurį lanko Jūsų vaikas(ai) (pažymėkite tik vieną Jums tinkamą atsakymo variantą)?

- Šeimos ir pedagogų bendradarbiavimo tobulinimas;
- Visokeriopa pagalba šeimai, siekiant sėkmingos vaiko socializacijos;
- Šeimų švietimas pozityvios tėvystės, auklėjimo, šeimos modelio ir kt. klausimais;
- Šeimų įsitraukimas į ugdymo proceso organizavimą ir jo kokybės siekimą.

18. Kurie asmenys dažniausiai organizuoja ir įgyvendina šeimų švietimą darželyje, kurį lanko Jūsų vaikas(ai) (pažymėkite Jums tinkamus atsakymo variantus) ?

- Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai;
- Tėvai;
- Specialistai (socialinis pedagogas, logopedas, psichologas ir kt.);
- Administracija (pavadootoja(s) ugdymui, direktorius ir t.);
- Vaiko teisių apsaugos specialistai;
- Lektoriai;
- Kita (įrašykite): .....

19. Kaip vertintumėte šeimų švietimą darželyje, kurį lanko Jūsų vaikas(ai) (pažymėkite tik vieną Jums tinkamą atsakymo variantą)?

- Vykdomas aktyviai;
- Vykdomas, bet galėtų būti vykdomas dažniau;
- Vykdomas retai, bet pakanka;
- Vykdomas retai, reiktų dažniau;
- Neturiu nuomonės.

20. Kokios krypties ir kaip dažnai yra vykdomas šeimų švietimas darželyje, kurį lanko Jūsų vaikas(ai)?

- Informacinio pobūdžio šeimų švietimas - kai tėvai yra paslaugų gavėjai ir jų švietimas apsiriboja informacijos turėjimu, gavimu ir gausinimu (pažymėkite vieną jums tinkamą atsakymo variantą):

1. Labai dažnai - ☐	2. Dažnai - ☐	3. Retai - ☐	4. Labai retai - ☐	5. Niekada - ☐
--	--------------------------------------	-------------------------------------	---	---------------------------------------

- Kryptingas edukacinis šeimų švietimas - kai tėvai yra paslaugų teikėjai ir gavėjai, o švietimas yra orientuotas ne tik į informacijos sklaidą, bet ir patirties gausinimą, požiūrių, vertybių plėtotę, kompetencijų ugdymą ir lavinimą, tėvų įsitraukimą, pedagoginę savišvietą, santykių tarp pedagogo ir tėvų formavimą ir gerinimą, teigiamus rezultatus vaikų atžvilgiu (*pažymėkite vieną jums tinkamą atsakymo variantą*):

1. Labai dažnai - ☐	2. Dažnai - ☐	3. Retai - ☐	4. Labai retai - ☐	5. Niekada - ☐
--	--------------------------------------	-------------------------------------	---	---------------------------------------

- 21. Kokiomis formomis ir kaip dažnai vyksta šeimų švietimas darželyje, kurį lanko Jūsų vaikas(ai)?** (*apibraukti atsakymą, kuris tiksliausiai atspindi kokiu laipsniu Jūs pritariate to asmens svarbumui*):

Nr.	Tėvų švietimo forma	Pritarimo laipsnis				
		Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
1.	Pokalbiai	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
2.	Bendravimas virtualiose erdvėse, el. paštu, telefonu ir pan.	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
3.	Pedagoginis konsultavimas	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
4.	Specialistų konsultavimas	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
5.	Tėvų susirinkimai	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
6.	Informaciniai stendai	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
7.	Metodinė literatūra (knygos, straipsniai)	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
8.	Lankstinukai	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
9.	Projektinė veikla	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
10.	Prevencinė veikla	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
11.	Tradicinės ir netradicinės šventės, renginiai ir pan.	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
12.	Išvykos ir ekskursijos	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
13.	Paskaitos	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai
14.	Dalyvavimas grupės veiklose, „atvirose pamokose“	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai

- 22. Ar pritarumėte, kad šeimų švietimas turi įtakos tėvų ir mokytojų (auklėtojų) bendradarbiavimui, darželyje, kurį lanko Jūsų vaikas(ai)** (*pažymėkite vieną jums tinkamą atsakymo variantą - v*)?

1. Taip, pritariu - ☐	2. Labiau pritariu, nei nepritariu - ☐	3. Neturiu nuomonės - ☐	4. Labiau nepritariu, nei pritariu - ☐	5. Nepritariu - ☐
--	---	--	---	--

23. Ar pritartumėte, kad tinkamas šeimų švietimo modeliavimas (planavimas, organizavimas ir įgyvendinimas) darželyje, kurį lanko Jūsų vaikas(ai), padėtų tobulinti Jūsų ir ikimokyklinio ugdymo mokytojų (auklėtojų) bendradarbiavimą (pažymėkite vieną jums tinkamą atsakymo variantą)?

1. Taip, pritariu - ☐	2. Labiau pritariu, nei nepritariu - ☐	3. Neturiu nuomonės - ☐	4. Labiau nepritariu, nei pritariu - ☐	5. Nepritariu - ☐
--	---	--	---	--

24. Kaip vertinate žemiau išvardintų asmenų svarbą šeimų švietimo organizavime ir įgyvendinime darželyje, kurį lanko Jūsų vaikas(ai) (apibraukite atsakymą, kuris tiksliausiai atspindi kokiu laipsniu Jūs pritariate to asmens svarbumui):

Nr.	Asmuo	Pritarimo laipsnis				
		Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
1.	Ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo mokytojas	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
2.	Socialinis pedagogas	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
3.	Specialusis pedagogas	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
4.	Logopedas	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
5.	Psichologas	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
6.	Visuomenės sveikatos priežiūros specialistas	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
7.	Socialinis darbuotojas	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
8.	Pavadootoja(s) ugdymui	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
9.	Direktorė(ius)	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
10.	Vaiko teisių apsaugos specialistai	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
11.	Lektoriai	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
12.	Tėvai	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus
13.	Vaikai	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbus	Labai nesvarbus

25. Įvertinkite, kurie specialistai darželyje, kurį lanko Jūsų vaikas(ai), dažniausiai naudoja žemiau pateiktas šeimų švietimo formas (prašome pasirinkti vieną iš balų ir jį apibraukti).

pvz.: Labai retai 1 2 3 ④ 5 Labai dažnai

Specialistas	Šeimų švietimo forma													Nėra specialisto
	„Atviros“ pamokos, užsiėmimai	Pokalbiai	Virtualus bendravimas (tel., el.paštas ir kt.)	Šventės, renginiai	Išvykos, ekskursijos	Paskaitos	Konsultavimas	Tėvų susirinkimai	Informaciniai stendai	Metodinė literatūra	Lankstinukai	Projektinė veikla	Prevenicinė veikla	
Socialinis pedagogas	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Specialusis pedagogas	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Psichologas	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Logopedas	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Administracijos darbuotojai	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Lektoriai	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Visuomenės sveikatos priežiūros specialistas(ė)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Vaiko teisių apsaugos specialistai	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Socialiniai darbuotojai	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○
Mokytoja	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	○

26. Ko trūksta, kad šeimų švietimas darželyje, kurį lanko Jūsų vaikas(ai), būtų vykdomas (pažymėkite 10 Jums tinkančių atsakymo variantų)?

- Specialistų;
- Šeimų aktyvumo;
- Šeimų ir pedagogų bendradarbiavimo;
- Įsitikinimų ir elgesio pokyčių tėvams;
- Įsitikinimų ir elgesio pokyčių pedagogams;
- Demokratiškų santykių įstaigoje;
- Komandinio darbo;
- Lėšų;
- Laiko;
- Pagarbos ir žmogiškumo tarpusavio santykiuose, darželio bendruomenėje;
- Specialistų bendradarbiavimo;
- Tėvų, pedagogų ir specialistų bendra sąveika;
- Asmeninių interesų ir motyvacijos kaita;
- Šeimų švietimo formos, metodai ir būdai (formalūs ir neformalūs);
- Refleksija ir savirefleksija;
- Specialistų profesionalumas ir kompetentingumas;
- Visų švietimo proceso dalyvių abipusio bendradarbiavimo.

27. Įvertinkite veiksnius, kurie labiausiai skatintų Jus dalyvauti šeimų švietimui skirtuose užsiėmimuose darželyje, kurį lanko Jūsų vaikas(ai) (pasirinkite vieną iš balų ir jį apibraukti)?

pvz.: Neskatinų 1 2 **3** 4 5 Skatintų

Nr.	Veiksniai	Pritarimo laipsnis
1.	Abipusis bendradarbiavimas darželyje su visais	1 2 3 4 5
2.	Asmeninių savybių ir motyvacijos kaita	1 2 3 4 5
3.	Specialistų bendradarbiavimas	1 2 3 4 5
4.	Pagarba man kaip mamai/tėvui	1 2 3 4 5
5.	Laikas (savaitgaliais)	1 2 3 4 5
6.	Laikas (po darbo)	1 2 3 4 5
7.	Vaikų užimtumas	1 2 3 4 5
8.	Priminimai, daugiau informacijos, kad vyksta kažkas iš auklėtojų	1 2 3 4 5
9.	Užsiėmimai su vaikais	1 2 3 4 5
10.	Specialistų/socialinių darbuotojų paskatinimai dalyvauti	1 2 3 4 5
11.	Tėvų ir pedagogų (auklėtojų) bendradarbiavimas	1 2 3 4 5
12.	Galimybė prisidėti prie tėvų švietimo	1 2 3 4 5
13.	Tėvų, pedagogų ir specialistų bendra veikla	1 2 3 4 5
14.	Daugiau seminarų, paskaitų	1 2 3 4 5
15.	Kita (įrašykite):	1 2 3 4 5

28. Jūsų lytis?

- Moteris;
- Vyras.

29. Jūsų amžius?

- Nuo 20 – 30 metų;
- Nuo 31 – 40 metų;
- Nuo 41 – 50 metų;
- 51 ir daugiau metų.

30. Jūsų išsilavinimas?

- Pagrindinis;
- Vidurinis;
- Aukštesnysis;
- Aukštasis kolegini;
- Aukštasis universitetinis;
- Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis).

31. Jūsų užimtumas?

- Dirbantis;
- Bedarbis;
- Vaiko priežiūros atostogose;
- Kita (įrašykite):.....

Ačiū už Jūsų atsakymus ir bendradarbiavimą. Sėkmės!

Statistiškai reikšmingi vykdomų šeimų švietimo formų ikimokyklinio ugdymo įstaigoje respondentų grupių vertinimai, pritaikius Chi kvadrato kriterijų

Šeimų švietimo forma	Šeimų švietimo formos vykdymo vertinimas					
	Labai retai	Retai	Nei dažnai, nei retai	Dažnai	Labai dažnai	Iš viso
Bendravimas virtualiose erdvėse, el. paštu, telefonu ir pan.	Tėvai-7,3% (15) Pedagogai-5,1% (5)	Tėvai-20,0% (41) Pedagogai-14,3% (14)	Tėvai-30,7% (63) Pedagogai-13,3% (13)	Tėvai- 31,7% (65) Pedagogai-44,9% (44)	Tėvai- 10,2% (21) Pedagogai-22,4% (22)	100 % (303)
Pedagoginis konsultavimas	Tėvai-3,9% (8) Pedagogai-4,1% (4)	Tėvai-14,1% (29) Pedagogai-4,1% (4)	Tėvai-37,1% (76) Pedagogai-18,3% (18)	Tėvai-30,7% (63) Pedagogai-46,9% (46)	Tėvai-14,1% (29) Pedagogai-26,5% (26)	100 % (303)
Specialistų konsultavimas	Tėvai-9,3% (19) Pedagogai-5,1% (5)	Tėvai-25,9% (53) Pedagogai-12,2% (12)	Tėvai-42,9% (88) Pedagogai-32,7% (32)	Tėvai-15,6% (32) Pedagogai-36,7% (36)	Tėvai-5,9% (12) Pedagogai-12,2% (12)	99,3% (301)
Lankstinukai	Tėvai-5,4% (11) Pedagogai-4,1% (4)	Tėvai-20,0% (41) Pedagogai-9,2% (9)	Tėvai-36,1% (74) Pedagogai-28,6% (28)	Tėvai-28,3% (58) Pedagogai-41,8% (41)	Tėvai-9,8% (20) Pedagogai-15,3% (15)	99,3% (301)
Projektinė veikla	Tėvai-9,3% (19) Pedagogai-4,1% (4)	Tėvai-25,4% (52) Pedagogai-8,2% (8)	Tėvai-2,9% (61) Pedagogai-30,6% (30)	Tėvai-27,3% (56) Pedagogai-42,9% (42)	Tėvai-7,8% (16) Pedagogai-4,1% (4)	99,7% (302)
Prevencinė veikla	Tėvai-9,3% (19) Pedagogai-4,1% (4)	Tėvai-22,0% (45) Pedagogai-13,3% (13)	Tėvai-41,5% (85) Pedagogai-27,6% (27)	Tėvai-19,5% (40) Pedagogai-42,9% (42)	Tėvai-6,8% (14) Pedagogai-10,2% (10)	98,7% (299)
Išvykos ir ekskursijos	Tėvai-19,5% (40) Pedagogai-2,0% (2)	Tėvai-25,4% (52) Pedagogai-30,6% (30)	Tėvai-47,8% (68) Pedagogai-35,7% (35)	Tėvai-17,6% (36) Pedagogai-26,5% (26)	Tėvai-3,4% (7) Pedagogai-5,1% (5)	99,3% (301)
Paskaitos	Tėvai-8,5% (26) Pedagogai-3,1% (3)	Tėvai-34,1% (70) Pedagogai-18,4% (18)	Tėvai-35,6% (73) Pedagogai-44,9% (44)	Tėvai-15,1% (31) Pedagogai-29,6% (29)	Tėvai-2,0% (4) Pedagogai-4,1% (4)	99,7% (302)

Koreliaciniai ryšiai tarp specialistų naudojamų formų šeimų švietimui ir respondentų demografinių duomenų

Vertinamas	Pedagogų amžius
Tėvų susirinkimai dažnai naudojami administracijos darbuotojų šeimų švietimui	0,270**

**Koreliacija reikšminga 0,01 lygmeniu

Vertinamas	Pedagogų išsilavinimas
Pokalbiai dažnai naudojami administracijos darbuotojų šeimų švietimui	0,273**
Virtualus bendravimas dažnai naudojamas ikimokyklinio ugdymo pedagogų šeimų švietimui	0,293**
Projektinė veikla dažnai naudojama ikimokyklinio ugdymo pedagogų šeimų švietimui	0,269**

**Koreliacija reikšminga 0,01 lygmeniu

Vertinamas	Tėvų išsilavinimas
Pokalbiai dažnai naudojami ikimokyklinio ugdymo pedagogų šeimų švietimui	0,273**
Šventės ir renginiai dažnai naudojami ikimokyklinio ugdymo pedagogų šeimų švietimui	0,179**
Konsultavimas dažnai naudojamas ikimokyklinio ugdymo pedagogų šeimų švietimui	0,144*
Tėvų susirinkimai dažnai naudojami ikimokyklinio ugdymo pedagogų šeimų švietimui	0,247**
Prevencinė veikla dažnai naudojama ikimokyklinio ugdymo pedagogų šeimų švietimui	0,212**

*Koreliacija reikšminga 0,05 lygmeniu

**Koreliacija reikšminga 0,01 lygmeniu

Koreliaciniai ryšiai tarp įsitraukimą į šeimos švietimo procesą skatinančių veiksnių ir respondentų demografinių duomenų

Vertinamas	Pedagogų išsilavinimas
Komandinis darbas labai skatintų įsitraukti į šeimų švietimo procesą	0,311**
Tėvų aktyvumas labai skatintų įsitraukti į šeimų švietimo procesą	0,222*
Pagarba ir žmogiškumas tarpusavio santykiuose su visa ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomene labai skatintų įsitraukti į šeimų švietimo procesą	0,252*
Tėvų, pedagogų ir specialistų bendra sąveika labai skatintų įsitraukti į šeimų švietimo procesą	0,218*

*Koreliacija reikšminga 0,05 lygmeniu

**Koreliacija reikšminga 0,01 lygmeniu